LIETUVIŲ DIENOS

J.A.V. PREZIDENTAS L. B. JOHNSON IR LIETUVOS ATSTOVAS J. KAJECKAS SU PONIA DIPLOMATŲ PRIĖMIME

LITHUANIAN DAYS

JANUARY, 1966

1966 M. SAUSIO MĖN.

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų kalbos Redaktorius / English Editor
Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher
Anthony F Skirius
Administratorius /Circulation Manager
Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse / Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Vladas Būtėnas — Chicago, Illinois; Vytautas Alf. Braziulis — Cleveland, Ohio —; Vladas Mingėla — Detroit, Mich.; Balys Raugas — Philadelphia, Pa.; Cezaris Surdokas — Baltimore, Md.; Petras W. Urban — Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis — Toronto, Canada; Vytautas Volertas — Riverside, N. J.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:

JAV: Boston, Mass. — B. Kerbelienė; Brooklyn-New York, N. Y. — V. Augustinas, V. Maželis; Chicago, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika; Cleveland, Ohio — V. Bacevičius; Los Angeles, Calif. — L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Kančauskas; Manchester, N H. — K. Daugėla; Hollywood, Cali. — P. Jasiukonis; Omaha, Nebraska — Rev. L. Musteikis; Philadelphia, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys; Washington, D.C. —Photo Alda, P. Labanauskas; Waterbury, Conn. — J. Gaidys.
CANADA: Hamilton,.Ont. — A. Juraitis; Montreal, P. Q. — L. Stankevičius; Toronto, Ontario — J. Dvilaitis.
AUSTRALIA: E. Butkūnas, E. Karpavičius, P. Sakalauskas, Vyt. Vosylius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without seperate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija tvarko pagal savo nuožiūrą.
Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku. / If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 65 centai. **Single copy 65¢.**

Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $6.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $10.00.

"Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard • Hollywood, California 90029 • Telefonas: 664-2910

SAUSIS, 1966 METAI **JANUARY, 1966**
Nr. 1 (160), XVII metai **Vol. XVII, No. 1 (160)**

TURINYS / CONTENTS

Jaunos dvasios akcija. Pradedant Jaunimo Metus. Algis Zaparackas. 3
Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas 4
Pažymėtini įvykiai 1965 metais:
Prasiveržimai, Dr. J. Prunskis 5
1965 m. literatūros derlius, Pr. Naujokaitis 5
Teatro mene, St. Santvaras 5
Bendruomenės gyveimne, V. Volertas 6
Politiniam fronte, J. Audėnas 6
Įvykiai ir idėjos, J. Kojelis 10
50 dailės parodų, J. Žemaitis 10
Iš Kanados Bendruomenės veiklos 7
Agnė Lukšytė, Nešlifuoto opalo vėrinys 8
Albinas Baranauskas, Kartais pro medžius .Eilėraščiai. 9
B. Budriūno kantata "Tėviškės Namai" 11
Dr. M. Vorobjovas, Lietuvos gamta M. K. Čiurlionio tapyboje. 12
K. Bradūnas, Eilėraščiai Čiurlionio motyvais. 15
KNYGOS IR AUTORIAI. Recenzijos, kronika. 16
Nidos knygų klubo planai. 16
VEIDAI IR VAIZDAI. Iliustruota kronika. 18-19
ŽMONĖS, DATOS, DARBAI. Smulkioji kronika. 20

ENGLISH SECTION

Lithuanian Youth Convenes. Editorial. 21
From "The Seasons", by K. Donelaitis, translated by N. Rastenis. 22
Noon at the Country Inn, a short story by A. Vaičiulaitis. 23
Lithuanian Story in Stamps, Part LXXXIII,by A. Bernotas. 24
The Legionaires of Don Varnas, by Tony Yuknis. 24
LITHUANIANS MAKE NEWS. 25
Keturios premijos keturiems dailininkams. A. K. 26

FRONT COVER

President L. B. Johnson greets Lithuanian Charge d'Affaire and Mrs. J. Kajeckas at a reception in Washington, D. C.

The United States government does not acknowledge Lithuania's incorporation into Soviet Russia, and the Lithuanian Legation in Washington is functioning all the time; the Lithuanian Charge d'Affaire has been on the list among other foreign diplomats and always appears in official functions as a member of the diplomatic corps.

JAV prezidentas L. B. Johnson viename diplomatų priėmime susitinka su Lietuvos Charge d'Affaire Washingtone Juozu Kajecku ir ponia; nuotraukoje prezidentas sveikinasi su p. O. Kajeckiene.

J. A. Valstybės nepripažįsta Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą, ir Lietuvos Pasiuntinybė Washingtone veikia visą laiką; Lietuvos Atstovas yra svetimų valstybių diplomatų sąrašuose ir dalyvauja kaip teisėtas korpuso narys. Pasiuntinybės pagelbininku yra dr. S. A. Bačkis.

BACK COVER

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (9.10.1875—3.28.1911), composer and artist, who gave the first principles for professional Lithuanian music, and was the first artist to show the greatness of Lithuania's art. Č. has composed over 270 various musical pieces — for the piano, strings, and for vocal repertoire. He painted in pastels, tempera, Indian ink. His themes were created into different groups of paintings, like Sonata of the Sun, Sonata of Spring, Sonada of the stars etc. In his paintings appear objects of the realistic world, which have passed through the prism of his fantasy. "Of the great individualists of the new epoch, Čiurlionis must be given a foremost place. He must be understood and appreciated not only for the mystic and seer that he was, but also for his unique aesthetic and pictorial ideas." (Barnad Berenson).

Most of M. K. Č. paintings, 255, had been placed in the museum, bearing his name, which was established during years of independence in Lithuania.

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, 1875 rugs. 10 d. — 1911 kovo 28 d., kompozitorius ir dailininkas, padėjęs pagrindus profesionaliai lietuvių muzikai, pirmas dailininkas savo kūriniais išreiškęs lietuvių tautos kūrybinį genijų.

Muziką M. K. Č. studijavo Varšuvoje ir Leipcige. Sukūrė per 270 įvairių kūrinių — fortepijonui, styginiam instrumentam, dainų simfoninių poemų ("Jūra", "Miškas") ir kt.

Piešė pastele, tempera, tušu ir labai maža drobėje. Savo temas jis įkūnijo cikluose, sukurdamas eilę triptikų, kaip Saulės sonata Pavasario sonata, Žalčio sonata ir pn. Jo paveiksluose realiojo pasaulio daiktai, perleisti per fantazijs prizmę, tampa nuostabaus, naujo pasaulio simboliais.

Daugumas jo paveikslų — 255 — yra eksponuota M. K. Čiurlionio vardo muziejuje, įsteigtame Lietuvos Nepriklausomybės metais.

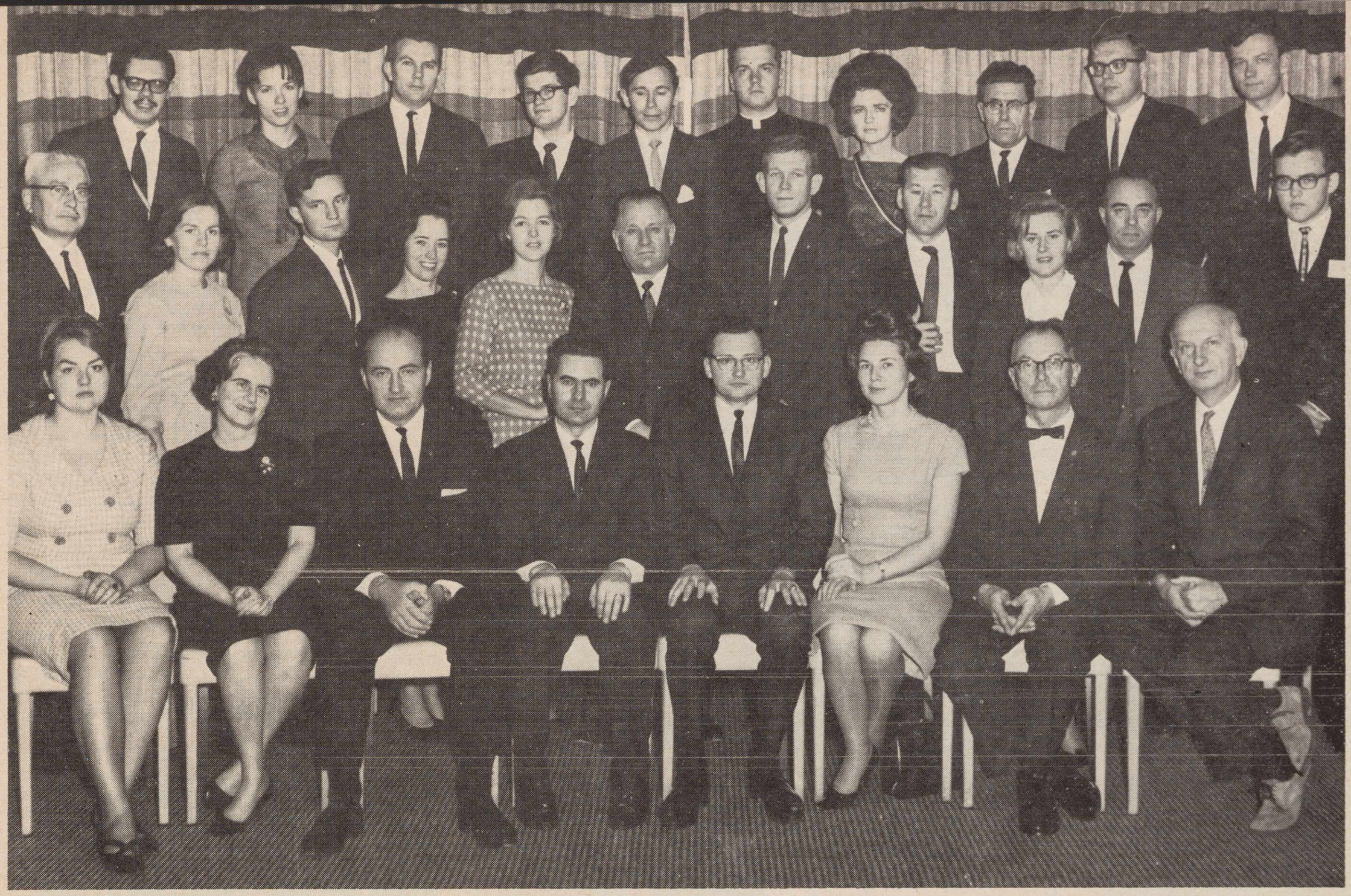

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso reikalams aptarti Clevelande įvykęs posėdis, kuriame dalyvavo PLB valdybos nariai, Pas. Liet. Jaunimo kongreso komiteto bei Finansų komisijos nariai, PLB Jaunimo metų talkos komisijos nariai ir jaunimo organizacijų pirmininkai.

Iš kairės I eil.: Zita Acalinaitė, Aurelija Balašaitienė, Pranas Razgaitis, Vytautas Kamantas, Algis Zaparackas, Milda Lenkauskienė, Stasys Barzdukas, dr. Algirdas Nasvytis. II eil.: Edvardas Karnėnas, Jūra Gailiušytė, Andrius Šenbergas, Aldona Kamantienė, dr. Giedrė Matienė, Stasys Lazdinis, Vaidotas Šimaitis, dr. Edmundas Lenkauskas, Vida Kasperavičiūtė, Juozas Stempužis, Antanas Razgaitis. III eil.: Augustas Idzelis, Indrė Damušytė, dr. Stepas Matas, Kęstutis P. Žygas, Genius Procuta, Antanas Saulaitis SJ, Audronė Kubiliūtė, Julius Staniškis, Vaclovas Kleiza, Viktoras Martišius.

Members of various committees of the Lithuanian Youth Congress of the Word. Foto V. Pliodzinskas

Jaunos dvasios akcija

Pradedant Jaunimo Metus...

Algis Zaparackas, Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso pirmininkas

Jaunimo Metai prasidėjo Kanados Lietuvių Jaunimo Kongresu 1965 metų spalio 9 dieną Toronte, Kanadoj. Kalendoriniai metai yra PLB valdybos paskelbti ištisi 1966 metai. Sausio mėnuo yra pirmas jaunimo kalendorinių metų mėnuo. Šiame mėnesyje yra keliama Jaunimo Metų prasmė, tikslai, svarba. Ruošiamasi Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresui. Keliamos įvairios jaunimo problemos. Jaunimas traukiamas į aktyvesnę lietuvišką veiklą.

Pradedant Jaunimo Metus, aš apeliuoju į viso pasaulio lietuvių jaunimą nepalūžti dvasioje, lietuvybėje ir kovingume. Pavergtos Lietuvos jaunimas ir visa tauta įpareigoja ir laukia iš mūsų aktyvesnės akcijos.

Pirmiausia mes patys turime būti sąmoningi ir giliai persisunkę tėvynės meile, turime suprasti jos išgyventas ir tebegyvenamas kančias. Turime pažinti, kas yra mūsų tikrasis priešas ir kas tikras draugas. Su priešu turi būti vedama energinga kova visais frontais ir visomis prieinamomis priemonėmis. Lietuvis jaunuolis kovoja su ginklu rankoje Vietname. Mes, būdami laisvame pasaulyje, turime išvystyti drąsią ir energingą laisvės kovą, padarius vieną žygį į Jungtines Tautas, nesitraukime iš kovos lauko. To žygio tąsa tegul būna per visus Jaunimo Metus. Turim būti budrūs, nes okupantas ir jo tarnai dės visas pastangas Jaunimo Metuose mus suskaldyti, sumažinti Jaunimo Kongreso reikšmę. Jie bandys skleisti veikėjų tarpe įvairius gandus ir panaudoti kiršinimui spaudą.

Jaunimo Metų proga aš kreipiuosi į visas lietuviškų laikraščių redakcijas, mėgėjus ir profesionalus straipsnių rašytojus, būti sąmoningiems ir visas dedamas žinias apie jaunimą pirma patikrinti jų autentiškumą, tik tada panaudoti spaudai. Kiekvienas neapgalvotas straipsnis gali patarnauti mūsų priešui, mūsų įsisiūbavusią veiklą gali susilpninti arbai visai paraližuoti.

Jaunimo Metuose neieškokim, kas mus skiria, bet ieškokim, kas mus jungia. Mus visus, tiek senus, tiek jaunus, jungia tėvynės meilė ir partizanų uždėta vienoda visiems pareiga. Tegul okupantas žino, kad jo dedamos pastangos mus suskaldyti yra bergždžios, ir kad laisvinimo kova bus vedama tol, kol Lietuva bus išlaisvinta.

Jaunimo Metų ir naujųjų 1966 metų proga Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso komiteto vardu sveikinu viso pasaulio lietuvių jaunimą ir linkiu stiprios valios, darbštumo ir ištvermės. Jaunimo Metų proga te nelieka nė vieno jaunuolio, jaunuolės, kurie nebūtų įsijungę į pavergtos Lietuvos laisvinimo kovą. Rimtai susikaupę ruoškimės Jaunimo Kongresui, skelbkim pasauliui okupanto Lietuvai daromą skriaudą, rinkime parašus po peticijom Jungtinių Tautų atstovams, reikalaudami Lietuvai laisvės. Vasario 16-tos minėjimo proga rašykime savo vyriausybėms memorandumus, reikalaudami iškelti Lietuvos bylą Jungtinėse Tautose. Talkinkim ir imkimės iniciatyvos laisvinimo ir lietuvybės išlaikymo darbe. Jaunimo Metų laike pasidarykime Lietuvos laisvės byloje ambasadoriais visame pasaulyje.

Mielas jaunime, junkimės į Lietuvos laisvinimo ir lietuvybės išlaikymo darbą visa savo jaunatviška jėga. Tegu mūsų visų prote ir širdyse viešpatauja mūsų pasirinktas šūkis: *Mūsų jėgos, mūsų žinios laisvai Lietuvai tėvynei!*

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso reikalams aptarti Clevelande įvyko bendras posėdis, kuriame dalyvavo PLB valdybos nariai, PL Jaunimo kongreso komiteto bei Finansų komisijos nariai, PLB Jaunimo metų talkos komisijos nariai ir jaunimo organizacijų pirmininkai. Nuotraukoje posėdžio dalyviai diskusijų metu.

Meeting of various committees to discuss plans for the Lithuanian Youth Congress of the World.

Visos nuotraukos V. Pliodzinsko

PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas yra šaukiamas šių metų birželio 30 d. — liepos 3 Chicagoje, Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

Sudarytas komitetas, kuris glaudžiai bendradarbiauja su Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdyba. Sudarytos komisijos, kurios pasiskirstė sritimis ir darbais.

Spauda nuolat deda kongreso rengimo informacijas, atsišaukimus pranešimus.

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso Komiteto ir lietuvių jaunimo organizacijų pirmininkai pernai metų gale bendrame posėdyje (Lietuvių Studentų Sąjungos suvažiavimo metu Clevelande) sutarė aktyviai jungtis į kongreso programos vykdymą.

Penkiolika pasaulio kraštų jau pranešė, kad atsiųs savo atstovus į kongresą: Anglija, Argentina, Australija, Austrija, Belgija, Brazilija, Italija, JAV, Canada, Kolumbija, Naujoji Zelandija, Prancūzija, Šveicarija, Venecuela, Vokietija. Laukiama atsakymų iš Danijos, Olandijos, Švedijos, Urugvajaus ir kitų kraštų.

Pagal sutarimą Clevelande, kiekviena jaunimo ideologinė organizacija pasirūpina lėšomis atvykti bent vienam idėjos atstovui iš Pietų Amerikos, Europos ir kitų kraštų, kurių lietuviai finansiškai mažiau pajėgūs.

Jaunimo kongresui globoti kviečiamas Garbės Komitetas, į kurį jau įeina eilė žymiųjų bendruomenės veikėjų.

JAV ir Kanados miestuose sudaromi Jaunimo metų komitetai. LB apylinkės buvo prašytos tokius komitetus sudaryti iš jaunimo bei kitų organizacijų atstovų.

Kongreso parengiamųjų darbų našta smarkiai krinta ant Chicagos pečių, kur vis daugiau jaunimo įsijungia. Kongresui paimtas didžiulis Conrad Hilton viešbutis, o parodoms gauti Jaunimo Centro namai.

Kongreso komiteto būstinė yra tėvų jėzuitų Jaunimo Centre — The Lithuanian Youth Center 5620 So. Claremont Ave., Chicago, Illinois 60636, USA.

Prieš kongresą — birželio 25-30 d. d. Michigano valstybėje, Dainavos stovykloje, ruošiam jaunimo organizacijų stovykla. Po kongreso — liepos 4-10 dienomis iš kitų kraštų atvykusiam jaunimui ruošiama studijų stovykla kartu su kviestais JAV ir Kanados jaunimo atstovais.

Kongreso programą sudaro akademinė kultūrinė, religinė, politinė, pramoginė ir k. dalys.

● Akademinėje dalyje bus jaunimo posėdžiai ir paskaitos. Apžvalginėse paskaitose jaunoji karta žvelgs į jaunimo padėtį ir veiklą laisvajame pasaulyje ir pavergtoje Lietuvoje. Toliau posėdžiuose bus diskutuojamas atskirų kraštų lietuvių jaunimo bendravimas, jaunosios ir vyresniosios kartos darbas Lietuvos laisvės kovoje, kaip derinti kūrybinį jaunosios kartos pasireiškimą dvilypėje (lietuvių ir kitataučių) aplinkoje ir t. t. Numatyti kelių sekcijų posėdžiai: literatūros, sporto, mokslo, angliškai kalbančiųjų ir kt. Baigiamose paskaitose jaunimas žvelgs į savo ateities uždavinius šeimose, mokyklose, organizacijose, visuomenėje ir kt.

● Kultūrinėje dalyje vyks jaunųjų pasaulio lietuvių menininkų koncertas, literatūros ir poezijos vakaras. Jaunimo Centre bus surengtos jaunosios kartos parodos: dailės meno, spaudos, fotografijos, architektūros, mokslo, filatelijos ir kt.

● Religinėje dalyje numatytos iškilmingos pamaldos katalikams, protestantams ir kt.

● Politinėje dalyje bus Pasaulio Lietuvių Jaunimo Peticijos įteikimas Jungtinėms Tautoms, prašant Lietuvai nepriklausomybės.

● Sporto dalyje vyks geriausių lietuvių sportininkų rugtynės — krepšinio, tinklinio, stalo teniso ir kt.

● Pramogos: ruošiamas didelis balius-banketas ir šokiai.

● Kongreso pabaigoje visas jaunimas ir svečiai dalyvaus įspūdingoje III-je JAV ir Kanados Lietuvių Dainų šventėje.

Komitetas Vasario 16-tą pradeda visame pasaulyje rinkti masinės peticijos parašus iš lietuvių ir kitataučių. Parašai bus atvežti į kongresą iš visų kraštų. Peticijos paruošimu rūpinasi PLB JM Talkos Komisija, kuri tariasi dėl to su Vliku.

Kovo mėnesį bus pradėtas lėšų telkimo vajus.

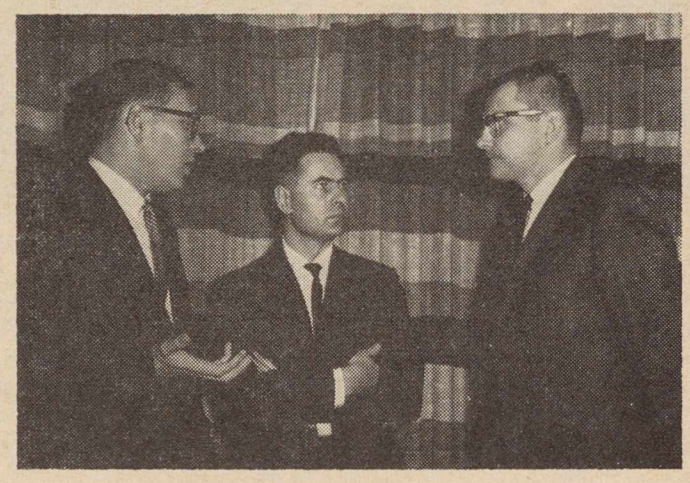

PLJK komiteto I-sis vicepirm. Vaclovas Kleiza, PLB valdybos vicepirm. jaunimui Vytautas Kamantas ir PLJK komiteto pirm. Algis Zaparackas tariasi kongreso reikalais.

Vytautas Kamantas and Vaclovas Kleiza discussing the Youth Congress.

Antanas Saulaitis SJ ir PLJK komiteto pirm. A. Zaparackas tariasi bendros jaunimo stovyklos ruošimo reikalais prieš kongresą. Stovyklą organizuos ir koordinuos A. Saulaitis, JS. Stovyklaus ateitininkai, skautai, neo-lituanai, santariečiai-šviesininkai, studentų sąjungų nariai ir kt. Ketina daug būti iš kitų kraštų.

Father A. Saulaitis SJ and Algis Zaparackas, discussing the youth camp this coming summer.

Pazymėtini įvykiai 1965 metais

Prasiveržimai

Džiugu, kad mūsų kultūros baruose jaučiama ne stagnacija, bet ryžtinga pažanga. Mene laikyčiau labai svarbiu faktorium susidarymą tos psichologinės nuotaikos, jog šeimos lietuviškas prestižas reikalauja salioną ir kitus kambarius papuošti originaliais lietuvių dailininkų paveikslais, skulptūromis. Tuo būdu mūsiškiai jau šiam reikalui pašvenčia tūkstančius dolerių, įgalindami eilei talentų pasišvęsti tik menui. Reikia, kad ta pati nuotaika būtų perkelta į lietuvių sukurtas įstaigas, mokyklas, šventoves ir kad būtų tiek dėmesio skiriama lietuvių knygai.

Toliau — mūsiškių talentų, tokių kaip Kasiulis, Mončys, Viesulas ir kt. prasiveržimas į tarptautinių garsenybių tarpą yra vienas gražiausių laimėjimų ne tik mene, bet ir Lietuvos reikalų gynime, rodąs apie kultūrinį subrendimą tautos, kuri duoda tokius talentus.

Knygos srityje, šalia mielų lietuviškųjų naujų leidinių, ypatingo vertinimo susilaukia Stepo Zobarsko prasiveržimas su lietuviškos minties ir kūrybos įnešimu į labiausiai paplitusios anglų kalbos pasaulį.

Šių 1966 metų uždaviniu reikėtų laikyti galutinį apsisprendimą ir darbo pradėjimą leisti lietuvių enciklopediją anglų kalba ir, antra, pradėti žygius atskirais leidiniais atsiminimų rinkinių serija, įamžinti atminimą Sibiro tremtinių, kurių tūkstančiai žuvo Azijos pusnynuose ir kurių kruvino išplėšimo iš tėvynės šiemet sueina 25 metai.

Jaunimo metais svarbu būtų pagalvoti apie išleidimą jaunimo kūrybos almanacho, iliustruoto jaunųjų dailininkų tapybos ir skulptūros darbų reprodukcijomis.

Teatro srity laikyčiau labai vertingu dalyku pasinešimą į lietuvių klasikų inscenizaciją, kaip tai padaryta su Donelaičio "Metais" Chicagoje. Mūsų dailiojo žodžio kūrybos galiūnų perteikimas sceniniu vaizdumu atskleidžia daugelį naujų kūrybos niuansų.

Su "Aukso žąsimi" — pirmu lietuvišku spalvotu filmu — pravėrėme duris ir įstatėme koją į didžiausius pasaulyje masinės apimties filminio meno laukus.

Muzikos srityje paliko neišdildomą įspūdį Lietuvių operos choro Chicagoje surengtas žuvusių už Lietuvos laisvę pagerbimas, atliekant Verdi Requiem ir T. B. Markaičio "Vilniaus varpus". Chicagos milžiniškų parodos rūmų didžiojoje teatro salėje įsirikiavome į didžiųjų šio pirmaujančio pasaulyje krašto koncertų eilę, iškilios rimties melodijoms šiurpulius mumyse krečiant.

Didžiu laimėjimu reikia laikyti tokių kūrybingų asmenybių iškilimą, kaip Darius Lapinskas. Masinės apimties laimėjimu reikia laikyti pagausėjusį lietuviškų plokštelių leidima, kas mūsų gaivinančių melodijų garsus nuneš į labiausiai nutolusių kolonijų ir šeimų užkampius.

Periodinėje spaudoje — reikia džiaugtis, kad bendra kova dėl Lietuvos laisvės, bendras darbas iš tėvynės išblokštą lietuvį šelpiant ir savas vargo mokyklas bendrai išlaikant mūsų grupes jau iš anksčiau suvedė didesnėn vieningumo sutartinėn, kas praskaidrino ir mūsų periodinės spaudos nuotaikas ir stilių. Praėjusiais metais, ir apskritai paskutiniu laikotarpiu daugis mūsų spaustuvių įsigijo savas iliustravimo priemones, kas ima gražiai praturtinti mūsų periodikos vaizdumą. Be to, jaučiamas stiprus posūkis iš nublukusių trafaretų prasiveržti į puslapių formos naujumus. Čia išradingumo iniciatyva bene pirmauja "Laiškai Lietuviams" su red. K. Trimako, SJ redakcijos novatoriškumu ir A. Kezio, SJ iliustracinių nuotraukų pranašumu, ką jau yra pastebėję net ir amerikiečiai, ir kai ką skolinasi. Tuo keliu stipriai suka lietuvių leidžiamas "The Marian" ir šiemet pradeda linkti "Laivas". Visada ištisai perskaitau "Lietuvių Dienų" puslapius, gėriuosi jų turinio įvairumu, iliustraciniu puošnumu.

Žymieji pernai metų autoriai muzikoje, teatre ir literatūroje

Darius Lapinskas

Birutė Pūkelevičiūtė

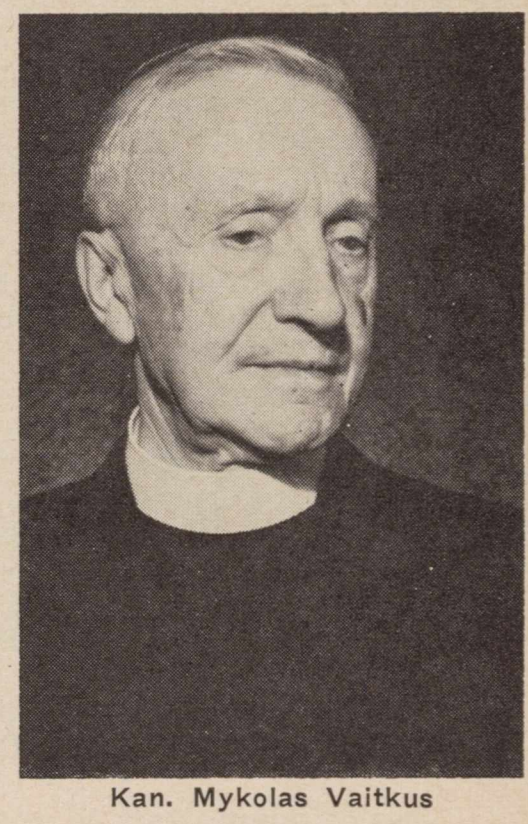

Kan. Mykolas Vaitkus

Politinėje srityje — Laisvės demonstracijos NewYorke lietuvius ir iš dalies visus baltiečius, iš savųjų salių uždarumos išvedė į pasaulio didmiesčio gatves; išsiveržę iš savitarpio padejavimo rutinos, pasibeldėme į centrinės pasaulio institucijos duris. Lietuvių išlaisvinimo šauksmas praskambėjo pačioje Jaungtinių Tautų salėje, ir tai padarė jaunimas. Buvo prabilta pačios didžiosios pasaulio spaudos puslapiuose. Tai jau buvo nebe įvykis, o sąjūdis, supurtinęs net ir snūduriavusias mūsų kolonijas. Ir lietuviai parodė, kad nebijo nei vargo, negaili nei lėšų, kai yra aiškus tikslas Lietuvos reikalui.

Dr. kun. J. Prunskis

Literatūros derlių vertinant

Praėjusieji 1965 metai mūsų literatūros gyvenime nebuvo išskirtiniai. Bet vis dėlto nebuvo tušti. Reikia pastebėti, kad kultūriniai įvykiai, literatūriniai laimėjimai ne visai tikslu įsprausti į kalendorinių metų rėmus. Daugumas datų atžymi tik eilės metų įtempto kūrybinio darbo atbaigimą. Tos rūšies laimėjimams 1965 metais priklauso Lietuvių beletristikos antologijos išleidimas, Aleksandryno III tomas, B. Kviklio Lietuvos II t. Beletristikos antologija priklauso prie išskirtinių mūsų kultūrinio gyvenimo įvykių ir savo apimtimi, ir savo reikšme. Panašios reikšmės yra ir Stepo Zobarsko pastangomis lietuvių literatūros veikalų pristatymas angliškai kalbančiai visuomenei. O jų praėjusiais metais būta ypač apstu: V. Krėvė, I. Šeinius, M. Vaitkus, A. Vaičiulaitis, A. Baronas, V. Tamulaitis.

Kalbant apie atskirus autorius, beletristikoje pirmaujanti vieta tenka Draugo premiją laimėjusiai A. Baranausko knygai "Karklupėnuose". Kitos beletristikos knygos: K. Almeno novelės "Bėgiai", R. Spalio feljetonų rinkinys "Tarp dangaus ir žemės", J. Gliaudos romanu pavadinta Lietuvos valstybės žuvimą vaizduojanti knyga "Agonija". Beveik prie beletristinių veikalų galima skirti ir M. Vaitkaus puikią atsiminimų knygą "Šiaurės žvaigždė".

Poezijoje pirmoji vieta skirtina A. Jasmanto (Maceinos) debiutinei knygai "Gruodas". Tik jos reikšmė butū buvusi dar didesnė, jei jos globėjai nebūtų ją ištisą metų eilę laikę rankraštyje. Dabar, nors knyga ir nerodo kurių nors aiškių svetimų įtakų, bet daugumas poetinių įvaizdžių jau yra girdėti kitų poetų kūryboje. Stipri poezijos knyga yra M. Vaitkaus "Sidabro šerkšnas". Vaitkaus kūryboje ji yra išskirtinė. Verta dėmesio D. Sadūnaitės poezijos knygelė "Kai tu arti manęs".

Iš dramos veikalų išleisti praėjusiais metais du premijuoti: A. Kairio komedija "Viščiukų ūkis" ir B. Pūkelevičiūtės eiliuota pasaka "Aukso žąsis". Ilgai iš rankraščio scenoje turėjęs pasisekimo P. Naumiestiškio "Baisusis birželis" išleistas kartu su dviem kitoto paties autoriaus vaidinimais.

Mažiesiems skaitytojams išleista gražios išvaizdos ir įdomaus turinio D. Čibo pasaka "Žaižaras" (su A Korsakaitės iliustracijom) ir V. Frankienės "Vaidinimai" (8 vaidinimai vaikams ir jauniesiems).

Iš leidyklų praėjusiais metais pirmoje vietoje stovėjo londoniškė Nida (minėtinas jos išleistas lit. metraštis "Pirmoji pradalgė"). Toliau eina L. Knygos klubas, L. Enciklopedija Bostone. Visą finansinę knygų naštą ir

nešė ant savo pečių šios leidyklos. Problema, kaip rasti lietuviškai knygai kelią į gausesnius pirkėjus ir skaitytojus ir toliau lieka neišspręsta, net mažai judinama. O tai yra gyvybinė mūsų kultūros problema.

Prie šviesių reiškinių reikia skirti literatūros vakarus ir minėjimus. Jų būta New Yorke, Bostone, Philadelphijoje, Čikagoje, Toronte, studentų stovyklose. Paminėti mirę ir sukaktuvininkai gyvi rašytojai: A. Mackus, J. Kaupas, V. Mačernis, M. Katiliškis. Minėjimų reikšmę kiek siaurino pastebėtas sroviškumas, linkimas į kraštutinumus. Pav., per dažni V. Mačernio minėjimai nusidėvėjo, o A. Mackaus kūrybos ir veiklos pervertinimas paliko net nemalonių nuotaikų. Minėjimų rengime iš viso pasigendama planingumo ir apdairumo, vadovaujančios rankos: kai kur perkraunama reklamos, o kiti minėtini įvykiai ar asmenys visai pamirštami.

Prie pastebėtų trūkumų tektų priskirti "Aidų" žurnalo literatūros vertinimų susiaurinimą, kad net iš, palyginti, negausaus savosios knygos skaičiaus kai kurios knygos nesugebėta ar nenorėta aptarti. Tame pat žurnale praėjusiais metais, o jau kiek anksčiau ir "Draugo" kultūriniuose numeriuose pastebimas įsigalėjimas siaurokos asmeniškos pažiūros skirstant autorius į *galinčius* atstovauti dabarties kultūriniam gyvenimui ir nuo to gyvenimo *atsilikusius*. O "Darbininke" beveik visai išnyko "Kūrybos priedas" ir nusisukta visu veidu nuo literatūros veikalų vertinimo. Panašaus šaltumo mūsų literatūrai rastume ir eilėje kitų laikraščių. Taisytini dalykai.

Pr. Naujokaitis

Teatro mene

Teatro menas yra specifinis menas. Jeigu nori apie teatrą kalbėti — reikia jo vaidinimus pamatyti. Deja, aš tik girdžiu ar laikrašty paskaitau, kad Amerikoj lietuviški spektakliai yra dar vis gana sėkmingai rengiami.

Los Angeles darbuojasi rež. Mackialienė ir akt. Kaributas, dažniausia statydami naujus J. Gliaudos ir vis labiau garsėjančio naujo dramaturgo Anat. Kairio veikalus. New Yorke rimtai dirba Vyt. Valiukas, 1965 m. statęs Vinco Krėvės veikalų ištraukas, o taip pat ir akt. Vitalis Žukauskas, Chicagoj dar vis sparnų nenuleidžia Liet. Teatro Darbuotojų Sąjunga, kasmet scenoj parodydami vieną ar kitą dramos veikalą, ten pat veikia akt. J. Kelečiaus duetas, daugiausia statydamas Ostrausko ar kurio kito modernaus autoriaus veikalus; Clevelande darbuojasi P. Maželis, Detroite mūsų teatro veteranė Z. Arlauskaitė stato naujus Vytauto Alanto veikalus, Hamiltone, Kanadoj, energingai dirba E. Dauguvietytė-Kudabienė. Tačiau pernai savo akimis aš temačiau tik vieną vienintelį vaidinimą — tai Bostone Al. Gustaitienės statytą Fedoro "Brandos atestatą". Spektaklis buvo gero lygio, buvo su pasisekimu vaidinamas ir užbostony, bet jo vieno didžiai permaža, kad, juo remdamasis, galėtum duoti apibendrintą atsakymą apie 1965 metų teatrinę veiklą Amerikoj.

Man regis, ypačiai reikšminga yra tai, kad lietuviai rašytojai, taikydamiesi prie turimų teatrinių pajėgų, dar ir pernai rašė veikalus. Scenoj pasirodė nauji V. Alanto, K. Ostrausko, A. Kairio ir J. Gliaudos veikalai, o Pranas Naumiestiškis, taip pat pernai, išleido net tris (vienoj knygoj) savo draminius kūrinius.

Kasgi tikrai pažymėtino 1965 m. įvyko mūsų teatrinėj buity? Gal "Aukso žąsies" pasirodymas ekrane, to sunkaus ir painaus darbo išbaigimas. Man dar neteko matyti to filmo. Kalbų apie jį buvo entuziastingų ir vėsokų (pastaros, žinoma, visada būna "populiaresnės"!), tad šiuo atveju galiu reikšti ne įspūdį, o tik savo "atskirą nuomonę". Tatai saka, žinodamas, kad šiame komplikuotame darbe buvo angažuoti Birutės Pūkelevičiūtės talentai, o taip pat ir viso būrio prityrusių aktorių pastangos tvirtai pasirodyti, nesgi, kaip ten bebūtų, "Aukso žąsies" filmo pasirodymas yra ne kronikinės, o istorinės reikšmės įvykis mūsų kultūros gyvenime.

Stasys Santvaras

Bendruomeniniam gyvenime

Triūsė nežinomas žmogus...

Lietuvių Bendruomenės pagrindiniu tikslu yra darni, sąmoninga tautinė grupė išeivijoje, kurią būtų galima prilyginti tvarkingai šeimai. Fizinis išsibarstymas ir minties pakrikimas yra daugiausia rūpesčio keliančios duobės Lietuvių Bendruomenės kelyje.

Reikalauti daugiau pastangų, kiek jų parodyta pereitais metais, būtų neteisinga. Pradėdami JAV LB centro valdyba ir sustodami ties apylinkėmis, einame darbo, rūpesčio ir aukos keliu. Kas mums svarbiausia — *triūsė nežinomas žmogus*. Taryba ir CV yra dažnokai spaudoje paminimos, bet kas minėjo apylinkės valdybas? Kas LB gyvenime girdėjo apie J. Šilgalį, J. Ardį, K. Gasparėną, B. Liudovienę, P. Stanelį, A. Gašką, A. Ivošką, A. Dragunevičių, A. Paliulį, J. Švedą, J. Avižienį, H. Miklą, A. Praną? O jų buvo daug. Daug žmonių, daug aukos, daug nustoto poilsio. Taryba ir CV, kalbėdamos LB vardu, kalba už kelis tūkstančius nežinomų darbininkų, kurių pasiaukojimu pereitais metais visuomenė gali didžiuotis, nors jai reikia ir pasvarstyti: kur mano dalis?

Jei JAV LB nežinomi darbininkai išlaikys bent tokį pareigos supratimą, koks vyravo 1965-siais, greitos mirties pavojus mūsų neištiks.

Lapkričio tryliktosios įvykiai New Yorke, nors ne JAV LB mintimi, o tik su svaria jos pagalba, vykdyti, ryškūs labai brangia bendruomenės žyme: juos pradėjo ir ištvermingai pravedė šiame krašte gimę ir iš anapus Atlanto atvykę intelektualai, sklandžiai dalindamiesi mintimis, darbo našta ir finansine atsakomybe. Šis artumas įrodė, kad yra galima tai, kam LB ieškojo ir ieško kelių: bendram darbui suburti visus lietuviškus protus ir visas rankas. Be to, po demonstracijos įsitikinome, kad LB pastangos, žvalgantis rvšio su toliau nuo kasdieninės veiklos stovinčiais ir silpniau lietuviškai kalbančiais tautiečiais, taip pat nėra betikslės. Pennsylvanijos kasyklų lietuviai, gausiai dalyvavę demonstracijoje, nėra mirę, o tik mūsų pamiršti.

Pareigingumu, lietuviškosios visuomenės artėjimu bendruomeninian kelian ir bendruomenės minties tikslumo ryškėjimu žymisi pereitieji metai, nors šią darna kiek drumstė pagyvėjęs okupanto suktas bendradarbiavimo (tiksliau: kolaboravimo) minties kišimas per jo siųstus agentus.

Vytautas Volertas

Politiniam fronte

Sustiprintos kovos metai

1965 buvo dvidešimt penktieji t. y. tam tikra prasme sukaktuviniai metai, kai lietuvių tauta, atkakliai kovodama prieš okupantus, siekia atgauti savo laisvę ir valstybinę nepriklausomybę.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas paskelbė 1965 metus "Ypatingai sustiprintos kovos metais dėl Lietuvos laisvės." Jis bendrais bruožais nustatė gaires ir priemones kovai sustiprinti ir kvietė visą laisvajame pasaulyje gyvenančią lietuvių tautos dalį aktyviai toje kovoje dalyvauti.

Savo atsišaukime, visiems lietuviams skirtame, Vlikas paragino: "Stengtis laimėti Lietuvos bylai viešosios opinijos, politinių ir diplomatinių sluogsnių, tarptautinių institucijų ir organizacijų palankumą bei paramą."

Šį kreipimąsi laisvieji lietuviai priėmė ir organizuotai veikdami tvirtai kovos fronte pasirodė. Svarbesni kovos būdai ir priemonės buvo dar aptartos dviejuose veiksnių konferencijose—sausio mėn. Chicagoje, o balandžio mėn. — Washingtone. Abiejose konferencijose dalyvavo diplomatų, Vliko, PLB ir Alto atstovai.

1965 metais pasisekc daugiau išleisti informacinės ir propagandinės literatūros, kurioje išsamiau, negu periodiniuose Eltos biuleteniuose, buvo pasisakyta Lietuvos klausimais. Būtent: specialūs Baltic Review ir Revista Baltica numeriai, V. Vaitiekūno knygelė "Lithuania", kuri dabar verčiama į ispanų kalbą; trumpa brošiūra "The Baltic Countries". Be to, pažymėtinas kolektyvinis darbas — prof. V. Vardžio redaguota, labai vertinga knyga "Lithuania Under The Soviets".

Propagandos požiūriu, efektingiausiai pasaulį paveikė MANIFESTAS, išleistas *Baltijos Valstybių Laisvės Tarybos*, kurį trijų tautų — lietuvių, latvių ir estų — vardu pasirašė po tris pagrindines organizacijas. Iš lietuvių pusės manifestą pasirašė: Vliko ir Lietuvos Laisvės Komiteto pirm. V. Sidzikauskas, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirm. J. Bačiūnas ir Lietuvių Studentų Sąjungos pirm. A. Zapareckas. Manifestas buvo paskelbtas lietuvių, latvių, estų, anglų, arabų, italų, ispanų, portugalų, prancūzų ir vokiečių kalbomis. Jo išleidimas maždaug sutapo su Baltijos valstybių 25-rių metų okupacijos datomis. Jis labai daug padėjo, kad mūsų byla labai plačiai visame laisvajame pasaulyje buvo aprašoma ir aptariama. Apytikriai, Vliko turimomis žiniomis, Baltijos valstybių klausimu, mums palankia prasme, įvairiomis svetimomis kalbomis rašė apie 300 laikraščių. Tai bene pats didžiausias mūsų propagandos pasisekimas. Tuo ne tik galima pasidžiaugti, bet ir įsidėmėti, kad pasaulis labai daug žino apie Baltijos valstybių padėtį ir mūsų bylai teigiamai spręsti turime daug palankumo ir laisvųjų valstybių vyriausybėse. Tik toliau atkakliai kovodami patys susilauksime ir iš kitų gerų sprendimų.

Paminėtina, kad JAV buvo ypatingai daug dėmesio atkreipta į Baltijos valstybių reikalus. Gegužės mėnesyje Atstovų Rūmų atstovės E. Kelly vadovaujama pakomisė apklausinėjo baltiečių atstovus apie padėtį sovietų okupuotose Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Tų visų vertingų parodymų turime išleistą visą rinkinį.

Birželio 21 d. Atstovų Rūmai priėmė nutarimą, kad Valstybės Departamentas ineštų Baltijos valstybių bylą į Jungtines Tautas svarstyti sovietinei okupacijai juose panaikinti. / *Nukelta į 12 psl.*

IŠ KANADOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VALDYBOS PLANŲ IR VEIKLOS

Naujoji Kanados Lietuvių Bendruomenės Krašto valdyba, pradėjusi savo trijų metų kadenciją. Iš kairės — sėdi: kun. A. Žilinskas—informacijos reikalams; O. Indrelienė—Šalpos Fondo pirm.; A. Rinkūnas—valdybos pirmininkas; G. Rinkūnaitė—Jaunimo sekcijos ved.; St. Kairys—Kultūros komisijos vadovas. Stovi: J. R. Simanavičius—Politinio komiteto pirm.; L. Tamošauskas—sekr.; S. Čepas—iždin.; E. Miliauskas — Švietimo komisijos vad. (Nuotraukoje nėra V. Judzintavičiūtės — II-sios sekretorės).

The new committee of the Lithuanian Canadian Community. Foto S. Dapkus

Po JAV-bių Kanados Lietuvių Bendruomenė yra stipriausia ir veikliausia. Štai tik viename posėdyje aptarti skyrių bei sekcijų veiklos planai šiems metams.

Kultūros skyrius —

Kultūros skyrių sudaro: St. Kairys — pirmininkas, Č. Senkevičius — sekretorius, ir nariai: D. Gruodienė, V. Tamulaitytė, Ir. Kairelienė, D. Skrinskaitė, B. Stundžia ir R. Vaštokas.

Kultūros skyrius yra numatęs šiuos artimiausius veiklos uždavinius:

(a) rinkti medžiagą Kanados lietuvių istorijai ir dalį tos medžiagos panaudoti numatytam Kanados šimtmečio leidiniui anglų kalba;

(b) pagaminti naujas megnetofonines juosteles 1966 m. vasario 16 d. minėjimui, Motinos Dienos minėjimui ir Karuomenės šventei; kartu nutarta, kad apylinkės už juostelės panaudojimą kiekvieną kartą atsiųstų Krašto Valdybai $10, — tiesioginėms išlaidoms padengti;

(c) pagelbėti leidėjui platinti Kanadoje lietuvių enciklopediją anglų kalba;

(d) suorganizuoti dar šią žiemą platesnę jaunimo dailės parodą Toronte;

(e) išjudinti Kanados lietuvių chorus dalyvauti Dainų šventėje Chicagoje š. m. vasarą.

Jaunimo sekcija —

Patvirtintas KLB Valdybos Jaunimo Sekcijos sąstatas: G. Rinkūnaitė — pirmininkė, D. Skrinskaitė ir Ž. Šlekytė — sekretorės; A. Šileika — iždininkas; A. Viskantas — korespondentas.

Jaunimo sekcija yra numačiusi šiuos artimiausios veiklos uždavinius:

(a) vykdyti Kanadoje PLB Valdybos paskelbtą Jaunimo Metų planą, ir Jaunimo Metų komiteto Kanadai pavestus specialius uždavinius; tuo tarpu vienas tokių uždavinių yra plakato paruošimas ir išsiuntinėjimas; kitas — automobilio ženkliukų platinimas;

(b) išjudinti ir apjungti Kanados lietuviškąjį jaunimą lietuviškai veiklai; tam tikslui numatoma — organizuoti jaunimo pasikeitimus bei jaunimo susirašinėjimą, ir leisti neperiodinį biuletenį;

(c) pritarti ir pagelbėti Toronto lietuvių studentų sumanymui suorganizuoti lietuvių studentų sąjungos skyrius visur, kur tik kuriame nors Kanados universitete yra bent keli lietuviai studentai; sausio 15 d. Toronte šaukti Kanados lietuvių studentų suvažiavimą Kanados Lietuvių Studentų Sąjungai įsteigti.

Šalpos Fondas —

Patvirtinta ši Šalpos Fondo valdyba: O. Indrelienė — pirmininkė, J. Bakšys — sekretorius; St. Dabkus — iždininkas ir P. Lelis — Vasario 16 gimnazijos reikalams. Pirmoje eilėje Š. Fondas yra numatęs keletą būdų savo kasai papildyti. Yra taip pat nutarta kiekvienoje apylinkėje atgaivinti Šalpos Fondo įgaliotinio instituciją, išskyrus Torontą, kur tam darbui vykdyti yra net kelios šalpos organizacijos. Kasą papildžius bus toliau svartomi šelptinųjų reikalai.

Švietimo skyrius —

Patvirtintas šis KLB valdybos Švietimo skyriaus sąstatas: E. Miliauskas — pirmininkas; ir nariai: J. Andriulis, Liumienė, P. Balčiūnas, ses. Viktoria ir Tėv. Ambroziejus.

KLB Švietimo komisija yra nustačiusi šiuos artimiausius savo veiklos uždavinius:

(a) surinkimas žinių apie veikiančias mokyklas ir kitas švietimo institucijas. Ypatingai skubiai reikalingos žinios, kurios bus talpinamos Kanados šimtmečio lietuvių leidinyje. Tuo reikalu išsiuntinėta anketa.

(b) dar šiais metais suruošti tradicines mokytojų dienas, kuriose būtų plačiai išnagrinti būdai ir priemonės padaryti lituanistinę mokyklą patrauklesne;

(c) mokyklų priemonių klausimas;

(d) įtraukimas mažųjų į lietuvišką spaudą;

(e) įjungimas jaunimo organizacijų į švietimo darbą;

(f) esamų programų persvarstymas;

(g) mokytojų vadovo reikalas;

(h) nuteikimas tėvų ir visuomenės lituanistinių mokyklų atžvilgiu.

Politinis komitetas —

Patvirtintas KLB Politinio komiteto sąstatas: J. R. Simanavičius — pirmininkas; nariai: J. Matulionis ir V. Jundzintavičiūtė.

Kanados šimtmečio lietuvių leidinys —

Visoms pastangoms surasti vieną redaktorių nepavykus, Krašto valdybos iniciatyva sudaryta leidiniui suorganizuoti ir suredaguoti komisija: dr. J. Sungaila — pirm., nariai: kun. dr. P. Gaida, prof. dr. J. Puzinas, A. Rinkūnas, St. Kairys ir J. Kardelis. Komisija veiks automatiškai. Prašymas valdžios pašalpai gauti jau paduotas. Turint galvoje, kad šis didelis darbas pradedamas labai pavėluotai, komisija jį galės atlikti tik visų tautiečių, o ypatingai valdybų, padedama.

Pasikeitimas Tautos Fondo Kanados vadovybėje —

Tautos Fondo atstovybės Kanadoje pirmininkas V. Vaidotas sveikatos sumetimais iš šių pareigų pasitraukia. Krašto valdyba V. Vadotui, buv. Lietuvos Steigiamojo Seimo nariui, išreiškė nuoširdžią padėką už įvairias atsakingas pareigas, eitas Kanados liet. bendruomenėje nuo pat jos įsisteigimo. Naujuoju Tautos Fondo atstovu Kanadoje paskirtas St. Banelis, savanoris-kūrėjas. Jis yra pakvietęs ir savo bendradarbius. Tuo būdu patvirtinta tokio sąstato atstovybė: S. Banelis — pirm., nariai: Iz. Matusevičiūtė, Em. Jurkevičienė, Vl. Kazlauskas ir J. Preikšaitis.

Šias žinias paduoda KLB valdybos biuletenis. Narys informacijos reikalams yra kun. Algimantas Žilinskas.

Agnė Lukšytė

Nešlifuoto opalo vėrinys

Gyvenimo fragmentas

Mano darbovietė yra Redferne, viename iš seniausių Sydnėjaus priemiesčių. Davyniolikto šimtmečio pabaigoje Redfernas buvo Sydnėjaus miesto centras, apgyventas turtuolių; dabar gi likęs fabrikų, prasigėrusių australų, graikų, kiniečių ir aboridžinų kvartalu.

Kiekvieną rytą, traukiniui sustojus Redferno stotyje, išlipu ir, užkopus mediniais, skylėtais laiptais į stotį, išeinu į gatvę.

Salvation Army moterėlė, nuolat renkanti aukas įvairiems apiplyšusiems valkatoms, alkaniems aboridžinams šelpti, maloniai šypsosi ir kiekvieną, išsineriantį iš stoties, pasveikina medinės, pinigams rinkti dėžės barškinimu.

Gatvė pilna žmonių, skubančių į darbą.

Praeinu du kiniečius, sėdinčius vieną šalia kito su pilnais krepšiais minkštųjų riešutų. Vienas jų nuolat snaudžia, o kitas stebi visą gatvę įkypomis akimis, kuriose ryškus domėjimasis viskuo.

Jei kurį rytą vieno ar abiejų stigtų, rodos, būtų pažeista kasdienybė, prie kurios esu pripratus.

Prieinu Botany gatvę, kurią reikia skersai pereiti. Autobusai, sunkvežimiai ir įvairios mašinos rieda nenutrūkstama virtine. Laukdama stebiu senienų krautuvės langą. Nematau nieko nauja, bet nusprendžiu pietų metu, grynai iš nuobodumo, ateiti į krautuvę ir pasižvalgyti viduje.

Vos ne vos nutaikius progą pereiti į kitą gatvės pusę, pamatau suolelyje sėdinčią pažįstamą aboridžinę. Jau keleri metai, kas rytą, žiemą ar vasarą, sėdi ji tame pačiame suolelyje ir stebi aplinką. Jos apsivilkimas kasdien tas pats — viskas pilka: skrybėlė, apsiaustas, kojinės, net ir batai, niekuomet nevalomi, tapę palšais.

Juodame jos veide žvitrios akys nuolat laksto nuo vieno prie kito jos dėmesį patraukusio objekto.

Jau seniai ji pati pirmoji užkalbino mane laužyta anglų kalba. Pasisakė savo vardą — Mina. Paklausė manojo, bet, neištardama taisyklingai Leone, vadina Lone.

Papasakojo apie savo praeitį.

Motinai mirus, ji pateko į baltųjų žmonių ūkį, gelbėjo namų apyvokos darbuose. Ištekėjo už aboridžino, dirbančio pas ūkininkus. Jos vaikai suaugo, vedė, o sena ūkininkė persikėlė į Sydnėjų, atsiveždama ir ją kartu. Jai mirus, Mina liko šiame miestelyje gyventi, tampriai bendraudama su kitais aboridžinais.

— Lone! — šaukia ji man dar iš tolo, — šianakt mes apdainuosim Jerry.

Žinodama, kad jie apdainuoja mirusius, klausiu, kas atsitiko. Rodos, keletą dienų mačiau Jerry linksmą ir sveiką.

Mina pasako, kad girtas ėjęs skersai gatvę, mašina pertrenkus, — ir miręs ligoninėje.

Pasakiau, kad man jo labai gaila.

Ji linksma atsako, kad nesą ko liūdėti: šį vakarą jie visi ratu sustoję apdainuosią Jerry ir jis nebebūsiąs vienišas.

Nueidama nuo Minos prisimenu skaitytą knygą, parašytą vieno australo mokslininko. Jis praleido daug laiko tarp aboridžinų, tyrinėdamas jų kilmę, kalbą, religiją, papročius, įsitikinimus. Didžiausią įspūdį jam padarė mirusiųjų apdainavimas.

Visi sustoja ratu ir pusiau dainuoja, pusiau išsako žodžius, kurių reikšmės nesuprantant, o tik klausantis skambesio, baltąjį apima keistas jausmas: lyg baimės, lyg gūdaus paslaptingumo.

Minutėlę pagalvoju, kad būtų įdomu pabūti jų tarpe ir pasiklausyti jų dainavimo, bet prisiminus visus Minos draugus bei drauges, jų beveik nuolat neblaivų stovį, nešvarumą, atsisakau to savo noro...

— — — — — — —

Pietų metu nueinu į senienų krautuvę. Krautuvininkė į mano pasveikinimą linkteli galva ir toliau skaito knygą. Apžiūrinėju įvairius dalykus, matytus daug kartų, bet kas kartą vis kitaip dominančius.

Užmatau vieną stalčių, padėtą ant kėdės, priverstą visokiausių vėrinių, senoviško stiliaus žiedų, laikrodžių grandinėlių.

Besiknisdama randu nešlifuoto opalo akmenėlių vėrinį. Vėrinys sudomina mane, nes padarytas grubiai: aiškiai matyti, kad skylutės suvėrimui išgręžtos kažkokiais bukais įrankiais.

Klausiu krautuvininkę apie tą vėrinį.

Ji aiškina, kad greičiausiai tai būsiąs aboridžino darbas; jis radęs opalo akmenėlius ir neturėdamas metalinių įrankių, skylutes išgrįžęs su kitais aštriais akmenėliais. Savaime aišku, ji pirkus tik dėl to, kad tą aboridžiną sušelptų. Ji dabar nebeprisimenanti, bet tikriausiai taip ir buvę.

Paniekinančiai numodama ranka, ji prideda, kad aboridžinas, gavęs kelis šilingus už tą vėrinį, tikriausiai tuoj pat už kampo smuklėje juos pragėręs.

Kažkodėl man paniekinamas krautuvininkės numojimas ranka skaudus...

Nuperku vėrinį ir, grįždama į darbovietę, nešuos jį rankoje.

Mina vis dar bebesėdi suolelyje, aplieta saulės spindulių.

Prieinu prie jos ir atsisėdu šalia. Ji šypsosi ir, kaip visada, keistai varto akis, kurių baltymai irgi tamsūs, tik akių vyzdžiuose spragsi džiugesio ugnelės.

— Mina, kas čia? — klausiu, rodydama nešlifuoto opalo vėrinį.

Mina ilgai apžiūri tylėdama, tarsi nustebus, paskui pradeda susijaudinus kalbėti.

Girdi, koks nors aboridžinas, daugelį dienų sėdėdamas karštoje saulėje, tuos nešlifuoto opalo gabalus su kitais aštriais akmenėliais apdailino, išzulino skylutes, suvėrė ant stiprios žolės ir, užsidėjęs nešiojo ant kaklo. Tai buvo jo "ženklas", kurį jis ir čia, gyvendamas baltųjų tarpe, stengėsi išlaikyti. Po sunkaus darbo, neįprastose gyvenimo sąlygose, tas "ženklas" buvo jam lyg koks atsigaivinimo šaltinis. Kol jis tą "ženklą" turėjo, tol karšta jo giminės saulė jam švietė ir maloniai glostė.

Pasakodama Mina spaudžia abiem rankom vėrinį prie krūtinės ir drebančiu balsu išreiškia ilgesį kraščiu alsuojančio dykumos smėlio, kuriame ji užaugo, klajodama kartu su tėvais, broliais, seserimis... Tas vėrinys jai esąs laimingų dienų "ženklas"...

Jos pasakojimas sukelia many skaudžią nostalgiją.

— Mina, sakau, — turėk tą vėrinį.

Minos akys spindi džiaugsmu.

Palieku ją sėdėti suolelyje ir paėjus dar atsigręžtu — ji tebelaiko vėrinį prispaudus prie krūtinės ir šypsosi.

— — — — — — —

Grįždama iš darbovietės pamatau Miną sėdinčią su savo drauge, irgi aboridžine.

— Lone, — šaukia Mina, — eikš!

Prieinu. Abiejų akyse susirūpinimas.

Minos draugė prašneka pirmoji. Paima iš Minos rankų mano dovanotą vėrinį ir rodydama pasakoja, kad tas vėrinys joms abiems esąs nepaprastai brangus atsiminimas, bet... kas iš atsiminimų?.. Šiąnakt jie visi apdainuosią mirusįjį...

Mina perima vėrinį iš draugės rankų ir tiesdama į mane, liūdnu balsu sako, kad tas vėrinys esąs joms bevertis, nes jų sielas apgaubia atsiminimais, kurie skaudžiai gnaibo. Ugninis skystimėlis, kuris nemalonius atsiminimus atitolina, esąs vertingesnis. Jos, girdi, nenorinčios lūdėti, jos norinčios džiaugtis.

Iš pradžių nevisai suvokiu, ką jos tuo nori pasakyti.

Minos draugė paaiškina. Jos buvusios senienų parduotuvėje ir norėjusios tą vėrinį parduoti, bet krautuvininkė griežtai atsisakiusi pirkti. Ji pasidžiaugus, kad vienu tokiu šiandieną laimingai atsikračius.

Suprantu. Jos už tą vėrinį norėtų gauti pinigų alkoholiniam gėrimui pirkti. Atsiimu vėrinį atgal, paduodamą prašytą pinigų sumą, kurią jos abi godžiai griebia ir atsitolina, nepasakiusios nė žodžio.

Einu bejausmė, lyg būčiau medinė.

Traukiny atsipeikėju. Pajuntu stipriai spaudžianti vėrinį rankoje. Atgniaučiu delną ir stebiu eilę pilkų, grublių akmenėlių, kuriuose kur ne kur žalsvai mėlynė žybžioja.

Kuo ilgiau stebiu vėrinį, tuo jis man reikšmingesnis darosi. Prisimenu Minos žodžius, kad tas vėrinys buvo kokio nors aboridžino "ženklas"...

Iš tiesų, argi nėra jis ženklas, reiškiąs apsiniaukusią gyvenimo kasdienybę, kurią tik kada ne kada giedrios valandėlės prablaivo?

ALBINAS BARANAUSKAS

Kartais pro medžius...

Kartais pro medžius

Kartais pro medžius pasigirsta dainavimas –
Ant piliakalnio mėnesiena ir vėjas
(Iš po rasotos velėnos būt lyg aimanavimas...);
Nakčia prie žiburio minėdavome pranokėjus.

Degėsiai biro iš suirusių sienų,
Iki Vinkšnupių dvaro nugulė pabalius rūkas.
Kaune po stiklu dailiai išdėliotos visokios senienos.
Kamantinėdavo elgetas šašuotas kalvio anūkas.

Per atlaidus neša į paupį vieškelio dulkes –
Vilkabaliuos varpai ir vargonai;
Per patį pakylėjimą, iš karščio drebančiam ore, per kalvas (Anava!
Anava!) atžygiuoja jų ištisas pulkas!
Tviska prieš saulę kirviai, žiba šalmai ir geltoni galionai.

Rudeniop, kai sužvanga mokyklos varpelis,
Jie išjoja į tolimą žygį:
Pro motorinį malūną į rytus auštant nudunda kelias,
Kaupaitis, atsidaręs langą, akimis palydi.

Ant piliakalnio kaukia sniego verpetai;
Mus pasiekia tolimas gandas per pamokas istorijos.
Kad tik greičiau pavasaris, ir pasibaigtų tie mokslo metai –
Galėtume paupio taku vėl nubėgti pas juos, jau parjojusius!

Suvalkijos žemėlapis

Marijampolės vardas man skamba kaip muzika,
Ir kaip snieguotas miražas stovi prieš akis Sausininkai,
Bet Bagotoji, arba ir Antanavas, užburti neturi kuo,
Ir nepažadina kaip nors jautriau mano vaizduotės Navininkai.

O Karpiejai, leidžiantis Kaspersko pakalnėn, būdavo nelyginant gi-
Gal dėl to giminėmis jie ir tapo, / minės,
Kai tuo tarpu Žvirgždaičiai, nors su ilgesiu minimi,
Taip ir neatvėrė mano buityje naujo lapo.

Tik apie Kybartus, tai jau, būdavo, nieks neatsiliepia palankiai.
Nušneki su kuo patyliukais, spiauna – "Spekuliantai!"
Ima su Pilviškiais, ar net, ko gero, su Barzdais palygina tankiai.
Taip ir nenujautėme kas buvo mudviem likimo lemta.

Kybartai, mano gerbiami ponai! Bet ką čia dabartės...
Šnekėjo apie tavo eiseną vakarų dangus, vyšniniais saulėleidžiais
/ aptvinęs.
Man vis dar šoktelėja širdis iš susijaudinimo kartais,
Kai tu, negalėdama užmigti, pamini savo gimtinę.

Dėdės Stumbrio klėtis

Jo pečiai dar buvo kuproti nuo baudžiavos, kai nakčia kartą
prisisapnavo istorija:
"Imkie savo pačią, vaikus ir mergaitę, sartuką, beragę pirmadėlę,
paršėką, ir eik ant kolionijų!"
Dienos buvo karštos, visa vasara be debesio, tačiau per tą turbaciją
Dėdė Stumbrys, žmogus jau metuose, neturėjo kada įpulti į
desperaciją.
Atėjo pavasaris,
Parlėkė paukščiai, dėdienė ląstoje apiperino moliūgę žąsį,
Ir, va, daubelėje pas vieškelį į šitą pusę nuo šilo iškilo
Trys trobesiai – gyvenamas, padangtė gyvulėliams, javeliams
kluonas.
Keturios plonos vyšnaitės, sena sedulė obelis (užsilikusi) ir po
langais prigijęs alyvų krūmas.
Bet klėtį, ketvirtąją, jis rentė kaip seniai gimdydami savo jauniau-
siąją dukrą:
Su prityrusio meistro pagalba, apgalvotai, su protu ir meile,
aistringai ir apsukriai.
Ant dėdės pašukinių marškinių šakojosi sakai ir prakaitas.
Strėnose – ilgesys nakties vėsumo, raudonskruostės ainijos ir
pašventinto Pajevonyje atilsio.
Vinys buvo geležinės, kaltos kalvio iš Gražupio,
Durys žemos, storos, tylios ir sunkios, maliavotos raudonai ir
mėlynai garbanoto gizelio iš Obelupių.
Po pušimis ant kalno Šilsodžio mergos sutemus dainuodavo vainikėlį,
Supynė rugio varpas, vis dar labiau išnokusias, sunkesnes, ir šiaudus
auksinius, o paskui pabaigtuvėm ant čyto iškėlė.
Liesa, nusussi, blyški, pažastes besikasanti Suvalkija sulaukė dobilo
ir kviečio, sulaukė apvalaus subrendimo.
Sudundėjo klėtelės tartokinės grindys nuo šokančio jaunimo.
Auksiniai aruodai, maišai kruopų, linų grįžtės, sėmenų statinės,
Žiemiška apranga, skrynios, kuparėliai, ir duonos kepalai ruginės,
Stumbriūtės guolis, raštuotas, prie sėtuve užstatyto langelio,
Vakarais jos ilgi pašnekesiai su nagingu samdininku lauke ant
laiptelių,
Vis buvo simboliai Dievo duoto Paprūsės klestėjimo:
Lengvas atodūsis (pirmas ir paskutinis) suvalkietiško savimi
pasitikėjimo.

Ačiū tad Dievui, kad dėdė Stumbrys buvo seniai atgulęs po Paje-
vonio pušimis amžinai atilsėti,
Kai mus prūsų žandarai atvarė ardyti ir į bunkerius nešti jo klėties.

Dūmais atsiduodąs vėjas

Dūmais atsiduodąs vėjas lekia per šlapias rugienas;
Kamine groja ruduo, bet meilė kaip pavasaris.
Ant juodo arklio su gūnele joja raitelis nuliūdęs, vienų vienas –
Joja per durpyną tiesiog į žaižaruojančius vakarus.

Sušlamėjo ir pakvipo jos drabužiai pritemusioj virtuvėje,
"Aš žinau, aš žinau..." ištarė tyliai, truputį sušvepluodama.
Ne, tai tik vėjas palėpėje taip keistai sudūzgė,
Tai tik obuoliai kvepia iš pečiaus, medumi prakaituodami.

Atkelta iš 6 puslapio

Sustiprintos kovos metai

Birželio ir liepos mėnesiais Baltijos valstybių laisvės klausimu kalbėjo apie 150 senatorių ir kongresmanų. Birželio 23 dieną Valstybės Sekretorius Dean Rusk priėmė Jungtinį Baltiečių Komitetą Amerikoje, ko, berods, nebuvo per visus mūsų 25 kovų metus.

Lietuvių visuomenė išgirdo Vliko ir kitų veiksnių bendrą balsą, pakluso ir gana energingai, kaip niekuomet, dalyvavo Lietuvos laisvės siekimų kovose. Savo gyvenamose kolonijose lietuvių visuomenė savo įspūdingais pasirodymais, rezoliucijomis ir informacine bei propagandine medžiaga plačiai atkreipė dėmesį spaudos, administracijos ir visuomenės. Pažymėtina Los Angeles, Chicagos, Washingtono, Bostono, Rochesterio, Philadelphijos, Toronto, Worcesterio, Hartfordo, Montevideo ir kitų lietuvių kolonijų pasirodymai.

Atskirai paminėtini du kiti žygiai, kuriuos New Yorke jaunųjų veikėjų sambūris atliko. Pirmas jų žygis buvo gegužės 15 d. į Washingtoną, palikęs gero įspūdžio ir sudaręs šiek tiek platesnės propagandos, ir antras — lapkričio 13 dienos **žygis į Jungtines Tautas.** Ši didžiulė demonstracija, galima sakyti, metų gale savo mastu, apimtimi, įspūdžiu ir propaganda apvainikavo besibaigiančius sustiprintos kovos metus.

Lapkričio 27-28 dienomis Vliko Seimas New Yorke rado, kad bendrai kas per metus visų buvo padaryta Lietuvos laisvinimo kovose, yra didelis aktyvas mūsų 1965 metų metiniame kovų balanse. Norėčiau palinkėti, kad ir 1966 metai pasižymėtų nemažesniu visų lietuvių kovingumu: savo darbais, aukomis ir dalyvavimais.

Kas tik ir kur buvo daroma, kur ir kaip lietuvių jėgos pasirodė kovoje prieš okupantą, buvo Vliko transliacijomis perduodama pavergtajai Lietuvai. Tauta viską girdėjo. O visa tai nepaprastai eržino ir jaudino Lietuvos okupantą, jo pareigūnus, kurie daug kartų ir gana piktai reagavo ne tik iš Vilniaus, bet ir iš pačios Maskvos.

Juozas Andėnas

ĮVYKIAI IR IDĖJOS

Regis, visi sutinkam, kad visa mūsų vadinama politinė veikla šiuo metu suredukuota į Lietuvos laisvinimo pastangas. Nuomonės ima skirtis, kai laisvinimo veiklos "įvykius" imame klasifikuoti.

Praktiniame gyvenime įvykiu paprastai laikome naują realizuotą idėją, turinčią ar bent galinčią turėti platesnės apimties pasėkų. Įvykis buvo, pav., garvežio pasirodymas, vėliau sekusi produkcija stūmė industrinę ir susisiekimo pažangą. Tanko ir lėktuvo pasirodymas karo lauke buvo įvykiai, keitę karo mokslo pagrindus. Spaudos išradimas buvo nepaprastos reikšmės kultūrinis įvykis. žmogaus pasiuntimas į erdves — irgi įvykis, kurio pasėkų, turbūt, niekas dar negali pramatyti. Didieji įvykiai yra didingoji žmonijos istorijos pasaka.

Grįžtant į 1965 metų mūsų politinį gyvenimą, įvykiai, kuriais buvo rašoma laisvės kovos istorija, reikia laikyti birželio 21 dienos JAV-bių Kongrese priimtą kongresmano Monagan rezoliuciją (H. Con. Res. 416) ir lapkričio 13-sios manifestaciją New Yorke.

Pirmasis įvykis turėjo prologą — Vliko pirmininko V. Sidzikausko ir Sibiro tremtinio A. Miluko duotus reikšmingus parodymus kongresmanei Edna Kelly vadovaujamam kongresiniam komitetui (gegužės 17 dieną) ir epilogą — Bendrojo Amerikos baltiečių komiteto priėmimą pas Velstybės sekretorių Dean Rusk (birželio 23 dieną).

Antrasis įvykis — Lapkričio 13 manifestacija, kuri iššaukė nepaprastą laisvojo pasaulio lietuvių entuziazmą ir laisvės kovai atvėrė platesnius horizontus.

Kultūriniame politinės kovos sektoriuje įvykiais reikia laikyti N. E. Sūduvio knygą "Vienų vieni" ir dr. Vytauto Vardžio redaguotos knygos "Lithuania Under the Soviets" pasirodymą, o taip pat rašytojo Jurgio Gliaudos romaną "Agonija".

Iš oficialiųjų laisvinimo veiksnių veiksmingiausiai 1965 metais reišmenės bendradarbiavimo žingsnius. Vlikas pasiekė realios konsolidacijos, dėmesio vertas Vliko XI.27-28 d. d. sesijoje New Yorke paskelbtos rezoliucijos. Stiprūs politiniai veiklos centrai formuojasi Connecktkute (vad. dr. P. Vileišio) ir Clevelande (vad. Alto skyriaus).

Įdomiausias politinės prigimties idėjas 1965 metais kėlė žurnalistas kun. dr. J. Prunskis. Jo siūlymas sukelti sąjūdį New Yorke žygiui į Jungtines Tautas realizuotas; kitas siūlymas — Alto centrą perkelti į Washingtoną — verta realizuoti.

J. Kojelis

Leonardas Valiukas,
pirm. Rezoliucijoms Remti Komiteto, kurio pastangomis priimta Kongreso rezoliucija; jis toliau varo akciją išgauti rezoliucijai Atstovų Rūmuose. Tai būtų naujas įvykis.

Penkios dešimtys dailės parodų

1965 metai lietuvių plastinio meno vystymuisi ir laimėjimams, žinoma, laisvajame pasaulyje, buvo tokie vaisingi, kad pralenkė net viso penkmečio rezultatus (1955-60).

Nors svetimose padangėse, bet lietuvis kūrėjas, pasijutęs laisvas, kūrė kad ir nelengvomis aplinkybėmis, dažnai nuvogdamas savo laisvalaikius.

Per 1965 metus Australijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje, Kanadoje, P. Amerikoje ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse suruošta daugiau kaip 50 mūsų kūrėjų dailės parodų.

Apytikriai parodų lankytojai įsigijo apie 400 darbų už juos sumokėdami lietuviams dailininkams daugiau kaip 50.000 dolerių. Daugiausia dailės parodų įvyko Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Kai kuriose jų nupirktų meno darbų skaičius siekė net iki 15 — 40 (Galdiko, Petravičiaus, Murino, Pautieniaus, Petrikonio, Paukštienės, žoromskio, Janušo, Bagdono, Rimšos...).

Ryškiausiu įvykiu tenka laikyti Australijoje gyvenančių mūsų dailininkų laimėjimai. Ratas, Šalkauskas, Meškėnas ir kt. paskelbtuose konkursuose laimėjo pirmąsias premijas, kurios siekė daugiau kaip po 1000 dolerių. Tenka priminti, kad grafikas H. Šalkauskas prieš keletą metų Japonijoje suruoštoje tarptautinėje prafikos parodoje gavo pirmąją premiją. Lietuviai dailininkai, gyveną Australijoje, pirmauja kitų tautų tarpe.

Kitu nemažu įvykiu reikia laikyti Romo Viesulo laimėjimą; jis jau kelintą kartą gavo Gugenheimo meno premiją, siekiančią 4000 dol. Šio iškilaus grafiko darbų turi įsigiję bene 24 meno muziejai, pradedant Jugoslavija ir baigiant Pietų Amerikos valstybėmi.s

Pasaulinio meno centre — Paryžiuje — tapytojas Vytautas Kasiulis savo naujausiais darbais dar daugiau išreklamavo lietuvio vardą. Jo parodos ir kūriniai muziejų ir galerijų yra labai vertinami. Jis pats pernai įsigijo antrą galeriją. Prancūzijoje gyvenantieji menininkai Antanas Mončys, Pr. Gailius ir kiti pasirodė su svarbiais įnašais ne tik savo kūryboje, bet ir apskritai dailės pasaulyje. Mončio skulptūros darbai įgauna vis stipresnę ir originalesnę formą. Prisimintina pereitais metais Paryžiuje suruošta jauno tapytojo Zapkaus paroda. Paryžiuje studijuojąs žibuntas Mikšys pasigarsino JAV-se.

Didžiausio susidomėjimo kėlė A. Galdiko parodos. Los Angelėse ir Bostone jas aplankė pora tūkstančių žiūrovų.

Pabaigoje metų Clevelande pirmą kartą JAV-se su savo kūryba parodoje pasirodė iš Pietų Amerikos atvykęs Jonas Rimša. Jo darbais labai susidomėjo amerikiečių meno kritikai. Plačiai minėjo lietuvių spauda. Daug jo darbų pasiliko lietuvių namų puošti.

Eilę parodų surengė kiti dailininkai — J. Bagdonas, A. Dargis, M. Ivanauskas (propaguojąs liepsnos tapybos techniką ir sukėlęs susidomėjimo amerikiečiuose), Č. Janušas, V. Ignas, Br. Murinas, P. Lapė, J. Pautienius, J. Paukštienė, V. Petravičius, V. Ratas, H. Šalkauskas, A. ir A. Tamošaičiai, R. Viesulas, K. žoromskis ir kt.

Jaunųjų dailininkų parodos įvyko Chicagoje, Dainavoje ir Toronte; jose pasirodė naujų gražių talentų.

Kolektyvines parodas surengė Amerikos Lietuvių Dailininkų Sąjunga Chicagoje ir Willow Springs.

Reiktų suminėti visą eilę lietuvių dailininkų, dalyvavusių kolektyvinėse amerikiečių parodose, bet tai būtų labai ilgas sąrašas.

Pasaulio lietuvių sostinė Chicaga užėmė paveikslų įsigijime pirmąją vietą; paskui eina Clevelandas, Detroitas, Los Angeles, toliau menui labai palankus Bostonas, neatsilieka ir New Yorkas. Greitai auganti Los Angeles lietuvių kolonija vien pernai metais iš visų lietuvių parodų įsigijo arti 100 kūrinių.

Parodų rengime garsėjo Chicagos Čiurlionio galerija, Clevelando tarptautinė lietuvio vadovaujama Gallery International, parodas rengė ir globojo Liet. Bendruomenės, įvairūs sambūriai ir organizacijos. Rėmė visuomenė, kurios "meniniu subrendimu" tikrai reikia džiaugtis. Joje atgarsio rado įvairūs stiliai ir kryptis — nuo realistų iki moderniausių Ekstremizmu lietuviai dailininkai dar nepasižymi, ir tai rodo lietuvio kūrėjo rimtą požiūrį į kūrybą. Jie nelenktyniauja nesąmonių išradinėjime, ir kol taip bus, atrodo, lietuvių visuomenėje jie visad ras pritarimą ir paramą.

J. Žemaitis

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Jurgis Gliauda, **Agonija.** Romanas. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 55, 1965. 1, Ladbroke Gardens, London, W. 11, Gt. Britain. 408 psl. Nariams — minkštais viršeliais $2.50, nenariams 25% daugiau.

Lietuvių Jaunimo Kongresas Toronte — Kanadoje 1965 m. spalio 8-10 d. Programa. 48 psl. Iliustruota. Red. Aldona Bušinskaitė. Išleido Kanados Liet. Jaunimo Kongresui Ruošti Komitetas. Turinyje — Kanados jaunimo veiklos apžvalga, keletas rašinių, poezijos.

50-65 Gyvataras. Hamiltono tautinių šokių grupės 15 metų sukakties leidinys. Istorija, sveikinimai, foto vaizdai, spaudos atsiliepimai. Redakcinė leidinio komisija: dr. V. Kvedaras, V. Pašilys, L. Verbickaitė, E. Petrušaitis, K. Bieliūnas, G. Breichmanas, J. Giedraitis. Viršelį piešė Algis Trumpickas.

Kun. Antanas Liuima, SJ, **Bažnyčia kaip regima mistinio Kristaus kūno išraiška.** Atspaudas iš L. K. M. Akademijos **Metraščio** I tomo 1- 38 psl. Roma, 1965. 40 p.

Pranas J. Naujamiestiškis, **Baisusis birželis.** Trys dramos. 1. Baisusis birželis, 2. Šiaurės pašvaistė, 3. Varpinėje. 240 psl., didelio formato. $3.50. Išleido Immaculata,1965. Dramų pavadinimų puslapius ir viršelį piešė V. Ignas.

Lithuania. By Vytautas Vaitiekunas. Prepared by The Committee for a Free Lithuania. Assembly of Captive European Nations. New York, 1965. ACEN Publication No. 58. 29 W. 57th St., New York 19, N. Y. Text. Memoranda. Selected Bibiliography. Maps. 48 pages

BR. BUDRIŪNO KANTATA "TĖVIŠKĖS NAMAI"

Kūrinys, skelbiantis "Lietuvos pavasario dieną"

Los Angeles lietuvių kolonijos gyventojai jau pora atvejų turėjo progos išgirsti Šv. Kazimiero parapijos chorą dainuojant ištraukas iš naujo kompozitoriaus Broniaus Budriūno veikalo. Naujasis dalykas, atliktas Vyčių kongreso metu, pasiekė visos dainų programos zenitą. Choras dainavo entuziastingai ir nepaprastai jaudinančiai; įelektrizuota ir sužavėta publika nesiliovė plojusi ir valiavusi bei šaukusi pakartoti. Koncerto aidams betylant, publika dar ilgai pergyveno šiltą jausmą, kuris paliko klasytojų širdyse. Nebuvo abejonės, kad naujasis Br. Budriūno kūrinys lietuvių chorų repertuaruose turės užimti pirmaujančią vietą ir bus viena iškiliųjų švenčių ir reikšmingųjų momentų įspūdingiausių programos dalių.

Tokie buvo įspūdžiai kantatai dar tik "gimstan", jai dar tebesant kūrėjo rankose ir gal tais fragmentais bandant jos atskiras dalis. Vėliau spaudoje pasirodė žinių, kad kantata baigta ir įtraukta į Trečiosios Dainų šventės, įvykstančios šių metų vasarą Chicagoje, repertuarą.

Įdomu buvo daugiau sužinoti ir mūsų skaitytojams papasakoti apie patį veikalą, jo kūrimo procesą, sudėtį ir pobūdį, žodinį tekstą ir t. t.

Kompozitorius neatsisakė korespondento priimti. Griffith Parko bulvare, už poros minučų kelio nuo LD žurnalo ir visai prie pat lietuvių parapijos bažnyčios, šviečia trimis pakopomis įkalnin lipanti Budriūno puiki rezidencija. Su kitų kolonijų vargonininkais susitikę, mes dažnai mėgstam pasakyti: atvažiuokite pažiūrėti, kaip mes savo vargonininką išlaikom! Rimtai kalbant, žinoma, čia ne mūsų nuopelnas; čia vaisius derlingo Kalifornijos klimato ir žmogaus kūrybingumo visuose frontuose. Tai čia, palipęs į antrą pakopą, patenku į patogią muziko studiją, kur vyksta jo mokinių repeticijos, kur Budriūnui pirmininkaujant, susirenka Dailiųjų Menų klubo nariai, kur "gimė" "Tėviškės namų kantata". Akį patraukia sienoje vienas paveikslas: per laukus nusitiesiantis kelias veda į bažnytkaimį. Kodėl mūsų menininkui patinka šis peizažas? Nenuostabu — juk tai jo gimtoji Pabiržė.

— Ar tai čia tie "namai, pavasariu pražydę?"— klausiu kompozitorių kantatos žodžiais.

— Gal tie, o gal ten toliau, prie Biržų, kur gyveno teksto autorius. Nežinau. Bet juk tai mūsų visų "brangieji protėvių namai".

— O kas tas teksto autorius?

— Savo kompozicijoms daugiausia esu panaudojęs Bernardo Brazdžionio poeziją, — kalba toliau Budriūnas, — ir kantatai ieškojau teksto jo kūryboje. Tariausi. Jis pasiūlė vieno savo eilėraščių motyvą, kuris man patiko. Vėliau pagal jį ir buvo parašyta "Namų baladė. Man bekomponuojant, teko keisti žodžius, net ištisus posmus, derinti, kad tiktų dainai, kad geriau skambėtų. Vyko sklandus bendradarbiavimas. Autorius, man prašant, parinko ko skambesnius rimus, kad nebūtų jokų cypimų, kad choras galėtų pilnu balsu išsitiesti.

Kompozitorius mielai sutinka pademonstruoti visą kantatą ištisai, kad pajustum jos visą derinį ir kompoziciją. Kantata yra keturių savistovių dalių, bet turinčių bendrą jungtį muzikinėmis temomis bei žodžiais. Kaip apibūdinti atskiras dalis?

Pirmoji dalis. Ji prasideda žodžiais "Iš visų kelių keleiviai grįžta į gimtuosius tėviškės namus"; ji parašyta liaudies dainų charakteriu, bet nenaudojant liaudies melodijos. Ši dalis ramios nuotaikos, bet jau iš karto pagauna kažkokia nuostabi nostalgija, kuri skelbia, kad "stebuklingos Dievo rankos ieškančius namų namo parves".

Antra dalis. Čia vyrauja džiaugsmingas namų motyvas. "Namai pavasariu pražydę" parašyti greitu tempu, daugiau linksmos nuotaikos su dramatišku boso solo vidurinėje dalyje, kur jis kaip vaidila šaukia "grįžkite vaduot tėvų tautos!"

Trečia dalis. Čia išplėtotas tėvų namų ilgesio išsipildymas. Po įžangos pradeda sopranas solo " Tėvyne, ar tai tu šauki mus..?" Ši dalis, prasidėjus subtiliai ir svajingai, kur labai iš tolo atsiliepia liaudies dainos motyvas, pereina į džiaugsmingą nuotaiką, prisijungus moterų chorui; vėliau, įstojus mišriam chorui, pereina į nepaprasto džiaugsmo skambų išaugimą, su gausiu pakartojimu motyvo "Kris žiedai iš žydinčios mėlynės... ir skambės daina aidų aidais!..." Ši dalis, ypač jos epilogas, atrodo, bus vienu gražiausiu mūsų chorinės muzikos kombinacijų.

Ketvirtoji dalis. Ji prasideda polifoniniame stiliuje su tema, paimta iš antros dalies — "Namai, gyveniman išvedę... Tėvynės ryto spinduliuos". Boso partija duoda atsikvėpti chorui ir iškelia namų prasmę plačiajame pasauly. Tada eina kantatos užbaiga. Grįžtama prie pirmos dalies melodijos unisonu, o kartu su abiem solistais ir choru baigiama žodžiais "širdį neša vienas džiaugsmas — Lietuvos pavasario diena!" Viltingi žodžiai tiesiog už širdies griebiančiu fortissimo sudaro viso kūrinio finalą, kuris dainos, rodos, nebaigia, bet lieka ilgai skambėti klausytojo ausyse.

Kompozitorius Budriūnas gerai pažįsta choro balsinius galimumus ir išnaudoja jo jėgą iki maksimumo.

Teiraujuos, ar kantata rašyta "sau", protarpiais užeinant įkvėpimui, ar specialiai Dainų šventei?

Toks kūrinys reikalauja daug laiko, daug darbo ir didelio energijos įtempimo. Rašyti vien "sau" būtų perdidelis liuksusas. Kas imsis ją išleisti, o vėliau kas dės tiek pastangų išmokti. Ji rašyta reikalui. Tas pats reikalas privers ją atspausti ir chorus išmokti. Lietuvių Bendruomenės Centro Valdybos Švietimo Taryba, priėjusi išvados, kad konkursai kantatai parašyti neduoda reikiamų rezultatų, sudarė specialią komisiją parinkti kompozitorių kantatai parašyti. Tos komisijos posėdžio 1962 m. gruodžio 2 d. nutarimo paskutinis punktas skamba taip:

"kantatos komisija vienbalsiai prašo ir kviečia komp. Bronių Budriūną tokią kantatą sukurti ir jam paveda pasirinkti kantatai tinkamą tekstą." Gavęs LB Švietimo Tarybos raštą ir komisijos protokolo nurašą, kompzitorius davė teigiamą atsakymą.

Ar visus tuos trejus metus kantata rašyta? Ne. Bet su ta mintimi nuolat gyventa; parašius dalį, kaip esame losangeliečiai liūdininkais, išbandyta su choru, ir praėjusių metų rudenį baigta.

Kompozitorius jau patikrino kantatos spausdinimo korektūrą. Ji bus išleista atskiru 44 puslapių leidiniu. Jos atlikimas užtrunka apie 20 minučių. Naudoti ji bus galima ir atskiromis dalimis, kurios yra savaimingos ir išbaigtos. Atskirai bus galima dainuoti ir solo partijos.

—Įdomu, ar kiti muzikai su kantata jau susipažino ir kokios jie nuomonės.

Kantatos priėmime dalyvavo ne tik repertuaro komisija, bet ir pakviesti Chicagoje gyveną kompozitoriai.

—Ar jie savo nuomoną pareiškė?

—Taip. Turiu laiškų. Va, komisijos oficialus raštas.

Imu ir skaitau. Dalyvavusių posėdyje kompozitorių ir repertuaro komisijos nuomone kūrinys "Tėviškės namai" yra vispusiškai tinkamas Dainų šventei ir visų vardu siunčiamas sveikinimas bei padėka už "nepaprastai gražų įnašą į mūsų chorinį repertuarą".

Parašė kolegos ir atskirų atsiliepimų. Visų nuomonė kuo geriausia. Pritariam tam ir mes, atskiras kantatos dalis jau atliekant girdėję. Jos gražumą ir didingumą liudijam kelių šimtu Los Angeles lietuvių kolonijos auditorija. Džiaugiamės jos aktualiu turiniu, šaukiančiu mus gyventi tėviškės namų ir tėvynės laisvės kovų dvasia.

Dabar belieka laukti jos pilno atlikimo Dainų šventėje, kur žada dalyvauti rekordinis chorų ir dainininkų skaičius. (kt)

Konmpozitorius Bronius Budriūnas, naujos kantatos "Tėviškės namai" kūrėjas. Kantata bus atliekama šių metų Dainų šventėj Čikagoj.

Composer Bronius Budriūnas, Los Angeles, Calif. Recently he finished his cantata "Home of Forefathers", which will be performed at the Third Lithuanian Song Festival in Chicago, Ill., this summer.

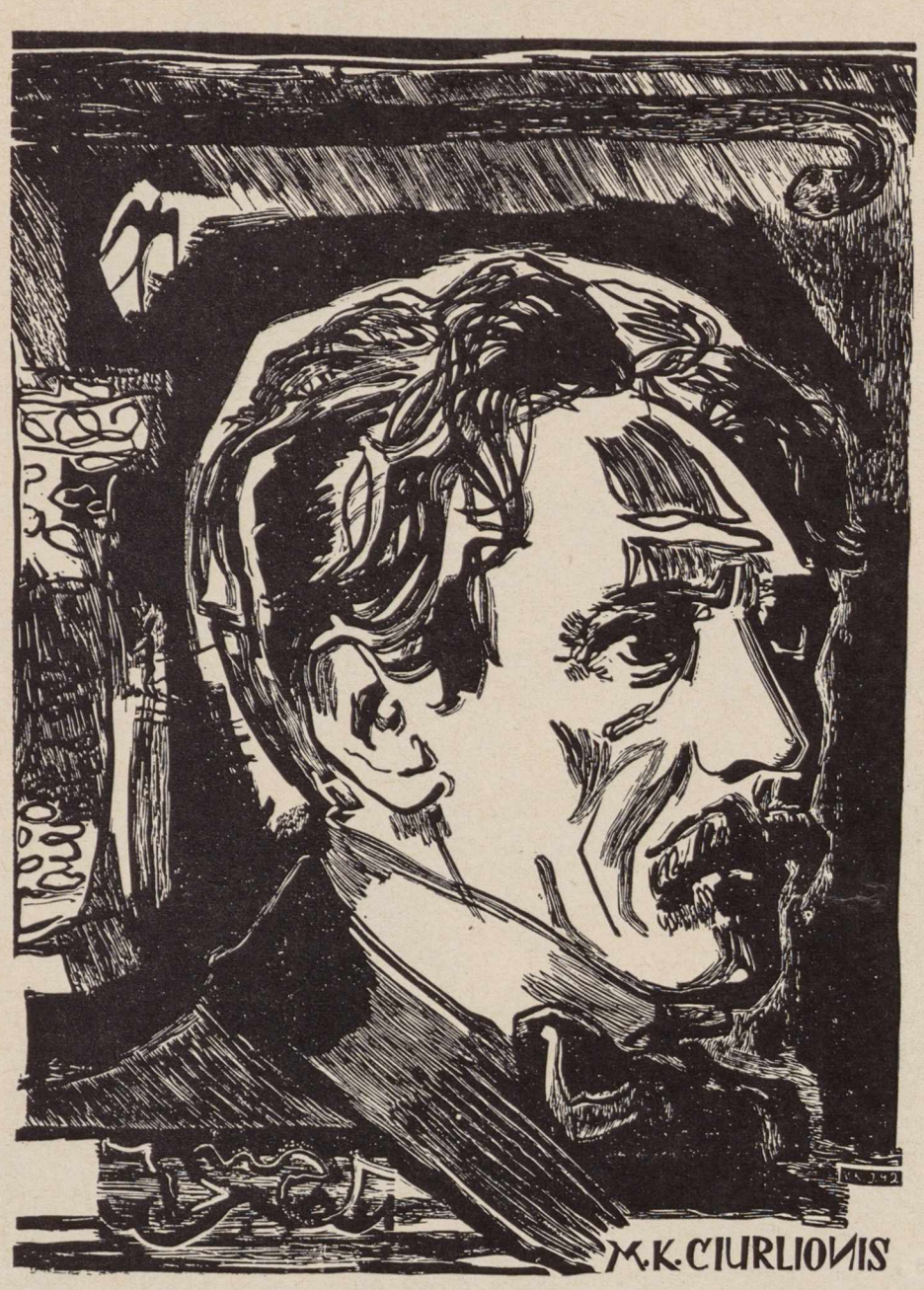

M. K. Čiurlionio portretas, pieštas dail. V. K. Jonyno.
Portrait of artist M. K. Čiurlionis by V. K. Jonynas

Pernai suėjo 90 metų nuo M. K. Čiurlionio gimimo (1875 m. rugsėjo 10 d. — 1911 kovo 28). Lietuviai okupuotoje Lietuvoje su dideliu nuoširdumu minėjo tą sukaktį, stengdamiesi, kiek sąlygos leidžia, kelti dailininko ir muziko kūrybos tautiškumą ir vertę, nežiūrint, kad Čiurlionis neįtalpinamas į jokius sovietinio socialistinio realizmo rėmus.

Čiurlionis laisvajame pasaulyje metų metais stengtasi iškelti ir pastatyti į jam deramą vietą naujojo meno istorijoje. Vis daugiau enciklopedijų jį mini kaip originalų kūrėją, domisi juo meno istorikai, ir, reikia, manyti, kad 100 metų sukaktį švenčiant Č. pelnytai gaus vietą moderniojo meno istorijose ir monografijose kaip lietuvis dailininkas novatorius.

LIETUVOS GAMTA M. K. ČIURLIONIO TAPYBOJE

Dr. M. Vorobjovas

Kokią vietą M. K. Čiurlionio tapyboje užima Lietuvos gamta ir ar iš viso yra vietos tokio atsajaus, "ne šio pasaulio", kaip jį daugumas geba vaizduotis, dailininko kūryboje? Begalinės kosmo eerdės; žemė tarytum regima iš kitos planetos; didžiulės, skrendančio paukščio žvilgsniu apmestos okeanų bei salynų panoramos; paslaptinga pojūrio karalystė — štai, atrodytų, svarbiausios Čiurlionio paveikslų temos. Kokie tolimi mūsų kraštui tie milžiniški sniego gubriai, kalnų masyvai, perkirsti mįslingomis arkomis bei portalais, perskrosti kraupių bedugnių, perdengtų vos siauručiais tilteliais. Kokia topografinė fantastika sukūrė, pav., 4-tąją "Žalčio sonatos" dalį, kur nežinai, kas yra gamta, o kas — titaniška architektūra, antgamtiškų kalnų inžinierių statinys? Apokaliptiniai miestai; snaudžianti vandenyno dugne Atlantida; pinijų ir kiparisų alkai, tropinių augmenų tankmės; dykumos piramidžių ir palmių miražuose; kūginis kalnas, apjuostas staigių sienų įvijomis, iškėlęs dangun pasakiškos pilies bokštus — lyg Monsalvatas, lyg Dantės "Purgatorio" regėjimas — visi tie vaizdai žiūrovą be galo toli nukelia nuo kuklių Lietuvos peizažų į sapnų, legendų ir egzotiškų kraštų pasaulį.

Bet yra Čiurlionio ir kitokių peizažų, su meile ir įjauta vaizduojančių jo tėvynės gamtą. Prisiminkime, pav., "Raigrado" triptiką, mažuosius paveikslus temomis "Pavasaris", "Vasara", "Žemaičių kryžiai" arba "Žemaičių kapinės". Prie šių daugiau ar mažiau realistiškų lietuviškos gamtos "portretų" galima priskirti ištisą eilę fantastiškesnio ir labiau atsieto pobūdžio kompozicijų, kurios vis dėlto aiškiai yra įkvėptos lietuviškos gamtos įspūdžių (pav., "Pavasario sonatos" Allegro ir Scherzo, "Vasaros sonatos" Andante). Kas ypač svarbu, Čiurlionio realistiškai vaizduotasis lietuviškas peizažas nė kiek neiškrinta iš legendariškai kosminių šio dailininko paveikslų gretos. Atvirkščiai, jis su jais susijęs tiek pat natūraliai ir įtikinamai, kaip, pav., žemiškosios saulės nušviestos "Karalių pasakos" lūšnelės — su fantastišku naktiniu to paveikslo landšaftu. Šis organiškas išmislo ir tikrovės ryšys dar kartą įrodo, jog tikrai tautiniam menininkui nėra būtina siaurai tautiška tematika. Ar jis vaizduoja fantastiškas oazes, ar savo gimtuosius miškus bei dirvas — jis lygia dalimi palieka ištikimas savo giliai tautinei dvasiai.

Lietuvos gamta, be abejo, buvo svarbiausiasis daugumo Čiurlionio regėjimų šaltinis, ir net nerealiausiuose bei kosminiuose jo landšaftuose justi Lietuvos dangaus dvelkimas. Beveik nesugaunamuose apšvietimo atspalviuose, besikaitaliojančiose debesų apybraižose, užslėptame augalo judesy atsiveria tautinio peizažo siela; ji atsispindi dailininko **sielos landšafte.** Ta prasme dažnai palieka bedvasiais topografiškai tikslūs gamtos atvaizdai, išoriniai panašūs jos portretai ir, atvirkščiai, — kokia įtikinama ta pati gamta, pražydusi kūrybinguose jos genijaus sūnaus sapnuose.

Toks genijalus savo gimtojo krašto gamtos vaikas ir yra Čiurlionis. Jam teko laimė augti vienoje gražiausiųjų Lietuvos vietovių — Dainavos šaly, su jos šlamančiais miškais, užsimąsčiusiais ežerais ir legendariniais piliakalniais. Jo kūdikystės sapnus liūliavo melodingas Nemuno šnarėjimas, ir Čiurlionis visam gyvenimui pamėgo šią iškilnią savo ramiu grožiu upę. Perplaukti Nemuną Druskininkų berniūkščiams buvo pirmas rimtas žingsnis į gyvenimą. Čiurlionis vėliau buvo puikus plaukikas, o šio meno Druskininkuose puikiai išmokydavo paprastu būdu: išvežę mokinį valtimi į upės vidurį, išversdavo į vandenį, ir žinokis — pats broliaukis su vandens stichija. Pamėgęs Nemuną, Čiurlionis leisdavosi valtimi į tolokas iškylas, nuplaukdamas nuo Druskininkų iki pat Kauno, pro pavojinguosius Rumšiškių slenksčius. Būdamas jau subrendęs dailininkas, jis gebėdavo klajoti išilgai Nemuno, svajingai klausydamasis iš priešingo kranto atplaukiančių dzūkų dainų. Nuo kalvų stebėdamasis į lėtus upės išlinkius, vedančius į tolimus horizontus, jis gal būt, jau iš vaikystės nujautė savo paslaptingojo "žalčio" liniją, — neveltui šios sonatos Allegro daugialypiškai išraitytam žalčio kūnui, lyg optinis aidas, atliepia blyškiai žvilgąs vaiduokliškoje lygumoje sruvenančios upės įlinkis.

Dzūkijos dangų ir žemę, garsus ir kvapus, šviesą ir šešėlius, smelkiantį liūdesį ir saulėtą džiaugsmą, — visa, ko būdavo pilnos jos erdvės, — Čiurlionis iš mažų dienų pergyveno su ypatingai įtemptu jautrumu, gamtos gyvatoje rasdamas gilią, jaudinančią prasmę. Jis valandomis pasinerdavo į naktinio dangaus skliauto, jo mirguliuojančių žvaigždynų ir neapsakomos, mįslingos šviesos reginį. Iš gimtojo peizažo regėjimo išaugo visas jo menas, muzikinis ir tapybinis, visa jo mistika ir filosofija. Todėl jis niekados nenustojo jautęs savo ryšio su ta gamta, kuri be paliovos šaukėsi jį saviep., į kurią jis nuolatos grįždavo visą savo gyvenimą, visą savo laisvalaikį praleisdamas Druskininkuose, tėvų namuose. Tik čia, prie tikrųjų savo gyvasties šaltinių, jis atnaujindavo savo kūrybines jėgas.

IŠ ROMAIN ROLANDO LAIŠKŲ APIE M. K. ČIURLIONĮ

M. Vorobjovas 1938 m. pasiuntė savo monografiją apie Čiurlionį (vokiškai parašytą) prancūzų rašytojui R. Rolandui. Užsimezgė korespondencija tarp Vorobjovo ir Rolando, liečianti vien Čiurlionį ir jo kūrybą. Čia duodame porą R. R. laiškų ištraukų (Paimta iš okup. Lietuvoje leidžiamo žurnalo "Kultūros barai", 1965, Nor. 9).

Brangus pone Vorobjovai,

Maloniai nudžiugau, gavęs jūsų puikiąją knygą apie M. K. Čiurlionį. Dėkoju.

Čiurlioniu aš domiuosi ne pirmi metai. Mano dėmesį jis patraukė dar 1914 metais, kai atsitiktinai man į rankas pakliuvo vienas rusų žurnalo "Apolon" numeris, skirtas Čiurlioniui. Karo metais gyvendamas Šveicarijoje, aš ieškojau, stengdamasis surasti daugiau dokumentų ir informacijų, susijusių su juo; susižavėjęs pasakojau apie jį tiems, kurie lankėsi pas mane. Vienas jų, Igoris Stravinskis, pasisakė turįs savo kolekcijoje vieną Čiurlionio drobę.

Kai kurių Čiurlionio kūrinių, ypač jo "Sonatų", reprodukcijose man itin didelį įspūdį padarė išimtinai muzikinis, simfoninis ir polifoninis jų pobūdis — vieno ir to paties motyvo vystymas ir keleto vienalaikių planų persipynimas. Šia prasme "Jūros sonata" man atrodo tobuliausias pavyzdys...

Mane taip pat labai žavi "Zodijako ženklų" neapsakoma, kerinti galia...

1938 m. lapkr. 11 d.

...Jūs mane labai nudžiuginote, atsiuntęs man šias nuostabias Čiurlionio reprodukcijas. Aš tučtuojau liepiau pakabinti "Šaulį" savo salone, Vilneve (kur aš gyvenu žiemą). Nenorėčiau pasirodyti prašąs išmaldos; bet aš labai norėčiau turėti taip pat ir "Jaučio" reprodukciją, kuri sudarytų porą įstabiajam Šauliui. Būkite malonus išsiųsti man ją išperkamu mokesčiu, o taip pat nurodyti leidyklą, kur galima būtų įsigyti šitas Čiurlionio reprodukcijas ir jų katalogą. Norėčiau painformuoti apie tai kai kuriuos savo draugus...

...Jau dabar man atrodo, kad būtų buvę pageidautina betarpiškiau pajusti Čiurlionio asmenį, dvasinį ir fizinį, iš jo paties pastabų, laiškų ir iš jo bendraamžių pasakojimų bei prisiminimų. Aš taip pat norėčiau tiksliai žinoti, kokios buvo svarbiausios jį veikusios įtakos tapyboje, filosofijoje ir muzikoje. Japonų įtaka yra neabejotina (nors tokiai hiperjautriai asmenybei galėjo užtekti pamatyti porą estampų, kad pabustų kūrybinė fantazija).

...Neseniai skaičiau viename belgų muzikos žurnale... straipsnį, pasirašytą Andre Kombero: "Čiurlionis, lietuvių dailininkas ir kompozitorius". Straipsnis gana paviršutiniškas; bet džiaugiuosi, kad Čiurlionio vardas pagaliau ima garsėti ir Vakarų visuomenėje...

1938 gruodžio 12 d.

M. K. Čiurlionio antkapis Rasų kapuose, Vilniuje.
M. K. Čiurlionis' grave in the cemetery at Vilnius, Lithuania.

gas, tik čia jis patirdavo tikrąjį džiaugsmą ir giliausias religines ekstazes. To jam negalėjo duoti subtyliausia ir sudėtingiausia miestinė kultūra — nei Varšuva, nei leipcigas, nei Petrapilis. Vėliau prie Dzūkijos prisidėjo žemaitija,— Plungė ir palangiškė jūra, davusi jam laisvos ir dieviškos stichijos išgyvenimų, taip pat Vilnius su savo gamta ir senovine architektūra, kuria jis nuoširdžiai žavėjosi. Nereikia užmiršti, kad savo geriausius paveikslus Čiurlionis yra sukūręs Lietuvoje, įkvėptas jos gamtos, — Druskininkuose ir Žemaitijoje. Varšuvoje ar Petrapily jis nieko naujo nebepridėdavo prie savo kūrybinių koncepcijų, tiktai užbaigdavo ką pradėjęs ir sumanęs Lietuvoje arba užsiimdavo techniškais pratimais — tapybiniais ir grafiniais.

Iš pat jaunystės Čiurlionis yra daug piešęs ir tapęs iš gamtos, apie ką liudija išlikę jo eskizų albumėliai, o taip pat jo laiškai. Pavyzdžiui, iš Druskininkų Povilui Čiurlioniui (1905 kovo 20 d.) jis rašo: "... Dabar, atvažiavęs į Druskininkus, baisiai užsidegiau studijuoti gamtą. Jau savaitė su viršum kaip kas dieną paišau po 4—5 peizažus. Nupaišiau jų 40..." Tų pačių metų gegužės mėnesį jis aprašinėja savo iškylas į "plein-air": "...Keliuosi 7 v. ir velkuosi tapyti... Rotničankos krantu vaikščiojame į Loto ežerą. Stebuklingi krantai! Sunku įsivaizduoti: daiktais užtinki kažką panašų į neįžengiamus miškus, nepaliestus skardžius, tai vėl jaunučius gojelius; žodžiu — puiku. Ir tai puiku pasiekė tokio laipsnio, jog aš nebegalėjau dirbti... Dirbu daug ir sąžiningai. Nuo atvažiavimo dienos (vieno mėnesio būvyje. **M.V.**) nupiešiau 71 peizažiuką..."

Atvirstančiam sąmoningu lietuviu Čiurlioniui vis ėjo aiškyn, kad gamtos meilę ir gyvą jos grožio pajautimą jis tėra paveldėjęs iš savo tautos ir užvis iš primityviųjų, civilizacijos nesugadintų sluoksnių, iš kurių pats buvo kilęs. Savo atsišaukime į lietuvių visuomenę II-sios Lietuvių Dailės parodos rengimo reikalu jis, tarp kita ko, rašo: "...Neapšviestas žmogus, žiūrėdamas į esančius aplink jį gamtos gražumus, neišreiškia balsiai savo pasigėrėjimo, bet šitai nereiškia, kad neatjaučia saulės tekėjimo ir nusileidimo gražumo, kad neatskiria giedrios vaivorykštės nuo sunkaus debesio, upelio ūžimo nuo paukščių čiulbėjimo, tolimo griausmo murmėjimo nuo pilno paslapčių ir rimtumo pasakojimo tamsaus iš senatvės miško..." Pasak Čiurlionio, liaudis į gamtos grožį reaguojanti **kūrybiškai**, jausmo kupinom dainom ir savo neišsemiamai turtinga dekoratyvine daile. Bet Čiurlionį su lietuvių tautos siela saisto ne tiek estetinis, kiek religinis santykis su gamta. Kaip lietuvių liaudis iš senų senovės yra pratusi dievinti visus gamtos reiškinius — nuo dangaus šviesuolių iki lauko žolelių taip ir Čiurlionio pagavoje kiekvienas gamtos vaizdas išsiplečia iki kosmiškų ribų. Jis žengė mažosios Dzūkijos kalvomis bei paežerėmis lyg per didžiulę šventyklą, kupiną Dievo dvelkimo. Čiurlionis dailininkas iš pradžių begalinių gimtųjų peizažų grožio akivaizdoje įpuldavo į dijonyziškąjį svaigulį, nerasdamas savy pakankamo objektingumo ir savitvardos savo įspūdžiams perkurti į meno pavidalus. Tikrovė jam myšta su boecklinišką fantastika. Siųsdamas broliui savo etiudų nuotraukų jisai jau minėtame gegužės 8 d. laiške juos vadina ne tik "labai koloristiškais dalykais", bet ir "fantazijomis", kaikur, matyti, dar jausdamas reikalą paaiškinti, kad "...ketvirtas piešinys viršutinėje eilėje tai ne miškas, bet fauno galva, griežianti ant fleitos (koks boecklinišką vaizdas! M. V.); I-sai vidutinėje eilėje — tai lietus iš žvaigždžių tarp eglaičių..." Tuo metu animistiškas santykis su gamtos vaizdais dažnai suvilioja Čiurlionį suteikti jiems antgamtinių būtybių pavidalą. Pav., debesys savo pavidalu išvirsta drakonu ar milžinu ir pan. Tas palinkimas į "zoomorfizaciją" palieka Čiurlioniui ir daugiau subrendus. Tačiau brėstant jo raiškos priemonėms ir besikrisalizuojant jo individualiniam stiliui (ypač pradedant "Sonatomis"), egzaltuotas požiūris į gamtą užleidžia vietą tikrai kūrybinei ekstazei. Pro žemiškąjį landšaftą dailininkui nušvinta kiti būties planai, kitos, aukštesnės realybės. Gamta sudvasėja, išorinė jos tikrovė galutinai tampa "sielos landšaftu". Kurdamies pagal sielos gyvenimo dėsnius bei ritmus ir pagal jiems artimus laikinės, muzikalinės formos dėsnius, Čiurlionio peizažai apreiškia gamtą permainytu sukeistintu pavidalu. Iškrypsta mastai ir perspektyvos; dauginasi horizontai; paskiros formos yra duodamos irracionaliais deriniais, persikirsdamos, viena kiton įeidamos. Ir tatai nebe naivus tikrovės atmyšis literatūriniu išmislu, nebe "miškas, panašus į fauną", bet giliausi įžvilgsniai į transcendentinę daiktų būtį, aukščiausioji kūrybinio realizmo pakopa. Čiurlionis realistas remiasi tikrai matyta ir išstudijuota realia gamta, t. y. visados Lietuvos gamta. Ir savo vizijose jis perdirbinėja gimtojo landšafto įspūdžius, tiktai lyriškai juos pagilindamas ir naujai kombinuodamas. Todėl ir svetimšališkoji jo egzotika — visos tos oazės, vulkanai, viadukai — iš tikrųjų tėra lyg koks Lietuvos sapnas apie save. Galima sakyti, dailininkas pro Lietuvos peizažą buvo įžvelgęs ir Egiptą, ir Tropikus, ir Himalajus. Peizažisto drąsiausios fantastikos šaknys stiepėsi iš tėvynės žemės. Vizijinė "Jūros sonatos" Allegro vilnių mušimąsi Čiurlionis sukūrė iš kuo reališkiausio Palangos jūros įspūdžio. Vertikalinę šio paveikslo perspektyvą jis išvydo, iš po gilaus nėrinio atviromis akimis išplaukdamas į vandens paviršių. Kaip kosminiai Zodijako peizažai ir jų magiška naktinė šviesa yra kilę iš žvaigždėtojo Lietuvos dangaus reginio, taip ir atsaji muzikalinė "Fūga" yra supinta iš lietuviškų eglių ir ežerynų, o "Preliūdo ir Fūgos" ("Debesio") diptike susitinkame piliakalnių siluetą. Visiškai irracijonaliuose "Pavasario sonatos" vaizduose, kurių vyriausioji tema— vėjas, savo glėbyje skraidinąs dangų ir žemę, iš jų tverdamas nuostabiausių metamorfozių, — prieš mus slypi į šiaurinę Lietuvos gamtą žengiančio pavasario misterija. Pilkame žiemos ore baukštūs prisikeliančios saulės atspindžiai, tirpstančio sniego upelių gaida, drėgno oro švilpesys laibose, apnuogintose, veržlaus vėjo lankstomų medžių šakose (plg. realistišką pavasario vaizdą to paties pavadinimo paveiksle su varpine). Toliau — taip mums visiems priprasti malūnai viršum kalvų (Andante); orą raižančių kregždžių zigzagai (Scherzo). Gi ten, kame Čiurlionis realistiškai atkuria savo tėvynės vaizdus, dažniausiai suskamba ir kiti, egzotiški motyvai, slėpiningai, bet įtikinamai išplėsdami atvaizdo mastą. "Žemaičių kapinės", sukurtos Plungės kapinių įspūdžiu, taip pabrėžtinai tautiškos savo medinių kryžių ir koplytėlių siluetais tarp pušelių, Grįžulo Ratų šviesoje. Bet drauge tai esama vienos "japoniškiausių" Čiurlionio kompozicijų — ir rinktiniu piešiniu, ir varsų gama,

Iš bibliografijos apie M. K. Čiurlionį

Apie M. K. Č. literatūra įvairiomis kalbomis vis gausėja. Jo vardas jau ima patekti į pasaulinius meno leidinius. Tai pasėka raštų, pasirodžiusių periodikoje. Vienas iš aktyviausių M. K. Čiurlionio propaguotųjų tarptautiniame forume yra mūsų kultūros bičiulis estas poetas ir meno kritikas A. Rannitas. Štai čia dalis jo darbų, pasirodžiusių svetimuosiuose:

M. K. Čiurlionis — leedu muusikmaalija. (M. K. Čiurlionis — lietuvių muzikas - tapytojas). Trumpa monografija estiškai. Išleido Haritlane, Tallinn. 1937.

Straipsnis apie M. K. Č. estų dienraštyje "Vaba Maa", 1939.

Straipsniai apie M. K. Č. kūrybą "Das Kunstwerk" žurnale 1947 ir 1949 metais. (Vokiškai).

"M. K. Čiurlionis — pionnier de l'art abstrait". Paskaita 1949 m. UNESCO tarptautiniame meno kritikų kongrese. Paskaita išleista atskiru leidiniu.

"Čiurlionis — visionaire lituanien". — straipsnis "Arts" žurnale 1949 m. (sąryšy su tuo pat kongresu).

Straipsniai 1950 m. — vokiečių dienrašty "Die neue Zeitung" ir prancūzų žurnale "Les Arts Plastiques" — "M. K. Čiurlionis — peintre musicaliste".

"M. K. Čiurlionis — der erste abstrakte Maler der modernen Zeit", vokiečių literatūros žurnale "Das Goldene Tor" (Alfred Doeblin red.), 1951 m.

Straipsniai 1952 m. — italų meno žurnale "La Biennale di Venezia" ir suomių meno žurnale "Kuvalehti" — "M. K. Čiurlionis — lietualainen salakko" (M. K. Č. — lietuviškas mistikas).

"Lituanus" Čiurlioniui skirtame numeryje straipsnis "Čiurlionis seen as a symbolist".

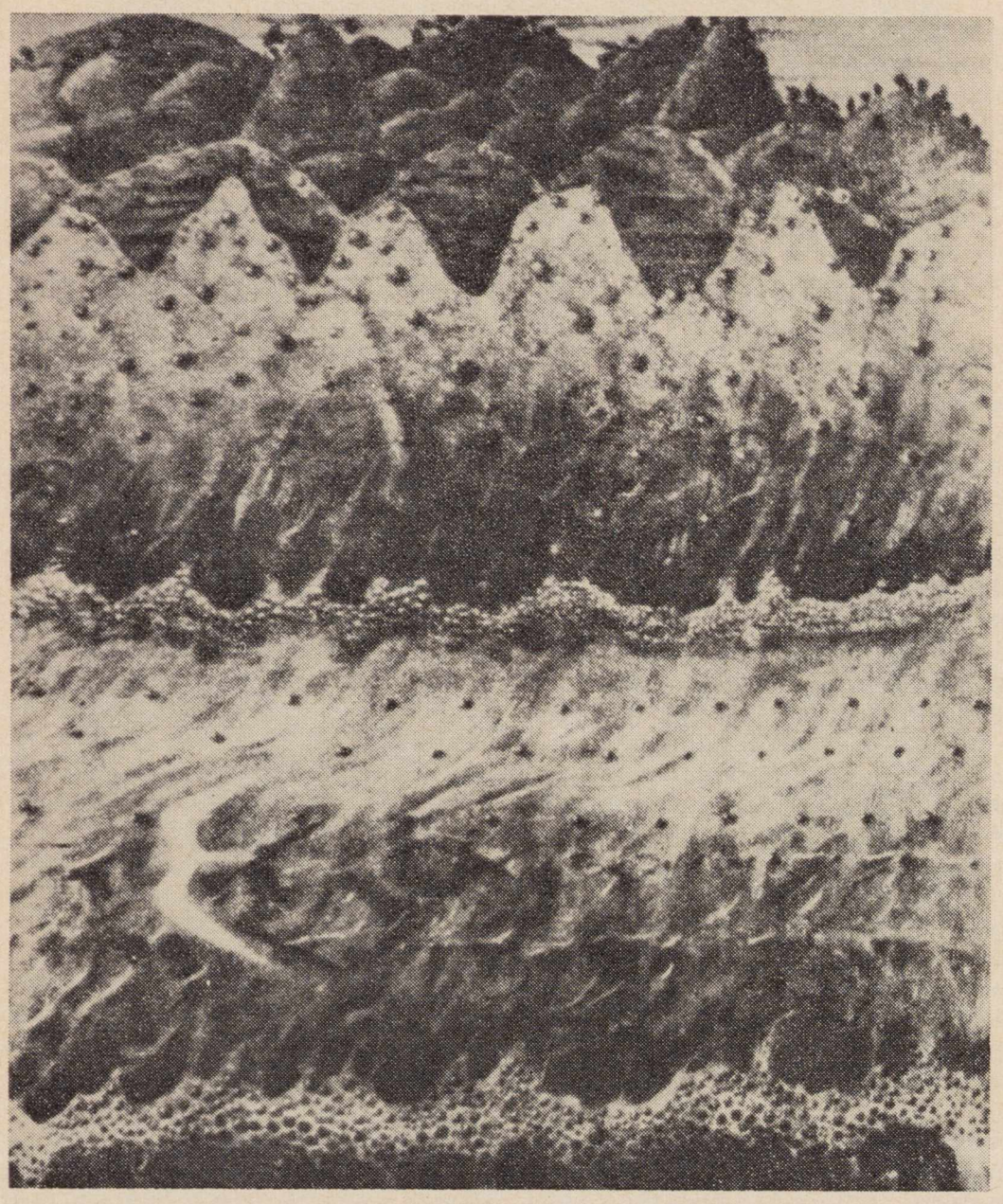

M. K. ČIURLIONIS

JŪROS SONATA. Allegro

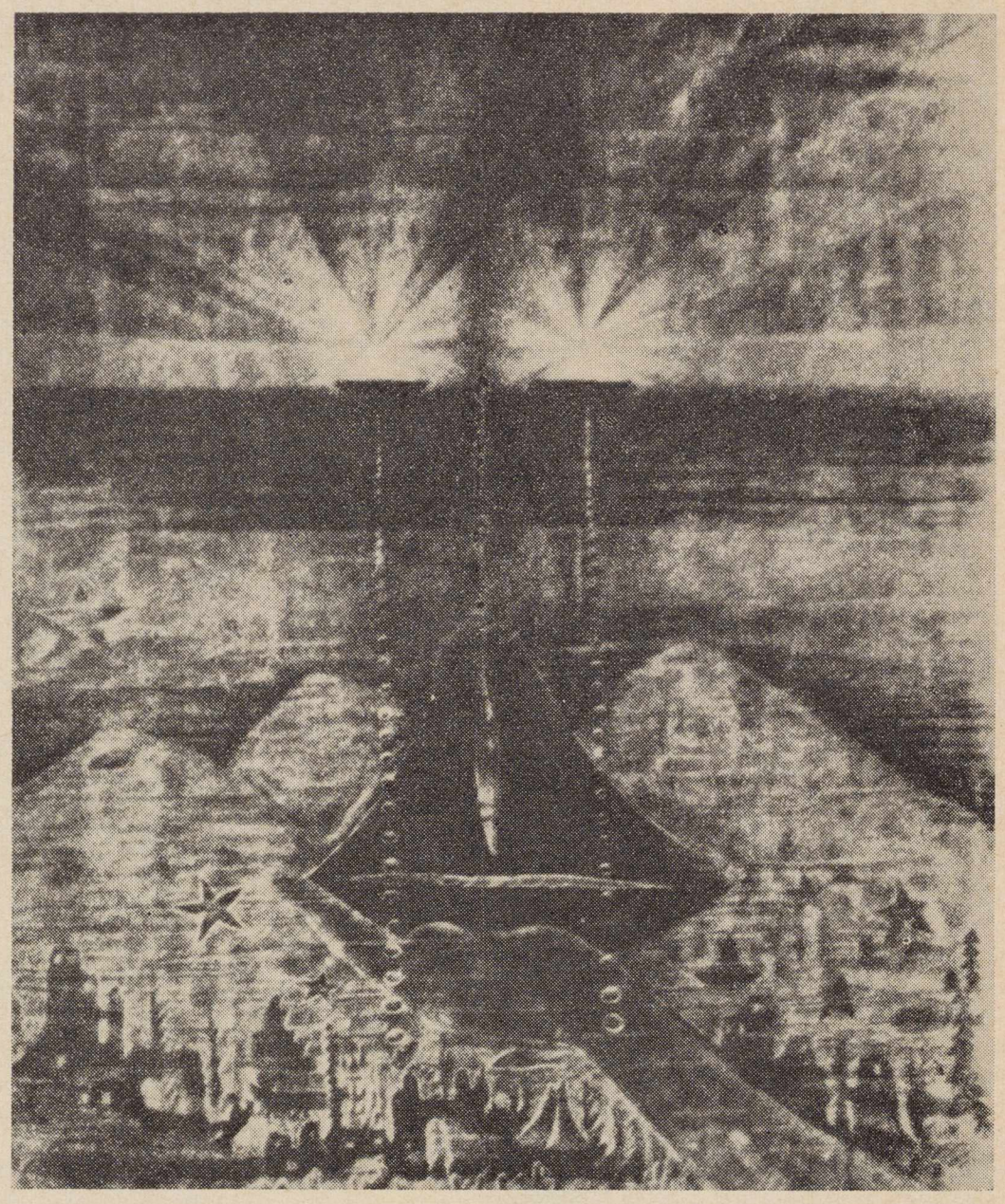

JŪROS SONATA. Andante

primenančia Hiroshigē ir Hokusai graviūras. Čia apsireiškia kažkokia paslėpta giminystė su Tolimųjų Rytų peizažo dvasia, — giminystė daugiau iš pasaulėžiūros, negu iš stilistinių priemonių panašumo. Tokio realistinių peizažų "sukeistinimo" pavyzdžių galima būtų rasti nemaža. Paminėsime kompoziciją iš "Vasaros" ciklo — užpakaly miškas ir arimai, o priešakys kažkokių neregėtų tropiškų augmenų tankynės.

Pagaliau, įsižiūrėję į peizažus kaip "Raigradą" (vaizduojantį Kubilničios sodžių netoli Druskininkų) ir gamtos etiudų piešinį, tikrai būsime beprisimeną, kad ir "fantastiškuose" Čiurlionio landšaftuose (kaip antai feeriškame "Vasaros sonatos" Scherzo, visose "Žalčio sonatos" dalyse, užpakaliniuose "Demono" pasakos planuose) jau esame sutikę ir tas minkštas kalvų linijas, ir tuos smėlėtus skardžius, ir tolimus užsimąsčiusius horizontus, apjuostus miškų, ir plačiai ištysusias lygumas, nuskarotas lankų ir dirvų, tarp kurių rangosi blizgėdami upių kasnykai ir tuos medelius, tai būriais susitikusius, tai išskydusius, tai vėl išsitiesusius ilgomis eilėmis, ir tas dailininko taip mylimas gėles ir žolytes, palinkusias pat skardžio krašte (plg. "Žalčio sonatos" Andante).

Lietuviškos gamtos motyvų Čiurlionio paveiksluose — nesuskaitoma įvairybė. Ir net kur jis juos vartoja atsajai geometriškiems arba dekoratyviškai ornamentiniams deriniams, jie vistiek išlaiko realybės aštrumą ir raiškumą. Tuose po visą jo tapybos "Oeuvre" išbarstytuose motyvuose, jo pezažų danguje, debesyse ir šviesioje, kilnioje bei santūrioje chromatinėje varsų gamoje, pažįsti Lietuvos gamtą, — bet ne įspraustą į siaurus topografinius rėmus, o lyg ir atvertą begalybėn, nuskriesą visatos mastu, peršviestą kitų pasaulių ir nudvelktą amžinybės kvėpavimu.

M. K. Čiurlionis

ROJUS / Paradise

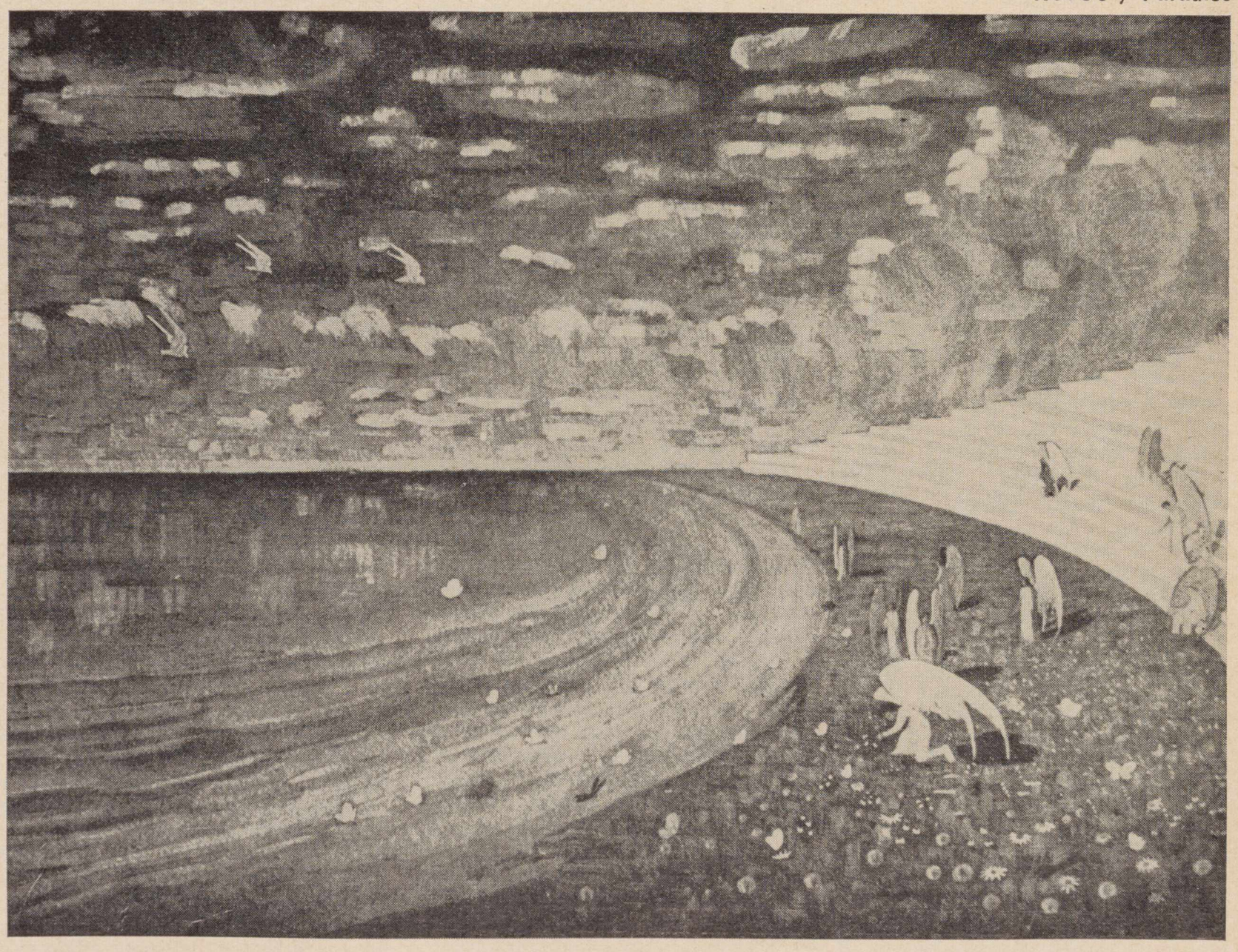

Kazys Bradūnas

Jūros sonatos Allegro

Girdžiu kylančios jūros dudenimą,
Vilgo smėlį puta.
Kaip žuvis neriu prieš gyvenimo
Srovę, žuvėdra balta

Laužiu sparną prieš vėją...
Aušta, bąla rytai –
Lyg užburti varpai suskambėjo – ––
Tolimieji krantai...

– Tiesk netiesk gintaro tinklą –
Nesugausi manęs:
Aš banga devintoji galinga
Nešuos ir tave į gelmes.

Jūros sonatos Andante

Tavo siela — kaip žalsva bedugnė,
Į kurią grimstu, grimstu...
Užgesink mane kaip šaltą ugnį
Prie skenduolių karstų.

Aš bijau, bijau praregėti
Ir išvyst ko nematė žmogus...
Viešpatie, kaip žiburėti
Langai anapus uždangos...

O svaigioji bedugnės trauka,
Į kurią grimstu, grimstu...
Ar pagausi savo ranka
Ant delnų ištiestų?

JŪROS SONATA. Finale

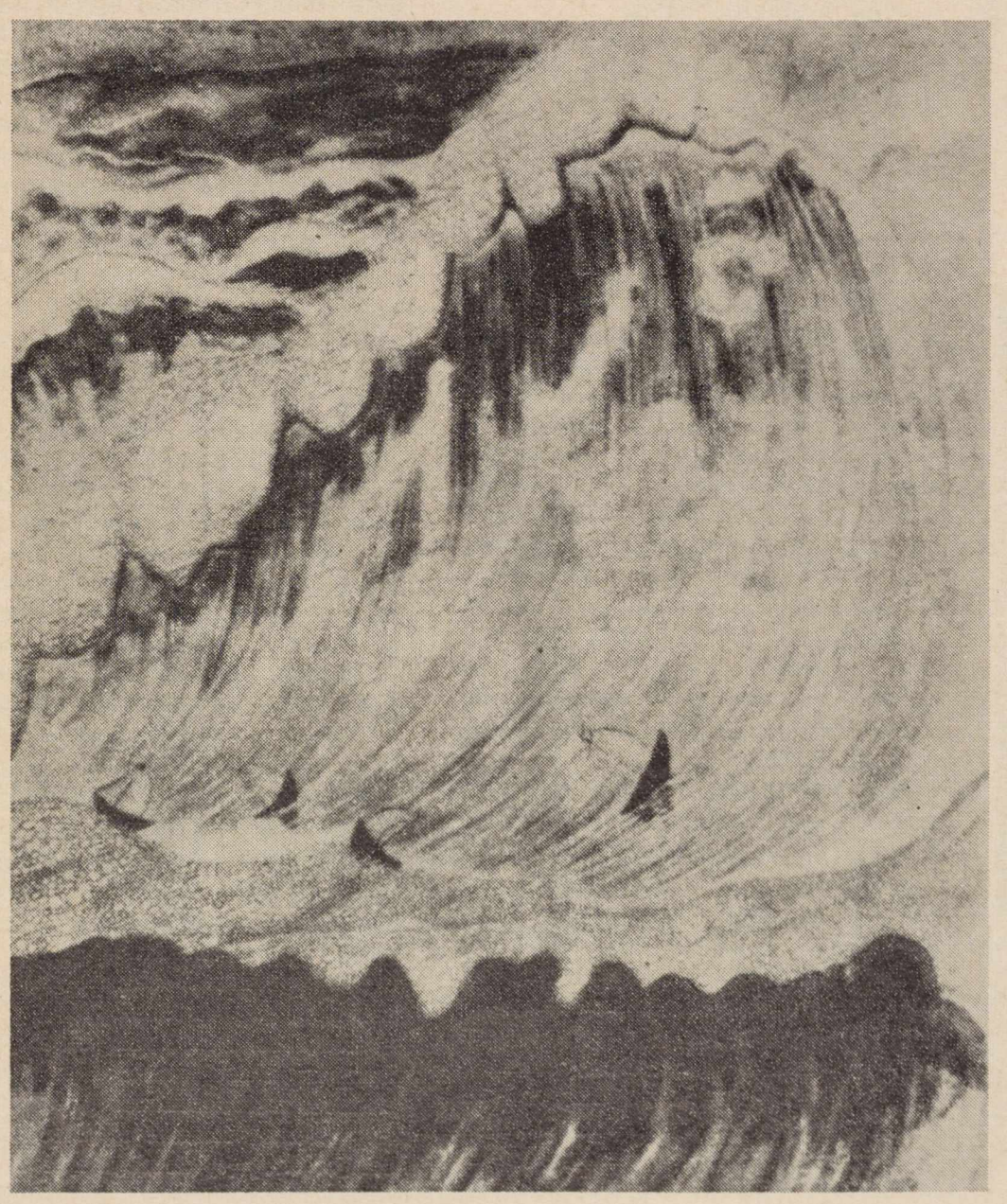

M. K. Čiurlionis — KARALIAI / The Kings

Saulės sonatos Allegro

Tu garbini ugnį
Senųjų aisčių papročiu,
Aš tik žariją pučiu,
Tik aukurą žiežirbom apkrečiu –
Rusenančiu žodžiu.

Bet kibirkštys virsta saulėm,
O mes pelenais – deja.
Tik pasilieka apgaulė –
Tavo svaja,

Nepasiekiama, neįspėjama,
Neužgesinama kaip Gabija,
Aukso grūdu žvaigždynuose sėjama,
O nokstanti širdyje.

On pages 14 and 15 — paintings by M. K. Čiurlionis.

KNYGOS IR AUTORIAI

BENDRI ĮSPŪDŽIAI DĖL GLIAUDOS "AGONIJOS"

Jurgio Gliaudos "Agonija" — veikalas savo turiniu yra gana dirginančiai jautrus, atskleisdamas visų mūsų nesenus išgyvenimus ryšium su pastarąja Maskvos agresija prieš Lietuvą ir kitus Baltijos kraštus.

Jurgio Gliaudos naujo veikalo literatūrinio apipavidalinimo, pats nebūdamas literatu, nesiimu spręsti. Tik vienas dalykas ne tiktai man, bet ir kitiems šį naują veikalą perskaičiusiems, krinta į akį, — kodėl veikalas romanu pavadintas? Man, kaip kiekvienam "smertelnam" skaitytojui, atrodo, kad jam gal geriau būtų pritikęs istorinės kronikos vardas, arba bent "istorinio romano".

Dievaž, sakoma, kad "de gustibus non est disputandum", bet kad ir nenoromis prisimena man rašytojo sugretinimas su diplomatu. Europoje pasitaikydavo rašytojų, kurie eidavo ir diplomatines pareigas, turėjome kelis ir mes rašytojus diplomatus, tik mes gal neturėjome tokių a la žinomas prancūzų rašytojas diplomatas Paul Claudel, kurį aukštai įvertino abu pasauliai: literatūrinis ir diplomatinis.

Paskaičius J. Gliaudos veikalą, randi jame, tiesa, daug istoriškai diplomatinės medžiagos, bet jo rašymo būdas ir forma, kaip aukščiau minėjau, yra diplomatinių įvykių bei vidaus nuotaikų chronika, nors ir skirtingai parašyta negu pas dr. Albertą Tarulį.

Savo veikalo dalyvius J. Gliauda, nepaisydamas, ar jie tebėra gyvi, ar jau mirę, kažkodėl be jokios atodairos plaka skaudžiai, tarsi koks "judex supremus". Ir čia ne vienas galės paklausti: "Quo jure et titulo?!" Lietuvos visuomenė tais klausimais nevienodai pasisakė, o istorija dar tars savo žodį, todėl mums atrodo, kad šis veikalas ramybės lietuviuose neįneš.

Kad galės sukelti didelio ermidelio, spėju dar ir dėl to, kad vieniems asmenims šitame veikale daromi aitrūs priekaištai, kai kitus stengiamasi kitokioj šviesoj parodyti, kas duos progos visokiems prieštaravimams. Rusai sakydavo, kad "posle draki, kulakami ne mašut". Gerai, jei svetimieji J. Gliaudos samprotavimų piktam nepanaudos, bet gali ir kitaip atsitikti.

Gal ir čia tektų prisiminti vieno mūsų neeilinio valstybininko pasipiktinimą vienu jaunu "politiniu veikėju", kuris neva savo paskaitose tvirtinąs, kad vienas buvusių mūsų valstybininkų mūsų pavergtą kraštą "pardavęs" (?!) Stalinui už dvi bonkas kaukaziško vyno! Arba, kai kitas jaunas "mokslininkas-daktaras-profesorius" mūsų tautinę emblemą lygina su "palubėje pakabintu pūvančiu arkliu"... Kai jokiais varžtais nevaldoma vaizduotė nuklysta į svetimas ganyklas, darosi klaiku ir šiurpu, — kur mes einame?!

Suglausdamas savo mintis, norėčiau pastebėti dažną mūsų nukrypimą į kraštutinumus. Vieni parašo savo atsiminimus, kuriuose tik jie teplūduriuoja "švariuose" vandenyse, kiti — murkdo visus neišbrendamose balose, pamiršdami aną dėsningumo taisyklę: quis multum probat, nihil probat".

Dr. P. Mačiulis

— **Dr. M. Vorobjovo** straipsnis šio LD nr. 12 psl. apie Lietuvos gamtą Čiurlionio tapyboje paimtas iš "Naujosios Romuvos" 1938 m., nr. 22-24. Meno teoretikas dr. M. V. buvo išleidęs Čiurlionio monografiją ir vedė korespondenciją su rašytoju R. Rolland, kuris buvo sutikęs ir susitaręs parašyti knygą apie Čiurlionį, tik, deja, kilęs karas viską nutraukė.

— **Dr. A. Šešplaukis** parengė naują Lietuvių kalbos gramatiką pagal LB Kultūros Tarybos nustatytą Lituanistinių mokyklų programą. Ją išleidžia J. Karvelio prekybos namai Chicagoje.

— Spauda praneša, kad Pedagoginis Lituanistikos Institutas Chicagoje pradeda leisti seriją **"Lietuvių kalbos pratimų"** mokyklai ir namams. Šie "Pratimai" skiriami instituto studentams, ypač neakivaizdinam kursui. Bet jie yra taip sudaryti, kad tinka kaip kalbos mokymo priemonė ir kitoms mokykloms, o taip pat ir tėvams, kurių vaikai negali lietuviškos mokyklos lankyti.

Pirmasis sąsiuvinis jau spausdinamas. Jame pratybų forma aiškinami pagrindiniai teoriniai ir praktiniai tarties dalykai — garsų tarimas ir jų rašyba. Priedu išleidžiama magnetofoninė juosta su kalbos garsų tarimo ir kirčiavimo pavyzdžiais.

Pratimus paruošė lietuvių kalbos lektorius Domas Velička; įskaitymus į magnetofono juostą patikrino prof. dr. P. Jonikas.

"Pratimai" leidžiami 40-60 psl. laiškų lapų formato sąsiuviniais. Kiti sąsiuviniai apims morfologiją bei rašybą ir sintaksę.

Užsisakyti galima Instituto adresu: Pedagoginis Lituanistikos Institutas, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636. Sąsiuvinio kaina apie 2 dol. (juostos kaina dar nežinoma, ji pareis nuo gamybos išlaidų).

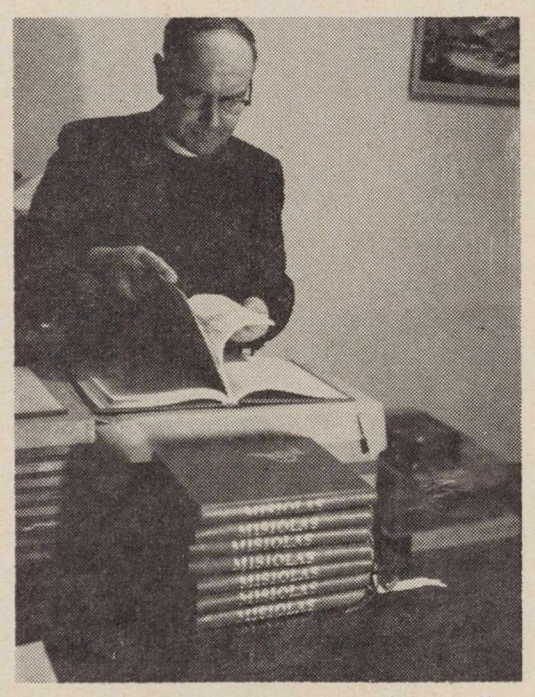

Tėvas K. Raudeliūnas, SJ, paruošęs spaudai pirmąjį lietuvišką mišiolą, kuris pradedamas vartoti lietuvių parapijose. Mišiolą išleido Tėvai Jėzuitai.

Father K. Raudeliūnas, SJ who prepared the first edition of a Lithuanian daily missal, published by the Jesuit Fathers, Chicago, Ill.

Nedidelė dalis Nidos Knygų Klubo leidinių.
Some books, published by Nida Book Club in London.

"NIDOS" KNYGŲ KLUBO PLANAI

Jau daugiau kaip 10 metų Londone veikia knygų leidykla **Nidos Knygų Klubas.** Per tą laiką išleido daugiau kaip 50 įvairaus turinio, daugiausia grožinės literatūros knygų. Klubo nariu tampa kiekvienas, pasižadėjęs imti kiekvieną jo leidinį. Vienas leidinys paprastai kaštuoja vieną dolerį minkštais viršeliais ir pusantro dol. — kietais viršeliais. Knyga žymima vienu nuriu ir esti nuo 150 iki 400 psl. (šie tomeliai kaštuoja po du doleriu). Knygų rinkoje kaštuoja 25% brangiau. Įstoję nariais garantuoja leidyklai pastovų skaitytojų skaičių ir tuo užtikrina leidyklos darbą.

Leidyklos addresas: 1, Ladbroke Gardens, London, W. 11. England.

Londoniškis Nidos Knygų Klubas praėjusių metų gale išleido nemažą Jurgio Gliaudos romaną "Agonija". Rašytojas jame vaizduoja paskutines nepriklausomos Lietuvos dienas, pradedant sovietų ultimatumais ir baigiant paleckinės vyriausybės sudarymu. Romane iškyla prieš skaitytoją ir daug ligi šiol nežinomų dalykų, o pats priminimas anų metų duos progos skaitytojams atsišviežinti ir prisiminti, kas ir kaip įvyko. Romanas jau susilaukė daug spaudos atsiliepimų. Vieni ji vadina istoriniu romanu, kiti istoriniu reportažu. Kaip ten bebūtų, veikalas patraukė daugelio dėmesį ir yra plačiai skaitomas bei diskutuojamas.

Ligi šiol skaitytojai jau yra gavę tris tomus kanauninko Mykolo Vaitkaus atsiminimų. Jau atspausdintas ir ketvirtasis tomas " Per giedrą ir audrą", kuris baigiamas pirmuoju pasauliniu karu. Kanauninkas dabar vėl rašo atsiminimus apie nepriklausomybės laikus — "Nepriklausomybės saulė". Tų nepriklausomybės atsiminimų, tur būt, susidarys dar ne vienas tomas, ir reikia tikėtis, kad jie bus patys įdomiausi skaitytojui ir labiausiai pravartūs mūsų literatūros istorijai, nes juose susitiksime su daugeliu žymių savo literatūros, apskritai rašto ir visuomenės ar valstybinio gyvenimo žmonių.

Leidyklos žinioje dar yra jos pasiimtieji išleisti taip pat iš dalies ar ištisai atsiminimais remiantis parašytieji darbai: Bronio Railos "Laumių juosta", Juozo Švaisto "Dangus debesyse", Jono Miškinio Manoji Dzūkija ir J. Strumskio apie savo neramų gyvenimą. Pažadėjęs tokią knygą yra ir mūsų teatro veteranas teatrologas Stasys Pilka apie teatro ir literatūros žymiuosius žmones. Poetas Jonas Aistis yra pažadėjęs visada skaitytojui įdomių savo straipsnių rinktinę.

Leidykla atspausdino Antano Tulio novelių rinkinį "Inicialai po tiltu". Turi Juozo Tininio "Nuskandintas žiedas". Su Antanu Vaičiulaičiu sutarta išleisti nauja laida jo "Mūsų mažąją seserį" ir tariamasi dėl naujo novelių rinkinio ir dėl legendų knygos. Gautas įdomus romanas iš Petro Tarulio. Alė Rūta yra pažadėjusi romaną ir novelių rinkinį, Jurgis Gliauda — romaną "Aukurai stabams" ir novelių rinkinį. Su Jonu Žmuidzinu tariamasi dėl novelių rinkinio. Spausdinamas Aloyzo Barono romanas "Vidurnaktis." Seniai laukia eilės Kazimiero Barėno novelių rinkinys, kuris netrukus žada būti papildytas romano bandymu. Savo novelių rinktinę žadėjo duoti Vytautas Alantas.

Netrukus išleidžiamas literatūros metraštis "Antroji pradalgė", kuriame šalia jau žinomųjų pasireiškia su savo kūryba keletas naujų talentų.

Su Europos Lietuvių Studijų Savaitės vadovais apsvarstyta ir sutarta leisti atskira knyga pernai metų paskaitas. Jas leisti skatina mintis, kad Nidos Knygų Klubo prenumeratoriai yra inteligentiški žmonės ir nesitenkina vien beletristika ar atsiminimais: jie domisi dar ir politika, filosofija, literatūra, istorija. Šitą jų domėjimąsi iš dalies

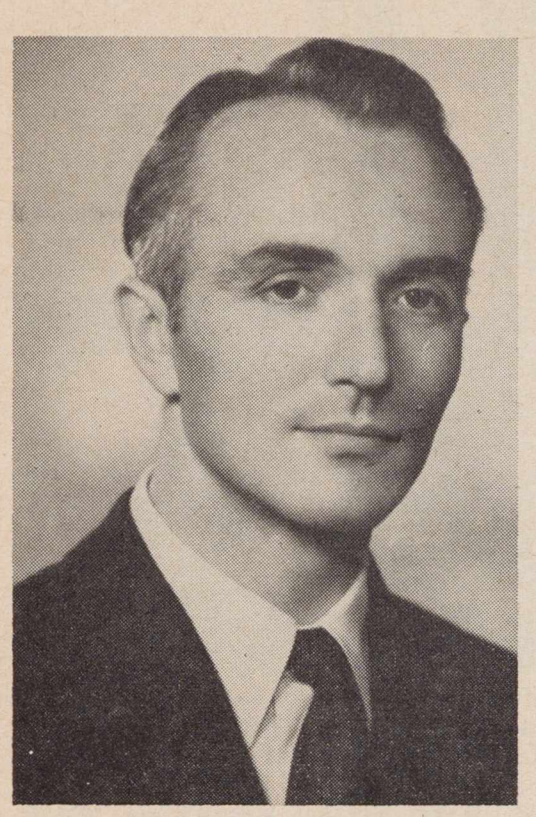

Inž. Stepas Nenortas,
pirm. "Lietuvių Namų" Akc. B-vės, kurios žinioje yra Nidos Knygų klubas.

galės patenkinti toksai paskaitų rinkinys. O savo ruožtu tokia knyga būtų indėlis į mūsų mokslinę literatūrą.

Dar toliau eidamas, Nidos Knygų Klubas yra pasižadėjęs išleisti bent trejetą tomų dr. Jono Griniaus kritikos straipsnių ir literatūros studijų. Manoma, kad ir tą pasiryžimą skaitytojai palaikys būtinu. Be to, norima patenkinti ir kitą, jau pačių skaitytojų keliamą pageidavimą — išleisti Lietuvos istorijos darbų.

Išleidęs Maironio "Jaunąją Lietuvą" ir Šatrijos Raganos "Viktutę", Nidos Knygų Klubas būtų linkęs paleisti į žmones ir daugiau lietuviškų klasikų, jei tik apylėčiai leidyklos tempai įgalintų. Buvo svarstoma pakartoti Vaižganto "Pragiedrulius", V. Pietario "Algimantą" ir kitus.

Jau metęsis į kelis nuotykius (leisdamas "Rinktinę", kalendorių, o dabar literatūros metraščius), Nidos Knygų Klubas ryžtasi dar vienam naujam. Dalis jo skaitytojų, pavyzdžiui, nelinkusi į poezijos ar dramos veikalus. Tačiau tokie darbai irgi turi būti leidžiami. Dėl to Nidos Knygų Klubo finansinius reikalus tvarkančios Lietuvių Namų Akc. Bendrovės vadovybė pritarė minčiai, kad, šalia įprastinių, visiems nariams skiriamų dalykų, dar būtų išleidžiama šiek tiek ir vadinamųjų "neapsimokančių" leidinių. Jie būtų duodami nariams kaip nemokamas priedas, arba leidžiami mažu tiražu ir pardavinėjami tiems, kurie jų nori. Keletas darbų šitai nekomercingai serijai jau laukia savo eilės.

"L. DIENŲ" LEIDYKLOS K N Y G O S

A. Radžius

PAUKŠČIŲ TAKAS

P. Jurkaus pieštas viršelis.

Kaina $150

Alfonsas Gricius

PAŽADINTI SFINKSAI

Poezija

Kaina $1.50

Nerimos Narutės

RELIKVIJOS

Kaina $2.

Bernardo Brazdžionio

poezijos rinkinys

VIDUDIENIO SODAI

Už šį rinkinį paskirta "Aidų" literatūros premija.

Dail. T. Valiaus pieštas viršelis.
Kaina 4 dol.

Ignas Šeinius

VYSKUPAS IR VELNIAS

Apysakos

Viršelį piešė A. Korsakaitė
Kaina $3.00

Be to, galima gauti kitų leidyklų leidiniai:

M. Gimbutienės, **Balts.** $6.95.
Dr. J. Končius, **Vytautas the Great** Minkštais viršeliais $3, kietais $4.
B. Armonienė-A. Nasvytis, **Leave Your Tears in Moscow.** $3.95.
Lietuvių-Anglų kalbų žodynas. $5.
Anglų-Lietuvių k. žodynas. $6.
Lietuvių kalbos vadovas. $4.00

"Lietuvių Dienų" Leidykla
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Cait. 90029

Jau atspaustas ir išsiuntinėtas sieninis kasdien nuplėšiamas ka-N. K. K. ir Europos Lietuvio Kalendorius 1966 metams. Kai kas tokį tradicinį kalendorių mėgsta.

DARBININKAS išeina du kart savaitėje. Prenumerata metams $7.00. Naujiems skaitytojams pirmais metais tik $5.00. DARBININKO administracijoje veikia Spaudos Kioskas. Čia gaunami naujausi lietuviškų knygų leidiniai, maldaknygės, lietuviški kryželai, gintaro ir odos lietuviški išdirbiniai bei lietuviškos plokštelės.
Visais reikalais kreiptis
DARBININKO ADMINISTRACIJA
910 Willoughby Avenue ● Brooklyn, N. Y 11221 ● Tel. GL 2-2923

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,
VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
Furniture Center, Inc.
Vietinių ir importuotų baldų prekyba.
Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.
MARQUETTE PARKE
6211-6219 So. Western Ave. PRospect 8-5875
CHICAGO, ILLINOIS

Edward Bros. Colonial Mortuary
1000 Venice Blvd. ● RIchmond 9-8281
Lietuvis Laidotuvių Patarėjas
ADOLPH CASPER
Namų Telefonas 284 - 6489

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N
B. R. PIETKIEWICH, President
2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

P. V. RAULINAITIS
Real Estate-Insurance-Tax Returns
Notaro darbai; namų ir automobilių apdraudos; mokesčių apskaičiavimas; tarpininkavimas namus perkant ir parduodant; dokumentų vertimas.
NO 2-5433, Los Angeles 27, Calif.
Res.: 1972½ N. Commonveal]th Ave.

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į
BEACON MOTOR HOTEL
Arti prie
Beach. Westwood, Beverly Hills & Hollywood
3020 Wilshire Blvd. Santa Monica, California
EXbruck 4-9144 EX 4-2986
Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

PAKEITĘ ADRESĄ,
neužmirškite pranešti administracijai — Jūs žurnalą gausite laiku, o adm-ja neturės naujų dvigubų išlaidų, nes reikia mokėti už grąžintus egz. ir vėl mokėti už pasiuntimą nauju adresu.

DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ ANT VISŲ TAUPYMO SĄSKAITŲ
TAIP
TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŲSKITE ČEKĮ DABAR.

4½% DIVIDENDAI PASIUNČIAMI KAS ¼ METŲ UŽ INVESTMENTUS

TAUPYMO SĄSKAITOS IKI $10,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.
1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650
JUOZAS F. GRIBAUSKAS
sekretorius
Tel.: 656-6330 ir 242-4395

Montevideo Ateneume solidarumo konferencija lietuvių žygiui į UN paremti. — Prezidiume iš kairės: Urugv. sen. B. Lopez Toledo, garbės pirm.; Lietuvos atst. A. Grišonas; Alianza Uruguay-Lituania pirm. J. P. Martinez Bersteche; kubietis dr. L. Conte Aguero; konferencijos iniciatorius ir koordinatorius K. Čibiras; sekr. prof. R. Katzenstein; Argentinos latvių delegatas V. Busts; pranešėjas C. Juknevičius—Lietuvai Išlaisvinti Centro ir ACEN delegacijos pirmininkas Argentinoje.

I. Meeting at Montevideo, Uruguay, in support of the November 13th manifestation held in New York. II Placing of wreaths to commemorate Lithuanian war heroes and freedom fighters at the Montevideo Liberty Plaza in Uruguay.

SOLIDARUMO SĄSKRYDIS MONTEVIDEO MIESTE

Pernai lapkr. 13 Montevideo Ateneume, Urugvajuje, įvyko solidarumo sąskrydis lietuvių žygiui į Jungtines Tautas paremti. Dalyvavo lietuvių ir latvių delegatai iš Argentinos su būriu argentiniečių, atstovavusių Antikomunistiniam Centrui ir katalikų jaunimo sąjungai Unitas.

Rengė Alianza Uruguay-Lituania, koordinavo Lietuvos Pasiunt. spaudos attache K. Čibiras, pasakęs ir įžanginį žodį.

Iš urugvajiečių dalyvavo seni draugai: sennat. B. Lopez, šiai konferencijai pirmininkavęs, Liet.-Urugvajiečių S-gos pirm. J. P. Martinez Borsetsche, prof. R. Katzenstein, prof. A. Rusconi, dr. A. Giordano, rašyt. L. Cortinas ir kt.

Ypatingo dėmesio sukėlė netikėtai atvykęs įžymus prieškomunistinis kovotojas kubietis dr. L. Conte Aguero, šaunus kalbėtojas; jis palygino Baltijos valstybių tragediją su komunizmo grėsme dabar Pietų Amerikoje. Pagr. pranešėjas buvo C. Juknevičius, Lietuvai Išlaisvinti Centro ir ACEN delegacijos pirm.

Priimta deklaracija su peticija Argentinos ir Urugvajaus vyriausybėms, kad šių valstybių delegacijos Jungtinėse Tautose paremtų Lietuvos, Latvijos ir Estijos laisvės bylą. Į UN gen. sekretorių kreiptasi atskira telegrama.

Konferencija paminėjo spauda, agentūros ir radijas.

KUN. ANSO TRAKIO SIDABRINĖ SUKAKTIS

Liet. ev. liut. kun. Ansas Trakis praeitų metų gruodžio 4-5 d. minėjo savo kunigystės 25 m. sukaktį.

Gimęs 1912 m. birželio 2 d. Lietuvoje, Klaipėdos krašto Kuršeliuose. 1934 baigė V. D. gimnaziją Klaipėdoje. VD un-te 2 metus studijavo ev. teologiją, filosofiją, pedagogiką ir psichologiją, vėliau studijuoti persikėlė į Šveicariją Bazelio ir Zuericho un-se, kur dėstytojų tarpe buvo žymieji ev. mokslininkai Karl Barth ir Koeberle. Baigęs, 1940 m. liepos 28 įšventintas ev. liut. kunigu Martyno Mažvydo vardo bažnyčioje Tauragėje.

Chicagoj yra ev. liut. Tėviškės parap. klebonu. red. ev. liut. laikr. "Svečią", veikia bendruomenėje.

..Vaizdas iš sukakties minėjimo: iš kairės: Ziono par. kleb. J. Pauperas, Tėviškės par. tarybos pirm. E. Simaitis, prek. Lieponis su žmona, dr. M. Anysas, sukakt. kun. Ansas Trakis, L. ev. liut. Taryb. pirm. kun. K. Burbulys, L. Ev. Ref. Bažnyčios superint. kun. S. Neimanas; kalba L. gen. kons. dr. P. Daužvardis. Foto M. Nagio

Argentiniečių ir urugvajiečių delegacijos Montevideo Laisvės Aikštėje pagerbia Lietuvos laisvės kovotojus padėdami vainikus.

From the silver anniversary commemoration of Pastor Ansas Trakis.

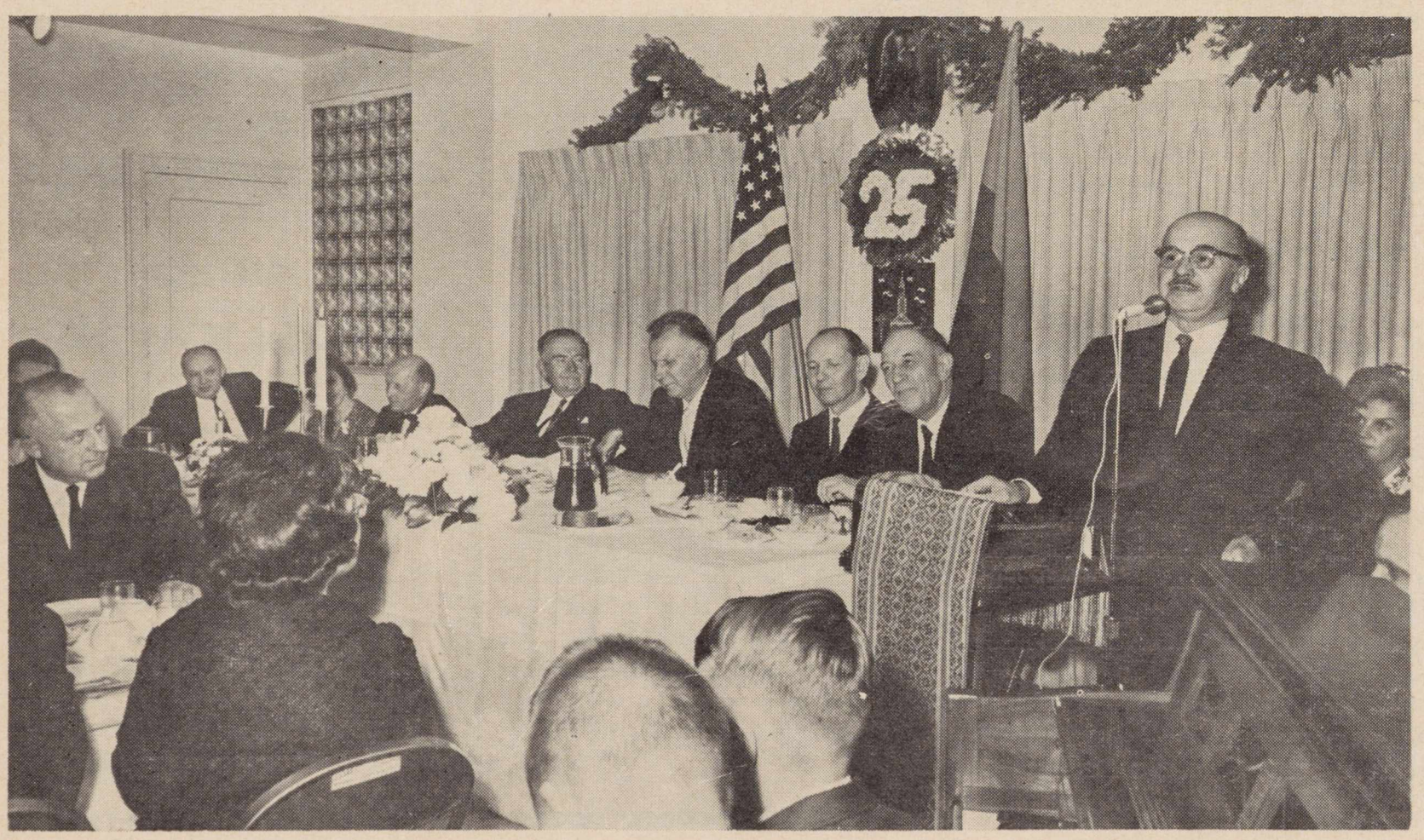

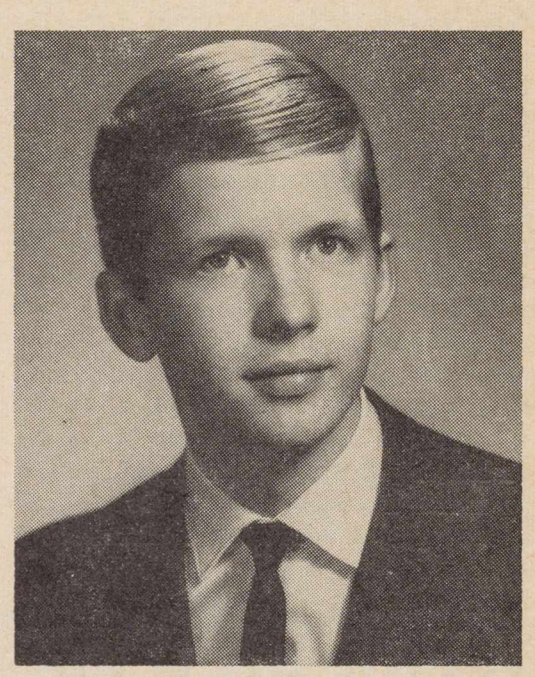

Nerijus Jarmas Newark arkivyskupijos CYO senjorų talentų konkurse piano skambinime laimėjo I vietą. Jis yra pianistės Rajauskaitės Šušienės mokinys (g. 1948 m.) Dabar jis mokosi Seton Hall Prep. mokykloje, So. Orange, N. J. Jo abu tėvai kilę iš Aukštaitijos.

N. Jarmas is the winner of the Newark Archdiocesan CYO senior division instrumental Talent Contest which took place in Jersey City, N. J.

Jaunimo talentų koncertas Adelaidėje

Adelaidės jaunimo talentų koncerto dalyviai. Tokius koncertus kasmet suruošia Vyr. Moksleiviai Ateitininkai. Šis koncertas įvyko Lietuvių Katalikų centro naujojoje salėje pernai metų rugsėjo mėn.

Pirmoje eil. sėdi iš kairės: Irena Audrė ir Dalia Bielskytės, (ketvirta jų sesutė II-je eilėje; puikiai pasirodė dainuodamos dvigubu duetu), Ramutė Stankevičiūtė. **II-je eil. iš kairės:** Gintaras Kubilius, gražių gabumų deklamatorius, Linas Kubilius, Rūta Martinaitytė, Rasa Macpanaitė, Rima Staugaitė, Rūta Bielskytė, Dalia Barauskaitė, Jūratė Juciutė, Rasa Kubiliutė (geros atminties deklamatorė), Milda Staugaitė, Jurgis Petrėnas, Bronius Sabeckis ir Linas Varnas. **III eil. iš k.:** Leonas Vasiliūnas, tautinių šokių akordeonistas, Algis Bernaitis, Algis Palaitis, Kęstutis Bagušauskas, Saulius Valčiukas, Romas Jasiūnas, Kęstutis Kuncaitis, Petras Zavalis, gitaristas. **IV eilėj:** Gintautas Kaminskas, Petras Kanas, Eugenijus Brazauskas, Birutė Jurgelionytė, Ramutė Klimaitė, Nemira Masiulytė, pianistė, kocerto programos pranešinėtoja ir Vyr. Moksl. At-kų pirmininkė, Leonas Macpanas, Janina Gipslytė, solistė Augis Zamoiskis, solistas, Julija Germanaitė, pagarsėjusi akordeonistė.

Participants of young talent concert in Adelaide, Australia.

Foto Alf. Budrys

Komitetas, baigęs darbą

Kanados Lietuvių Jaunimo Kongresui Ruošti komitetas, baigęs savo darbą. Iš kairės: stud. S. Masionis, darbo prezidiumo pirm., stud. A. Bušinskaitė, leidinio red., stud. H. Steponaitis, nakvynių vad., E. Daniliūnas, išjudinęs Kanados liet. apylinkes, muz. D. Skrinskaitė, koncertų vadovė, prof. R. Vaštokas, paskaitininkas ir režisierius, stud A. Šileika, komiteto pirm., stud. R. Stirbys, simpoziumo vadovas, stud. G. Beresnevičius, A. Rinkūnas, St. Kairys, meno parodos vad., stud. G. Rinkūnaitė, informacijos vadovė, inž. E. Čuplinskas, iždininkas, kun. J. Staškevičius, religinės dalies vadovas, ir dr. J. Sungaila, fin. vad.

Arrangements committee of the Canadian Lithuanian Youth Congress, Toronto, Ont., Canada

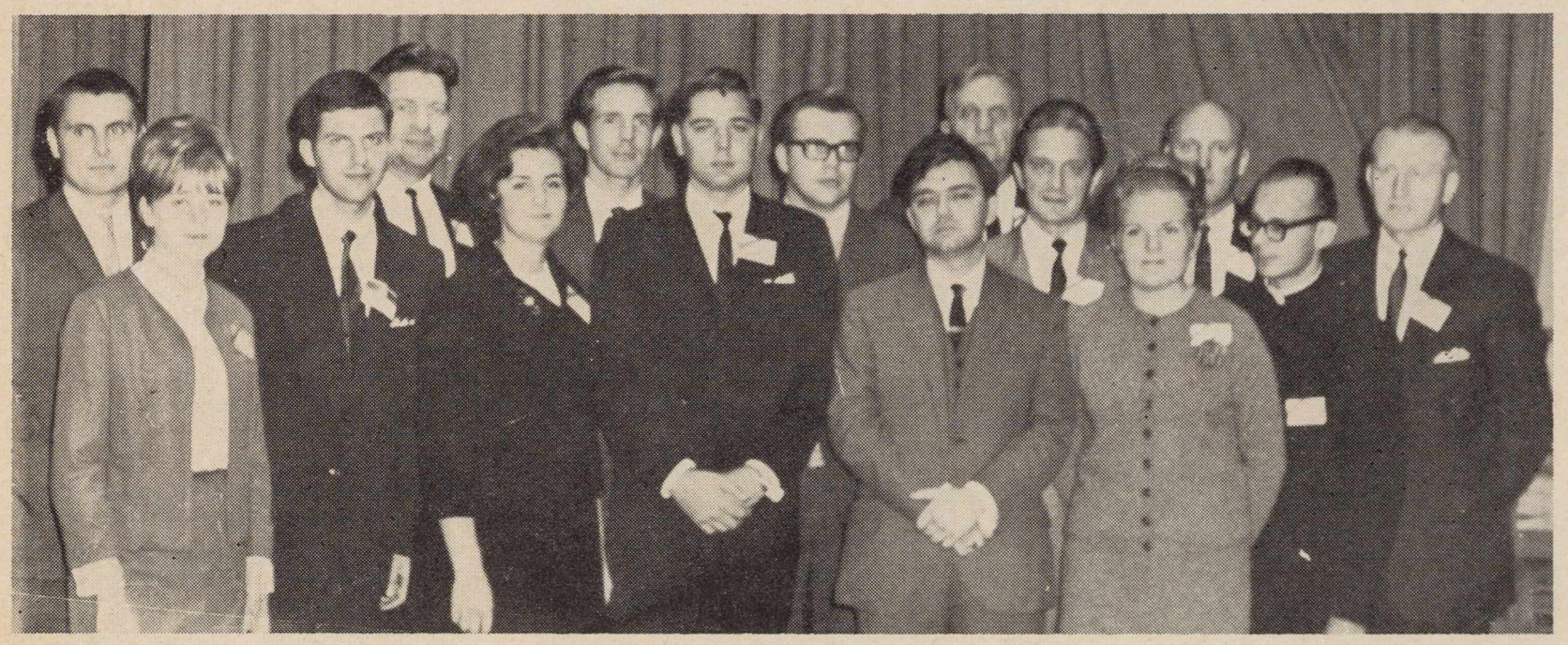

PLB pirm. Juozas Bačiūnas su žmona grįžo iš Europos, kur lankė Vasario 16 gimnaziją, lietuvių kolonijas, ragindamas organizuoti ekskursijas į šiais metais Chicagoje įvykstantį Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą ir Dainų šventę. Aplankė savo seną bičiulį Londone min. Br. K. Balutį. Grįžo laivu, kuriame plaukė jauna dainininkė Aušra Vedeckaitė, daugiau kaip metus studijavusį dainavimą Vokietijoje. Dvejus metus Aušra Mokėsi Memphis, Tenn., ir 5 m. mokėsi dainavimo garsioje Julliard muzikos mokykloje New Yorke. Jauną solistę bus progos išgirsti Pasaulio Jaunimo Kongrese Chicagoje.

Nuotraukoje Bačiūnai su Aušra Vedeckaite Rotterdam laive.

Mr. & Mrs. J. Bachunas and soloist A. Vedeckaitė on the Rotterdam, crossing the Atlantic.

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

Dail. Jonas Rimša (II iš k.) iš P. Amerikos, surengęs savo dailės parodą Clevelande, susitinka su kolegomis dail. Č. Janušu ir K. Žilinsku ir žurn. V. Braziuliu.

Artist J. Rimša from S. America and his colleagues in Cleveland,

Foto V. Bacevičius

ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI

LIETUVIŲ DIENOS

Sausis 1966

— **Dr. J. J. Bielskis,** buvęs ligšiol Lietuvos Garbės konsulu, Los Angeles, Calif., nuo š. m. sausio 5 d. yra pakeltas Generaliniu Garbės konsulu. Sausio ?? d. Gen. Konsului dr. Bielskiui suėjo 75 metai amžiaus; abiem progom LD jubiliatą sveikina ir linki sveikatos ir sėkmės.

—**A. Lukšienė,** Santa Monica, Calif., savo mirusio vyro Kazio Lukšio antrųjų metinių proga jo vardu Lietuvių Fondui įnešė 500 dol. Tai gražus paminklas visuomenės veikėjui, kuris daug savo gyvenime jėgų atidavė dirbdamas Lietuvos naudai. Su filmomis ir lietuvių gyvenimo kronika jis 31 kartą perplaukė Atlantą, lyg ir tapdamas "gyvuoju ryšininku tarp Lietuvos ir užjūrio lietuvių"

— Sausio 23 d. šv. Kazimiero par. salėje L. A. Dramos Sambūris statė **Alės Rūtos** 3 v. dramą "Ant liūnų krašto." Režisavo D. Mackialienė, dekoracijos A. Žaliūno. Vaidinimą rengė SLA kuopa.

—Sausio pradžioj LD leidyklą aplankė inž. dr. **J. Gimbutas** iš Bostono, Los Angeles mieste sutikęs Naujuosius Metus. Kartu leidykloj lankėsi jo motina Gimbutienė, sesuo Činikienė ir duktė Rasa.

— **Jurgis Gliauda,** bene produktyviausias lietuvių rašytojas laisvajame pasaulyje, vėl laimėjo "Draugo" romano konkurse premiją už savo kūrinį "Delfino ženkle". Tai jau ketvirtas kartas, kad šis autorius "Draugo" apdovanojamas premija. Anksčiau J. Gliauda "Draugo" romano konkurse yra laimėjęs premijas už romanus Namai ant smėlio, Ora pro nobis ir Šikšnosparnių sostas. (Pirmasis išverstas į anglų k.). Šis konkursas buvo skelbtas penkioliktąjį kartą.

— **Marija Gimbutienė,** Kalifornijos Universiteto profesorė, sugrįžo iš archeologinės kelionės po Artimuosius Rytus. Su būriu savo studentų ji lankė archeologines vietoves ir iškasenų muziejus Istambule, Ankaroje, daugelyje Izraelio miestų ir Kretos saloje. Beveik kasdien jai tekdavo skaityti savo studentams bent po vieną paskaitą susijusią su lankomomis archeologinėmis vietovėmis ar muziejais. Kalifornijos Universiteto Primityvinio meno muziejui, kurio yra ji kuratorė, nupirko Graikijoje aštuonias vazas iš XIII šimtmečio prieš Kristų.

— **Jurgis Gliaudys,** romanisto J. Gliaudos sūnus, 1965 m. vasarą baigė Pietinės Kalifornijos universitetą Los Angeles mieste, gaudamas A. B. laipsnį iš psichologijos. Nuo praėjusio rudens pradėjo studijuoti teisę Lojolos universitete. Studijuodamas So. University of Calif., aktyviai reiškėsi akademinėje spaudoje; savo eilėmis ir akademinio kultūrinio gyvenimo apžvalgomis bendradarbiavo un-to leidinyje "Trojan".

GARBĖS PRENUMERATĄ $10.00

sumokėjo šie asmenys:

Prel. A. L. Deksnys, E. St. Louis, Il..; **Kazys Gečys,** Bronx, N. Y.; **Stasys Geldauskas,** Belleville, Mich.; **Kun. V. Karalevičius,** Elizabeth, N. J.; **Kun. M. Kirkilas,** Chicago, Ill.; **Karolis Lambertas,** Pottstown, Pa.; **Liet. Piliečių Klubas,** Yonkers, N. Y.; **Prel. L. J. Mendelis,** Baltimore, Md.; **Dr. M. L. Namikas,** Glendora, Calif. **Clem. Pocius,** Columbus, Ohio; **K. Rožanskas,** Chicago, Ill.; **Kun. Paul Sabulis,** Waterbury, Conn.; **I. Sadauskas,** Thornton, Ill.; **Magdalena Stank;nas,** Chicago, Ill.

Šie asmenys, prisiųsdami 1966 m. prenumeratą, pridėjo auką:

$10.00 — Dr. V. Mileris, Livonia, Mich.

$6.00 — Ig. Medziukas, Los Angeles.

$4.00 — Juozas Petronis iš Philadelphia, Pa.

$3.00 — Sophia Sapkus iš Chicago, Ill.

$2.00 — Jonas Dalbokas iš Chicago, Ill.; Juozas Juška, iš Warren, Mich.; C. A. Laucius iš Chicago, Ill.; A. Lukas iš Oakville, Ont., Canada; Kazys Seliokas iš Waterbury, Conn.; Jonas Šepetys iš Detroit, Mish..

$1.00 — M. Aukštaitė iš Chambly, Que., Canada; T. J. CisGirda iš Sacramento, Calif.; Petras Ličkus iš Chicago, Ill.; M. Ivanauskas iš Cicero, Ill.; A. P. Jasas iš Chicago, Ill.; Vyt. Sakalauskas iš Los Angeles, Calif. ; A. Stepulionis iš Dorchester, Mass. Ir 50 ct. — F. Urbonavičius iš Coraopolis, Pa.

— Losangelietis sol. **A. Pavasaris** pakviestas į Chicagą dainuoti "Laiškai Lietuviams" žurnalo koncerte.

— **Prie kultūrinio Los Angeles 1965 m. balanso** tenka pridėti dar keletą gruodžio numeryje dėl vietos stokos nepaminėtų parengimų.

—Lapkr. 27 d. šv. Kazimiero par. salėje vykusiai suvaidinta **J. Gliaudos** 2 veiksmų eilėmis parašyta komedija "Kaukių balius"; režisavo Dalilai Mackialienė; vaidino Dramos Sambūris, pakviestas Balfo.

—Lapkr. 28 d. Wilshire-Ebell teatre sol. **Valentina Kojelienė** iš Chicagos turėjo savo dainų rečitalį. Programoje buvo dainų vokiečių, prancūzų, anglų, lietuvių kalbomis. Koncertas buvo rengiamas amerikiečių publikai, bet jį aplankė nemažai lietuvių muzikos mėgėjų.

—Gruodžio mėn. L. A. ateitininkai surengė vaidinimą mažiesiems "Stebuklingoji lazdelė", kurią režisavo J. Kaributas ir D. Polikaitienė.

Mielieji skaitytojai,

prenumeratos naujiesiems metams jau plaukia — širdingai dėkojame visiems, kurie atsiuntė prenumeratas ir kurie aukų pridėjo.

Prašome ir kitus su prenumerata neuždelsti, nes administracijai labai svarbu jau pradžioje metų turėti tikras prenumeratorių skaičius.

PAIEŠKOJIMAS

Buvusi **H. Krebštakytė** prašo atsiliepti buv. Klaipėdos muitinės tarnautoją (1939-1940) Amerikos pilietį p. Pijų Dėdiną (arba žinančius apie jį pranešti). Rašyti šio žurnalo redakcijai.

— **Paulius Jasiukonis,** Litu-Filmas B-vės steigėjas ir savininkas, drauge su Algiu Žemaitaičiu, aktorium ir režisierium, dirbančiu kartu su Jasiukoniu, sausio 8 d. sukvietė Los Angeles lietuvių spaudos ir radijo darbuotojų būrelį į Spectre Sound studiją Hollywoode ir pademonstravo Birutės Pūkelevičiūtės sukurtą spalvotą filmą "Aukso žąsis". Filmą rodė tokiose sąlygose, kaip jis bus rodomas lietuvių kolonijose, daugiausia parapijų ir susirinkimų salėse. Už dalyvių nugarų birzgė aparatas, priešais — nedidelis ekranėlis. Bet dviejų valandų rodymas (su pertrauka) praėjo greitai ir nenuobodžiai. Dialogai buvo girdimi aiškiai, kiti garsai taip pat geri be jokių pašalinių trukdymų. Buvo momentų, kada visai galėjai užsimiršti ir negirdėti už tavo nugaros veikiančio aparato. Kai kurių aktorių vaidyba puiki. Dekoracijos, drabužiai — viskas stilinga, pasakiška, vaidyba ir visas pastatymas išlaikyta pasirinktame stiliuje.

Po demonstravimo abu šeimininkai, kurie daug prisidėjo prie šio filmo garsų tvarkymo ją išleidžiant, atsakinėjo į žiūrovų klausimus, liečiančius technikinius klausimus. Visi atsilankiusieji buvo pavaišinti. Tai bene pirmas toks puikus teatro žmonių kontaktas su spaudos žmonėmis Los Angeles kolonijoj.

Litu-Filmas yra išleidęs keletą plokštelių ir turi daug medžiagos dokumentinam filmui. Bet apie tai LD žurnalas yra numatęs atskirai pasisakyti.

"Aukso žąsis" Los Angeles visuomenei bus rodoma šv. Kazimiero parap. salėj: sausio 29 d., 7 val. 30 min. vakare ir sausio 30 d., sekmadienį, du kartus — 12 val. 30 min. p. p. ir 7 val. vakaro. Abu vakarus po rodymo — vaišės ir šokių muzika. Kviečiami iš visų apylinkių maži, jauni ir seni.

— Solistas **Stasys Baras,** Chicago, Ill., ir įdainavo operų arijų ir dainų plokštelę, palydint Stuttgarto simfoniniam orkestrui, kuriam diriguoja muzikas D. Lapinskas. Solistas buvo geroj formoj, ir plokštelė įrašai bus labai geri. Visi sol. Baro gerbėjai su nekantrumu laukia plokštelės pasirodant.

— Krikščionių Demokratų Sąjungos žurnalas "Tėvynės Sargas" perkeltas į New Yorką. Jo redaktorium yra Stasys Dzikas, administratorium J. Jakučionis, 503 Euclid Ave., Brooklyn, N. Y. 11208 (šiuo adresu siųsti prenumeratą) .

NEPAMIRŠKITE

atsiųsti prenumeratos pinigus už 1966 metus!

CLEM'S POLSKIE DELI

★ Specializing in home made fresh and Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.
★ Featuring Imported Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW

Daily from our own new
BAKERY-KITCHEN
a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT's CLEM'S
3002 W. Florence Ave., Los Angeles
759-5058

IŠ LAIŠKŲ REDAKCIJAI ...

...Bet štai dar vienas kitas žodis. Mūsų spauda jau pagarsino, kad 1966 metai yra Jaunimo Metai. Bet 1966 metais sukanka lygiai 25 metai nuo birželinių tremimų Sibiran. Tat tie metai turėtų būti tremtinių-kankinių metais.

Aš esu linkęs manyti, kad birželio mėn. LD laida išeis dvigubai didesnė, su daugybe atitinkamų nuotraukų ir papuošta gedulo šyda. Kitados, kad ir po prievarta, lietuviai poetai rašė poemas mūsų valstybės ir tautos galvažudžiams. Gal tremtinių-kankinių metais mūsų potai pajėgtų sukurti jų garbei poemų, eilių, parašyti novelių ir pan. Aš manau, kad 1966 metų įvairūs subuvimai, parengimai, posėdžiai ir pan. turėtų prasidėti malda ar bent atitinkamu mūsų tremtinių-kankinių pagerbimu ir datos atžymėtos atitinkamu prierašu...

Oakville **A. Lukas**

Red. prierašas. Skaitytojo pastabos dėl šių metų tremtinių-kankinių paminėjimo vertos dėmesio. Tai iškėlė ir "Draugas" viename savo vedamųjų. Prašytume, kad LD žurnalo bendradarbiai ir skaitytojai suteiktų mums medžiagos birželio mėnesio numeryje trėmimų įvykius tinkamai atžymėti.

Metai pavadinti jaunimo metais, ir to pakeisti nebegalima. Gal ir gerai, kad šiais metais kaip tik pabrėžiama jaunų jėgų atėjimas į visą lietuviškąjį gyvenimą. Vienas poetas pasakė: minėkim ne praeitį, mirtį, kapus, bet kovą, vien kovą be galo. Mūsų kova dėl Lietuvos laisvės turi eiti iki laimėjimo.

Jei reikia apdrausti
namus, automobilį, gyvybę ir pn., pirkti ar parduoti nuosavybę,
kreipkitės telefonu NO 4-2919

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE
INSURANCE
arba apsilankykite įstaigoje

4366 Sunset Blvd., Los Angeles,
California 90029.

LIETUVIŲ
DIENOS

JANUARY / SAUSIS 1966

I.
Lithuanian dance group of Winnipeg, Canada, with its leader Mrs. J. Kriščiūnienė. (First row, first from right).

II.
Lithuanian choir from Winnipeg, directed by Mrs. V. Šmaižienė (second row, fifth from left); **accompanist Miss D. Januškaitė** (first row, first from right).

Last November 28th Lithuanians appeared on television's channel 7 in Winnipeg and Montreal, Canada, during the program entitled "Canadian All-Lithuanians". This Lithuanian group consists of a choir, under the direction of Mrs. Viktorija Šmaižienė, folk dance group with its leader Mrs. Jadvyga Kriščiūnienė and the children's dance group with its leader Hilda Barkauskaitė. The choir sang five folk songs and both dance groups performed several folk dances. The program was well done and received many compliments from Canadian and Lithuanian viewers.

Winnipego tautinių šokių grupė ir choras, dalyvave televizijos programoje, kuri buvo rodoma lapkr. 28 d. Winnipege ir Montrealyje ir gruodžio 5 — Vancooveryje.

Skambant lietuviškoms melodijoms, tarp dainų ir šokių, buvo rodomi Lietuvos vaizdai — miestai, bažnyčios, pastatai, laukų vaizdai.

Be grupių vadovų, prie programos parengimo daug prisidėjo vietos Bendruomenės pirm. agr. J. Malinauskas ir kun. kleb. J. Bertašius.

Lithuanian Youth Convenes

The World Lithuanian Community has announced 1966 as the year especially designated for Lithuanian youth. The main event of the year, the World Lithuanian Youth Congress, is planned for June 30 — July 3rd in Chicago, U. S. A. Reports show that by now Lithuanian youth from fifteen different countries will arrive for the congress.

A program has been drafted for the congress which will include various meetings and lectures; a concert by young Lithuanian artists; an evening of prose and poetry; an exhibit of art, architecture, photography; various sports events; a banquet and dance. The final event will be the THIRD LITHUANIAN SONG FESTIVAL with the appearance of Lithuanian choirs from the U. S. and Canada.

The committee members on February 16th will begin collecting signatures from Lithuanians and other people for a petition to the United Nations requesting independence for Lithuania and the other Baltic nations. Signatures for this petition will arrive with delegates from many other countries.

June 25 to 30th a summer camp in Michigan is planned for members of Lithuanian youth organizations. And after the event in Chicago, delegates from other countries will convene at the same camp for their week of study and relaxation.

The committee for the World Lithuanian Youth Congress and the Lithuanian Community Central Committee's members have been meeting since fall to plan in detail all the functions of the congress and youth year. A special finance committee is hard at work to collect funds in order to finance the trips for delegates from Europe, South America, and Australia.

The duty of the whole Lithuanian community is to support this event wholeheartedly.

FROM THE "THE SEASONS" by K. DONELAITIS

SUMMER TOILS

HAIL everchanging world, with May days come and gone.
Hail men, with the advent of sunny summertime.
Hail ye, who've seen new buds and smelled of their perfume.
All hail, and God grant that you see many a spring,
And that each spring may find you in the best of health!
God bless each one who loves our dear Lithuania old —
And who Lithuanian speaks while feudal tasks performs —
God grant that he may see many a happy spring,
And after each gay spring, a summer full of joy."
So spake ere Whitsuntide old Prickus to the boors,
As he was charging them with sundry feudal tasks.

"In sooth," he said, "a body full of energy
Is God's most precious gift to any mortal man.
For he who toils and sweats each day from dawn to dusk,
Subsists from day to day on plain and simple meals,
And after ev'ry meal gives humble thanks to God,
Each night turns to his bed in peace and sleeps at ease.
He needs not envy him who wears expensive clothes,
But ill at ease each day picks up his spoon in hand.
What if some Mykolas possesses a large paunch
And proudly bears it like overblown balloon,
Yet like a stinking brute, harrassed by his misdeeds,
Has no peace, and like Cain, each day fears Heaven's wrath?
And what if Diksas kneels beside his treasure chest
And gloats as through his hands he pours his hoarded gold,
Yet dares not use a coin for his most urgent need,
But like a madman gulps unseasoned, uncooked food,
And wearing filthy rags creeps down the village street?

"We meek Lithuanians, we bast-shod submissive souls,
With lords and their valets may never well compare;
But neither do we suffer their strange maladies.
Lo, in their urban halls they moan and groan so much,
That oft they come to us in search of health and rest.
There, in the city, one is laid up with his gout;
Another's aches and pains require a doctor's aid.
Why do these countless ills torment the luckless rich?
Why does untimely death so often strike them down?
It is because they scorn the fruitful work of boors,
Lead sinful lives, loaf, sleep too long and eat too much.
But here we simple boors, held by the lords as knaves,
Fed on unwinnowed bread and pallid buttermilk,
Work on the quick each day, as simple folk must do;
And if at times we taste a little bit of meat,
Or have a piece of ham, or a dish of warm soup,
Then all the better we perform our daily work."

From the Lithua nian translated by *Nadas Rastenis*

AMERICANS FOR CONGRESSIONAL ACTION TO FREE THE BALTIC STATES

Organizational Goals

Americans for Congressional Action to Free the Baltic States is a volunteer organization composed of Americans dedicated to the cause of freedom in the world who have formed together to seek the re-establishment of democratic government in Estonia, Latvia and Lithuania.

These Baltic countries existed as free states until the illegal entry and subsequent take-over by Soviet troops in 1940 and again in 1944. Although this action was clearly in violation of the sovereign rights of Estonia, Latvia and Lithuania there was no one to take action to stop it. The United States of America and other western powers refused to recognize the Communist occupation, but the Soviet Union was not deterred from absorbing the Baltic States as member republics.

The specific goal of **Americans for Congressional Action to Free the Baltic States** is to encourage the passage of Senate and House Concurrent Resolutions introduced by various members of the United States Congress which call for immediate withdrawal of Soviet troops and for free elections in the Baltic States.

The ultimate outcome must be total re-establishment of Baltic sovereignty, including restoration of the pre-World War II territorial boundaries, return of all Baltic deportees from the Soviet Union and compensation for all personal and material damages that have been inflicted during the years of occupation.

We believe that the United Nations is an appropriate current forum where peaceful settlement for independence og Estonia, Latvia and Lithuania could be negotiated. Baltic demands for self-determination are well supported by the specific provisions of the **United Nations Charter. Article 1, Paragraph 1** states that the purpose of the **United Nations** is to maitain peace and security and suppress acts of aggression and other breaches of the peace. **Article 2, Paragraph 4** emphasizes that no member should threaten or use force against the territorial integrity or political independence of any state. **These provisions alone assure the legality of any demand to free the Baltic States.**

While the **United Nations** has not always been successful in controlling breaches of peace by the Soviet Union, it remains the prime international forum for the peaceful settlement of disputes between governments. Examination of the Baltic question in the United Nations chambers will subject the Soviet Union again to the publicity that it rightfully deserves and will remind all nations in the world of the true nature of Soviet imperialism. Given the right moment, it is not naive to think that the USSR would make concessions in its position.

Passage of the Congressional resolutions calling for Baltic States' freedom will cause the United States to raise the Baltic question in the UN. This does not preclude other action by the U. S. government on a bilateral basis. However, our organization is expressly established to promote the cause of Estonia, Latvia and Lithuania through the U. S. Congress. We do not pretend to assume a complete role in seeking Baltic freedom through any and all means. Congressional action, nonetheless, is a very potent means for establishing support for Baltic States in the government of the United States and for assuring a continuing firm foreign policy and stand on the Baltic question.

NOON AT THE COUNTRY INN

Short story by **A. Vaičiulaitis**

On a hot sunny day, such as it is today and such as we enjoyed yesterday, a man was journeying through the forest. He wore a pair of high wide boots, corduroy trousers and a coat of the same material, and every now and then he would stop to wipe his face with a red handkercief.

"There's never a soul in sight within miles," he sighed to himself dejectedly. "I can see myself having to fast for the whole year in advance! But wasn't that a dog barking just now?" The traveller hastened his steps and soon arrived at a clearin were stood a hamlet and an old inn covered with a tiled roof. The innkeeper was sitting in the sun lazily stroking his beard which stretched down to his waist and was blacker than tar.

"Step kindly inside, do!", ha said in greeting. "A good table awaits you here and a full jug, day and night. It's cooler inside too."

"There I agree with you heartily. A Christian man who is on his way to visit holy places will never say no to good food or to a full jug."

In the corner of the room, which had a low ceiling and smoky walls, lay a tame fox tied to a chain. A middle-aged friar sat near the table with a book in his hands.

"Oh, a servant of God! It's a pleasure indeed. Allow me to introduce myself. I am Severinas Šendriškis from the city of Kaunas, although at one time I used to reside abroad as well. I have a house in town and a daughter, and on my wife's side I am related to His Holiness the Bishop of žemaičiai — the very image of wisdom, goodliness and every virtue. Whenever I happen to be in Varniai he graciously offers to me his silver tobacco-box adorned with the three rubies... and he pats me on the shoulder saying, "My dear one..."

"Your merits astound the heavens", replied the friar," and in their light my faults become even more miserable. I'm making a pilgrimage to the Gate of Dawn at Vilnius to atone for my sins..."

They were interreupted by the landlord who inquired, "And when will you be wanting to eat, gentlemen?"

"We would rather rest for a while," said Severinas Šendriškis and he continued, turning to the friar:

"You're on your way to the Gate of Dawn, did I hear you say? I'm traveling there myself. Let us be friends ten! What vows are taking you to Vilnius?"

"It's a selfish vow, my friend. Once I saw a child hanging by his shirt on a branch of a tree. The branch was already beginning to break and the boy would have certainly fallen on a large heap of stones underneath; I hurried to save him and made a vow there and then to visit our Lady of the Gate of Dawn in Vilnius, if I cought him in time. As it happened I did save the scamp from dying, yet I could have easily turned to the protection of St. Anthony who was quite at hand being the patron of our order... But I had always longed to make a pilgrimage to the Gate of Dawn and never yet had an opportunity to do so. It was the very chance I had been waiting for! I explained everything to my superior and he let me go."

"Your intentions are as pure as yourself... I made a vow too. It happened like this. My daughter was taken very ill. She was almost at death's door. Nothing seemed to do her the slightest good; neither the doctors, nors the very best medications we could afford. Then I said to myself: "I'll go on foot to Vilnius to pray to our Lady of the Gate of Dawn, if only she gets well. I'll offer five candlesticks of pure silver to Our Virgin Mother; I'll have masses said in all the churches, and I'll burn a candle as thick as the stick I'm carrying, for a whole half year at the princely tomb of St. Casimir'. My daughter began to recover almost at once and she's even beginning to walk a little, praise be to God. Where is the landlord, though? You can easily tell from my waistline that I'm no candidate for the religious life. Nor am I one for fasting. Where are you hiding, landlord?"

"Here I am gentlemen."

"We are both very hungry."

"What would you like to eat then?"

"What can you offer us?"

"There 's everything in my pantry, kind sirs, that is, except swan's milk."

— — — — — — —

Presently there appeared on the table bread, beat, bacon and a round comfortable jug of mead. Šendriškis began to attack the ham and the sausage with zest, but he did not forget the friar.

"I know full well that a servant of God is not allowed to carry anything on his journey and must eat whatever is given to him, just like a cricket I'd say. Therefore, dear friend, I urge you not to say no to my offer of refreshment."

"May the Lord Almighty reward you hundredfold for your kind heart," said the other.

For some time they ate in silence. But when Šendriškis had drunk some mead and had silenced the pangs of his hunger, he glanced at his guest with astonishment.

"My good man! You're eating meat, and have therefore broken your rule. I must say, I'm very interested in the subject; when I was staying in Kalvarija I made a bet with my friend Fabijonas the Dominican that one day, no matter what, I would find a friar who had broken his rule. But I didn't expect to win so easily."

"My dear sir, do contain yourself a little. You've certainly not won your bet yet, nor have I broken my rule. It is stated quite clearly in our regulations that it makes not the slightest difference what we can eat on our travels, whether it be meat, porridge or plain water."

"Oh, what a pity. I am disappointed. Now I'm beginning to think that the Dominican will get to heaven as a winner and not I... Oh, but what a tough sausage this is. One can easily break one's teeth on it, devil take it!"

"Why, you're swearing!" exclaimed the friar, crossing himself hastily.

— — — — — — —

...The sun appeared from the clouds as a bright disc and the trees, the flowers and the bushes stood out clean and refreshed, as if created anew. The grass, which had been welded to the ground, righted itself; the puddles glittered; the brooks ran joyfully into the valley.

The air was so cool and so pleasant that Severinas was tempted to take a nap before setting off again on his pilgrimage. When the friar came to rouse him from his slumber, the sun was almost touching the tree-tops of the forest.

"I envy you your journey", said the landlord when he had been given the promised sovereign.

Severinas Šendriškis and the friar found themselves walking through a fragrant wood of limes, when suddenly they came face to face with a brook. Its waters had swollen into a river after the heavy rain and had overflown the field, as it hurried forward swiftly carrying along fragments of bushes, torn branches and twigs.

"Oh what a misfortune is upon us! "Severinas cried out. "I shall never be able to cross this swamp."

"But the water can't be very deep, you know. It'll only come up to your knees", observed the friar.

"You may well be right", agreed Severinas, "but I'm very prome to rheumatism in my right leg and I won't be able to cross the river, will I, without getting my feet wet?"

"Don't worry, I shall carry across on my shoulders. I'm very strong and in the old days I could easily roll over an ox single-handed."

Šendriškis soon found himself sitting on the friar's shoulders and the latter proceeded to wade through the water effortlessly.

Suddenly, in the very middle of the stream the friar halted and asked his friend anxiously.

"Tell me, do you have any money on you, by chance?"

"Yes, you can have as much of it as you like."

"I'm very sorry, but in that case I can't carry you any further. My rule forbids me to have money on me."

"But, dear friend, it is I who have the money, not you!"

"Yes, but I'm carrying your money as well as you. It is certainly not hanging loose in the air. No, you'll just have to come down, there's nothing for it. If I were to go ahead now, I'd be breaking my rule, and what an opportunity that would be for you to win your bet with the Dominican. Do climb down my dear sir, perhaps God will save you from rheumatism this time."

"I can't lead you into sin now, can I? Thank you all the same for carrying me half way through the river. Ah, the water is quite warm; perhaps it won't cause me any harm after all."

When he had climbed out onto the bank, Šendriškis waited a while to see if his leg would begin to ache.

"No, it doesn't seem to hurt", he said cheerfully after he had stood there for some minutes.

And as the sun began to set in earnest they proceeded once more along the sandy road until they glimpsed from a hillock the shining towers of Vilnius, far away in the valley. When the evening bells rang out, both travellers bowed their heads and said the angelus as they stood facing the city of our forebears.

Translated from the Lithuanian
by D. Sealey

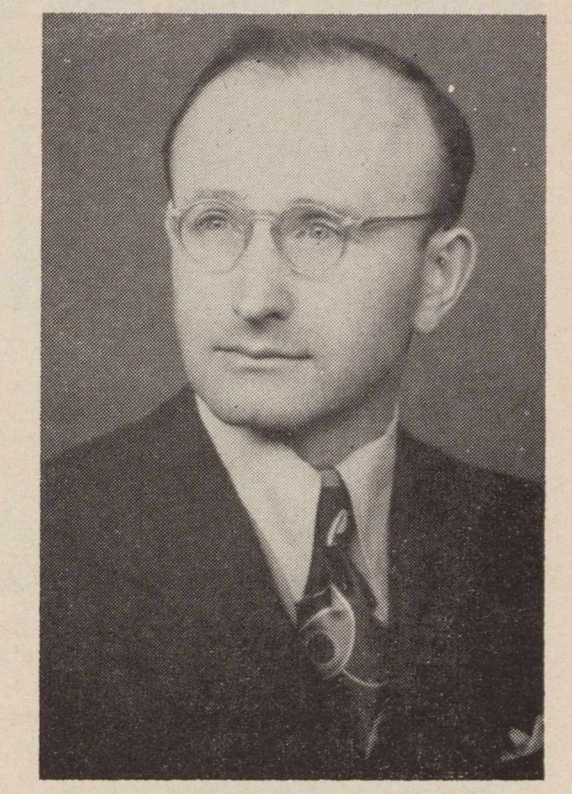

Antanas Vaičiulaitis

A. Vaičiulaitis, short story writer and critic, was born in Vilkaviškis, Lithuania (1906). He studied literature at the University of Vytautas the Great in Kaunas, later in Grenoble and Sorbon in Paris, France.

He worked as a teacher, professor, editor and diplomat. During the Second World War he emigrated to the U. S. and was professor of French in several colleges.. Since 1951 he lives in Washington, D. C. and is associated with the Voice of America (Lithuanian section).

His first short story collection, **Evening at the Watchman's Cottage** (Vakaras sargo namely, 1929) was published while still a student.

Among his other books, are: **Noon at a Country Inn** (Vidudienis kaimo smuklėj, 1933); **Valentina,** A love story (1936 and 1951); **The Path in the Swamps** (Pelkių takas, 1935); **Where My Native Cottage Is** (Kur bakužė samanota, 1947); **Italian Views** (Italijos vaizdai, 1949); **Selected Stories** (Pasakojimai, rinktinė, 1955); **The Golden Slipper** (Auksinė kurpelė, 1957).

He won several Literary Awards.

This short story is printed in the **Noon at a Country Inn,** published by Manyland Books, Inc.

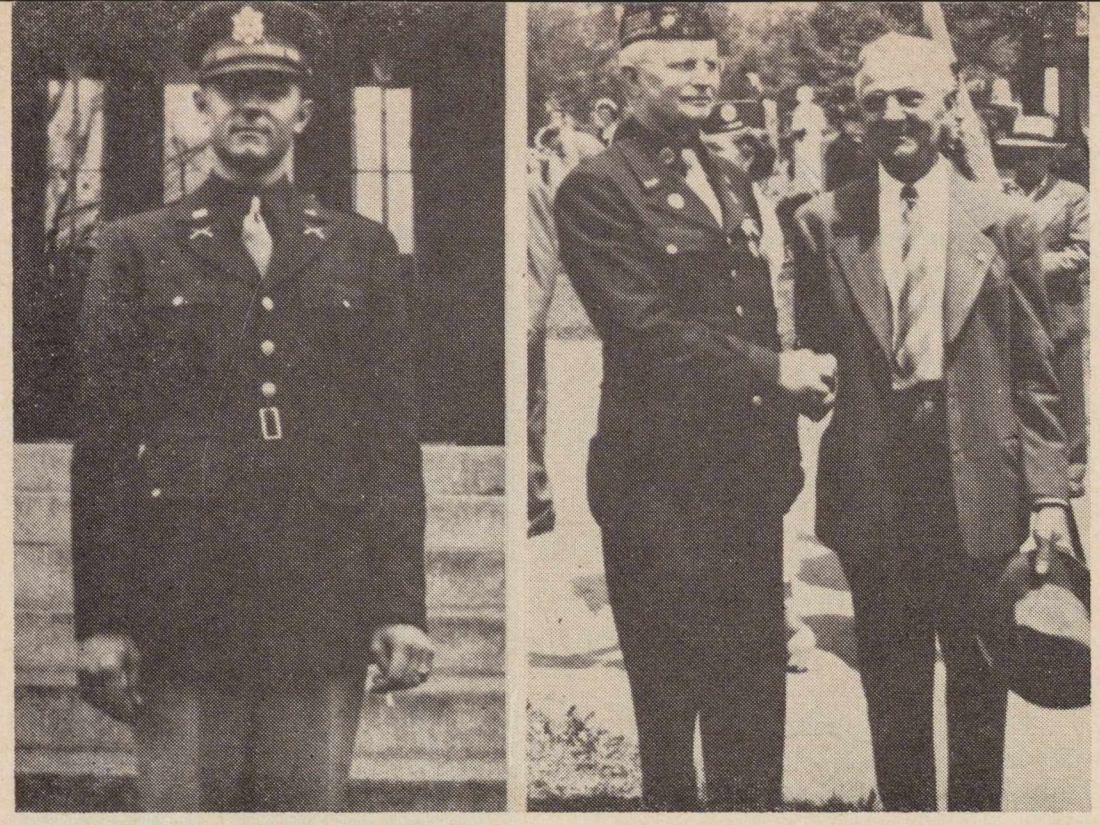

The late Lt. Don Varnas (left) as he appeared in 1943. Past Commander George Strode of Don Varnas post greats Dominick Varnas, Sr. after Memorial Day ceremonies.

Lt. Don Varnas (kairėj) 1943 metais. Don Varno skyriaus viršininkas G. Strode sveikina senąjį Dominiką Varną mirusių minėjimo dieną.

The late Lt. Varnas served in the European Theatre of War. He died in Luxenburg on January 15, 1945. A few years later, he was buried with military honors in the St. Casimir cemetary. An annual memorial Mass and breakfast is sponsored by the Post. Every Memorial Day Dominick Varnas, Sr. stands by his son's graveside waiting for the Post's marching rifle squad and Auxiliary to appear, to perform the brief ceremony of reading a prayer, placing a wreath on the grave, then firing a salute. Oher relatives of the Lieutenant are the mother, Mary, and a brother, Lon.

THE LEGIONAIRES OF DON VARNAS

By Tony Yuknis, Chicago, Illinois

A group tentatively known as the Lithuanian American Veterans of Chicago voted to join the American Legion in 1946. After much deliberation as to whose name they schould adopt, the honor fell to the late 1st Lt. Don Varnas. He was a youth leader who served God and country, belonging to Brighton Park, counsel 36, of the Knights of Lithuania, serving a termn as the Chicago district president. Also, he was a member of Archbishop Quigley council of the Knights of Columbus and other societies.

Jack Jatis was elected as the first commander of the Don Varnas Post 986 of the American Legion, being one of it's organizers. He was joined by John Shulmistras, John Evans, Mary Barnett, Stanley Molis and Ernest Statkus in forming a Building Fund committee. And with the aid of civic-minded citizens, — business men, — a down payment was soon made on the building at 6816 So. Western Ave. Later, the adjacent lot was purchased. Presently, the building is also the headquarters of the Lithuanian council.

Succeeding commanders were Dr. John Simonaitis, John Evans, Albert Shimkus, Anthony Mosteika, George Strode, Frank Danbrauskas, George Jonikas, Edward Miller, Adam Anderson, Felix Mosteika, John Shulmistras and Joseph Stanaitis.

Others were Steve Samoska, Bernard Kvietkus, Nestor Girdwain, J. Jatis, Charles Petrila, Edward Aleksa and A. Anderson again.

The Post participates in civic, patriotic and religious events. They have posted colors at the annual St. Casimir Day breakfast-Communion sponsored by the K of L and the Lithuanian War Veterans services at the Jesui center. Yearly they have joined in the Memorial Day services at the St. Casimir and the Lithuanian National cemetaries. At the former, last year, they planted 1,300 American flags on the graves of deceased veterans. They have given military honors to 52 servicemen during interment.

The Don Varnas post "Bugle" is published monthly. The first editor was Anthony Yuknis. He was succeeded by Jonikas, Girdwain, Stanaitis and Aleksa.

Lifetime memberships were presented to the Rev. Anthony Svedas, MIC, Jatis and Anderson for meritorious and dedicated services to the Legion, to it's ideals.

Unselfishly giving their time for the Post's installations of officers were Judge John T. Zuris, Anthony Kasper, John Paukstis, Mrs. Helen Zuris and Judge Alfonse Wells. All are members of the "big brother" Darius-Girėnas Post 271.

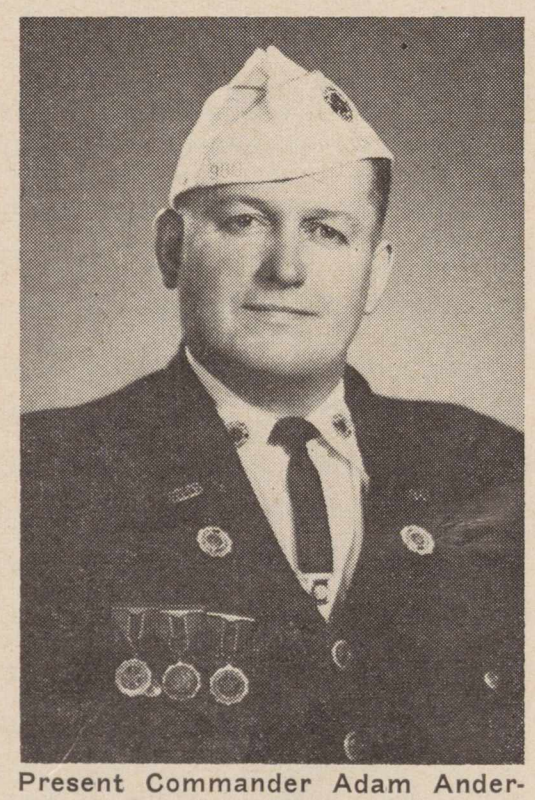

Present Commander Adam Anderson (Andrulis), former officer of the 4th Legion district, the Assistant Sergeant-t-arms of the Department of Illinois.

Adam Anderson (Andrulis), dabartinis Don Varno veteranų skyriaus viršininkas.

The Post's Auxiliary Unit 986, composed of wives and women relatives of the legionnaires, have their own colors, meetings and publication. They conduct the annual Poppy Day for disabled veterans, bring gifts to hospitalized vets and plan the anuual children's Christmas party. Mrs. Ann Shulmistras was its first president, with Mrs. Jean Pargauskas its present leader.

The Auxiliary has assisted the Legionaires in conducting successful blood donor drives. Edward Miller and Mrs. Estelle Samoska, who were co-chairmen of a blood drive, brought the Post and Auxiliary citations for their energetic work.

Soon after annexation Lithuania issued several series of stamps for the Territory of Klaipėda. Three sample are shown here. — Tuoj po prijungimo Lietuva Klaipėdos kraštui išleido atskirus pašto ženklus. Trys pavyzdžiai čia matyti.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By ANTANAS BERNOTAS

Part XXXIII

Continuing the dispute over the Vilnius territory, the Poles demanded a free access to all Lithuania's ports and rivers for their navigation purposes (especially the port of Klaipėda). This was a part of the Polish action to annex the Klaipėda territory to Poland.

When this project was killed, then Poles continued same action by other means, mostly by various suggestions in Paris. French high-commissioner for the Territory of Klaipėda, Petisne, was well liked by the Poles and supported their wishes. The supreme instigator in Klaipėda itself was the Polish Charge d'Affaires Szarota, who maintained a close relationship with Petisne.

Meanwhile, the "vokietininkai" of Klaipėda territory zealously planned to make the territory a "Free State" (Freistaat). They were certain that when the territory once became a "Free State", it wouldn't be difficult to return it back to Germany. Petisne was also well acquainted with the "vokietininkai" and did not resist their politics. "Vokietininkai" were friendly to the Poles in the hope that, aided by the Poles, they would reach their "Freistaat" sooner. At that time the president of the Directorium was Steputat, formerly an active Lithuanian, but later a zealous supporter of "vokietininkai". Commissar Petisne with the co-operation of Steputat, at the close of 1922 created a new advisory body, the "Landesrat" (Council of the Country), consisting of the delegates of various political and economical parties and organizations, but it was under strict control of "vokietininkai".

At the same time the "Freistaatlers" of Klaipėda undertook a new risky task: they sent to Warsaw the former mayor of Klaipėda (later president of the Directorium), Altenberg, and the industrialist Kraus on a "business trip". But it was well known, that this business trip" was connected with the attempts of "vokietinin kai" to get Polish aid in creating a Freistaat in the Territory of Klaipėda.

In November of 1922 the Allies called together a commission in Paris to consider the economical and political situation of the Klaipėda Territory. It was in session for about 10 days. Delegates of various organizations and parties of Klaipėda were also invited to this commission, and they were requested to express their opinion. But at that time the commission made no decision and left the fate of the country for future deliberation.

Meanwhile, the economic situation of the country grew worse: there were no jobs for the workers and no orders for the local industry work and the port stood still. The population was waiting for somc kind of a solution to the country's future. The "Freistaatlers." were sure, that in near future the country would be proclaimed a "Freistaat". as it was Danzig. The Lithuanians maintained the opinion that this situation was too explosive and that something had to be done to save their country. A possible alternative: to expell the French, to overthrow the Directorium and to join their country to Lithuania proper.

The situation grew worse, when news arrived that the German army (Stahlheim) began its manoeuvres alongside the south shores of the Nemunas River, and that the Poles began to concentrate their forces in the occupied Territory of Vilnius.

(To be continued)

Books & Periodicals

Foodbridges and Abysses. A novel by Aloyzas Baronas. Translated from the Lithuanian by J. Žemkalnis. Introduction by Charles Angoff. Jacket design by Pr. Lapė. Manyland Books, Inc. 85-37 88th St., Woodhaven, N. Y. 11421 Price: $5.00.

LITHUANIANS MAKE NEWS

Nadas Rastenis, born in Lithuania, Jan. 4, 1891. Lawyer, poet and translator. Came to U. S. 1911. Graduated from Boston U. 1924. Practiced in Baltimore and other cities. Member of many associations, including Lithuanian Writers' Assn. Author of numerous poems in English and Lithuanian. Translator of two Lith. classic poetic works: The Forest of Anykščiai by A. Baranauskas and The Seasons by K. Konelaitis (See page 22).

Nadas Rastenis, teisininkas, poetas ir vertėjas, šių metų sausio 4 d. sulaukęs 75 metus amžiaus. Rašo eiles lietuviškai ir angliškai, bet labiausiai pasižymėjo kaip vertėjas, į anglų kalbą išvertęs Baranausko "Anykščių šilelį" ir Donelaičio "Metus", kuriuos šiais metais išleidžia Lietuvių Dienų leidykla. Iš anglų k. yra išvertęs Šekspyro, Poe ir kt. raštų.

● The grand sculpture of artist **Vytautas K. Jonynas,** which was located at the Vatican Pavilion, has been transferred to the newly erected Franciscan chapel in Kennebunkport, Maine. The sculpture is 27 feet high and 21 feet wide, depicting the suffering, fighting, and triumphant Church.

● At the pre-holiday concert at the White House the Madrigal Sngers of the Maryland University gave a concert, together with Metropolitan Opera baritone Robert Merril. In the program a young Lithuanian singer, **Miss Elena Jurgėlaitė,** had and oportunity to sing a duet with another member of the singing group. Cn Christmas Day the Madrigal Singers performed on the NBC television network.

● The "Detroit News" recently published a news article about Maj. **Vincas Dambrauskas.** Engineer Major Dambrauskas graduated from the associate class of the U. S. Army Sommand and General Staff College, was promoted to the rank of major and received "The Marshall Award". Over 400 officers graduated this past semester, Maj. Dambrauskas was the first in the graduating class.

Now he resides with his family in Fort Ort, California.

● Billiard champion **Juozas Balsis** of Minersville, Pa., won the world's billiard championship the second successive year at Las Vegas, Nevada. His prize was $4000. The last games were televized over the NBC network.

● Soloist **Vaclovas Verikaitis** since last September began teaching at the Greenwood, Canada, Technical School's music department.

● Miss **D. Petrutytė** and a group of children from the Alcuin School in Chicago appeared on a television program, entitled "Children are People". The Montessori method of teaching was demonstrated and Miss Petrutytė answered questions regarding the Montessori method and the school.

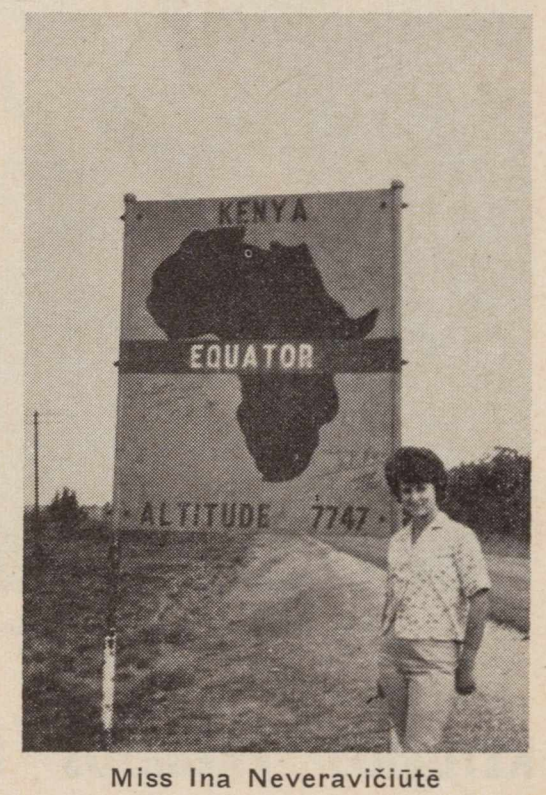

Miss Ina Neveravičiūtė

● **Miss Ina Neveravičiūtė** at the present time holds a position of secretary at the U. S. Embassy in Nairobi, Kenya. She has been employed there for one year. Her previous job was with the U. S. Em bassy in Jacarta, Indonesia. During her stay in Kenya, Miss Neveravičiūtė has had opportunities to travel extensively through the African continent.

● **Antanas Smetona,** concert pianist, made his Washington debut on Sunday, December 26, 1965 at the National Gallery or Art.

A student of Leonard Shure and Nadia Reisenberg, he now resides in Germany, where he studies with Carol Seeman at the State Music Academy, Freiburg im Breisgau.

A. Smetona is grandson of late President of Lithuania, Antanas Smetona.

On his program wehe Sonata in B flat minor, by Chopin, Sonata in E flat by Beethoven; Sonata in C minor by Schubert.

Lawrence Sears in "The Evening Star, Washington, D. C., writes: "He is on his way to become a major pianist. He merges virtuosity with a quiet poetry and makes every work exciting..."

● The Lithuanian National Song Ensemble Čiurlionis which has been in existance for 20 years, recently gave an anniversary concert in Baltimore, Md., and at the same time the members of the ensemble and the musical director, **Alfonsas Mikulskis,** were given an official reception by Mayor T. McKeldin of Baltimore. Mayor McKeldin proclaimed Mr. Mikulskis an honorary citizen of the city of Baltimore.

● The Lithuanian Folk Ensamble **Dainava** celebrates its 20th anniversary this year. To commemorate this occasion the ensemble staged a Lithuanian musical, "The Nemunas is Blooming (by G. Velička), on January 15 and 16th in Chicago.

Dainava's musical director ir P. Armonas. Founder of Dainava and its long time director was late S. Sodeika.

● At the Museum of Science and Industry in Chicago, the **Lithuanian Christmas Tree** and program draws a large crowd of spectators. This year's Christmas program was presented by the Lithuanian Club "Rūta" of Maria High School and the younger generation of the "Ateitis folk dancers. Both programs were performed in good taste and warmly received by the audience.

● **Miss D. Valaitytė** was crowned queen at the beauty contest at the University of Wisconsin in Kenosha. She won over 700 candidates.

● **The Lithuanian Opera** in Chicago, which this season begins its 10th year of existence, began its work las fall. This coming spring the company of singers will stage Verdi's "La Traviata".

Mr. L. Stankevičius, director of the Lithuanian radio program of Montreal, accepts a trophy from Combined Health & Red Cross Appeal Director R. Desjardins on the occasion of the program's second anniversary.
Left to Right: L. Stankevičius, J. Albert Charboneau, R. Desjardins.

L. Stankevičių, Montrealio liet. radijo programos vedėją, dviejų metų veiklos proga apdovanoja Health ir Red Cross dir. R. Desjardins.

H. Šalkauskas, laimėjęs bronzos medalį ir 75 svarų premiją.

KETURIOS PREMIJOS KETURIEMS LIETUVIAMS

Australai anksčiau medžiagas įsiveždavo iš Anglijos ir čia gamindavo moterų madas. Prieš kelerius metus didžiosios tekstilės audyklos nutarė viską gamintis Australijoje ir, Contemporary Art Society of Australia padedant, paskelbė Australijos medžiagų raštų konkursą (Fashion Design Award) Jau 1964 m. varžybose Eva Kubbos laimėjo sidabro medalį, o 1965 metų varžybose net 4 lietuviai laimėjo pačias pagrindines premijas (Varžybose dalyvavo 200 dailininkų). Pagamintos suknelės masiškai eina į vietinę rinką, o taip pat eksportuojama į Pietų Rytų Aziją, Japoniją, USA.

"Fashion Design Award for 1965" paroda surengta Blaxland Galleries Sidnėjuje, liepos mėn., kur buvo išstatyta dailininkų darbai, iš kurių buvo pagaminta raštų projektai, jau Terylene atspausta medžiaga ir jau pasiūtos suknelės. Parodos metu kartu vyko ir madų demonstravimas.

Šiame puslapyje spausdinama lietuvių dailininkų nuotraukos su modeliais, aprengtais suknele pagal to dailinko raštus.

Modelis nuotraukose yra tas pats; Urbono ir Rato nuotraukos darytos pas Fashin fotografą, Kubbos ir Šalkausko — jų darbo studijose. (A. K.)

Vacl. Ratas, laimėjęs sidabro medalį, Highly Commended ir 75 sv. premiją.

Leonas Urbonas, laimėjęs aukso medalį ir 75 svarų premiją pinigais.

Eva Kubbos, laimėjusi sidabro medalį, Highly Commended ir 75 sv. pr.

Four winners of Australian Fashion Design Award for 1965.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C. rGirdima sekmadieniais 10 — 11 val. ryto per FM radijo stotč WFMM 93,1 mgcl.

Programos vedėjai: **Albertas Juškus,** 4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md., Phone: Tuxedo 9-8693;

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave., Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa

Sekmadieniais — 8–9 val. rytą.

AM bangomis 1190 kilociklų; FM bangomis 105.7 megaciklų iš WKOX, Framingham, Mass.

P. Viščinis, programos vedėjas, 173 Arthur Street, Brockton 18, Mass. Tel. JUniper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku

Sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30.

Boston, Mass. — WLYN - 1360

Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.

502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel.: AN 8-0489

Lietuvių Radijo valanda

Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.

WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.

Jonas J. Romanas, vedėjas

170 H Street, South Boston 27, Mass. Tel. ANdrew 8-7635

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS

RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio 10:00 — 11:00.

Šeštadienį is sekmadienį 8:00—9:30.

"Vakaruskos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.

Visos programos iš WOPA Stoties 1490 kic. A. M. 102-7 F. M. 7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill. Tel.: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia ir populiariausia radijo programa Chicagoje.

Nuo šių metų kovo mėn. 15 d. transliuojama iš naujos ir galingos radijo stoties WXRT — radijo banga FM — 93,1. Kas dieną nuo 7 val. vakaro (išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)

Programos vedėjas **Henrikas Žemelis.**

Adresas: MARGUTIS, 6755 S. Western Ave. Chicago, Ill. 60636. tel GRovehill 6-2242.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo programa

TĖVYNĖS GARSAI

penktadieniais 8—9 val. vakaro per WXEN-FM stotį 106,5 mc

Vedėjas — **Juozas Stempužis.**

4249 Lambert Rd., Cleveland 21, Ohio Tel. 382-9268

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.

Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**

Adresas:

Sezione Lituana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO.

Detroit, Mich.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė girdima kiekv. šeštadienį 8:45—945 p.p. iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.

Pranešėjai: **Patricia Brandza ir Algis Zaparackas**

Vedėjas **Ralph Valatka.**

15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.

Telephone: BRoadway 3-2224

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WORS — FM 105.1 MC — Sekmadieniais 8:30—9 A. M.

Programos reikalais kreiptis: Jonas Kriščiūnas — 846-4245; Kazys Gogelis — VE 7-4258; Stasys Garliauskas—TA 611385; Antanas Janužis — VE 5-8317.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė

WBMI — FM 95.7 mc.

Kiekvieną sekmadienį 12:00 — 1:00 p. p.

Programos vedėjas **A. Dragūnevičius,** 273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p. iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv. ir 97.9 meg. (FM).

Direktorius **Jokubas J. Stukas,** 1016 Schleifer Rr., Hillside, N. J. 07205. Tel: 289-6878 (Code 201)

Kultūrinė liet. radijo valanda anglų kalba

per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM pirmadienio vakarais 9:30. 89.5 meg.

Vedėjas **J. J. Stukas.**

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa

BENDRUOMENĖS BALSAS

Stotis WTEL — 860 kilocycl.

Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.

Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.

Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.

Rašyti: "Bendruomenės Balsas", 1203 Green St., Phila., Pa. 19123

Telef. PO 5-0932

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.

Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.

Programos vedėjai:

Povilas ir **Gertruda Dargiai.**

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė

Sekmadienio rytą 9:35—10:00 per WHEC 1460 klc.

Išleiko Lietuvių Radijo Klubas

Klubo valdyba: Pr. Puidokas, pirm., 580 Wilkins St., (14521); A. Cieminis, vicep.; R. Kiršteinas, sekr. 229 Nester St. (14621); V. Žmuidzinas, ižd.; E. Karklienė, narė.

Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: O. Adomaitienė, A. Dziakonas, St. Ilgūnas, Br. Krokys, B. Sedlickaitė ir D. Šiurlienė.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.

Vedėjas **Dr. J. Gailius.**

Circonvallazione NOMENTANA 162

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA

WBRY, Waterbury, 1590 Kilocycles

Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10 iki 7:00 p. m.

Programos vedėjas ir direktorius,

John D. Adams (Adomaitis)

5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708

Telefonas: 753-8898

Washington, D. C.

Voice of America — Amerikos Balsas

Voice of America, Washington 25, D. C.

Pirmoji (pusės vaandos) **laida** duodama kasdien Lietuvos laiku 20 valandą trumpomis 13, 16, 19, 31, 41 ir 49 metrų bangomis. Ji **kartojama** 21 val. 30 min. — 19, 25, 31, 41 ir 49 mtr. bangomis.

Antroji (rytinė, 4-tos val.) **laida** Lietuvos laiku duodamas 6 val. 30 min. ryto — 31, 41 ir 49 metrų bangomis.

JAV-se standartiniu žiemos laiku laidos JAV-se stand. žiemos laiku laidos girdėti **New Yorke** 12 val. dieną, 1:30 p.p. ir 10:30 val. vak.; **Chicagoje** — viena val. anksčiau; Los Angeles trim val. anksčiau.

Argentinoj, Brazilijoj, Columbijoj: 2 val. p.p., 3:30 ir 12:30 val. naktį; Venezueloj — pusantros valandos anksčiau.

Australijoj: Sidney, Melbourne, Tasmanijoj — 3 val. ryto, 4:30 ryto ir 1:30 v. p.p. Adelaidėje — pusvalandžiu anksčiau; Perthe — 1 val. naktį, 2:30 ryto ir 11:30 dieną.

Vokietijoj, Prancūzijoj, Ispanijoj — 6 v. vak., 7:30 v. vak. ir 4:30 ryto.

Wilkes-Barre, Pa.

Liet. Bendruomenės sk. Radijo programa

Sekmadieniais 3—3.30 val. p. p.

Stotis WPTS, 1.000 W. Ch.. 1540 Pittston, Pa.

Radijo komisija: V. Paulauskas, kun. B. Danis, dr. B. Kaslas, N. Bajorienė ir Vacl. Romanas. Pranešėja N. Bajorienė.

Montrealis, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną šestadienį 5 val. 30 min. pp.

CFMB stotis — Banga 1410.

Programos vedėjas **L. Stankevičius.**

1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada

Tel: 669-8834

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp. WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,** 974 College St., Toronto 4, Ont., Canada.

Telef.: LE 4-1274 — Daina Co.

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE

TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS

transliuoja lietuviškai 21:30 — 21:55 Lietuvos laiku (arba 19:35—1955 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis. (Kartojama kitos dienos rytą 8:25 Lietuvos laiku [6:10—6:25 Vid. Eur. laiku] 42 metrų banga) ir nuo 17:40 iki 17:55 val. 42metrų banga (9.370 kl.).

LIETUVIŲ DIENŲ žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

J. AMERIKOS VALSTYBĖSSE

Baltimore, Md. — A. Česonis.

Brooklyn, N. Y. — DARBININKAS; J. Pašukonis.

So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Mikuš,

Chicago, Ill. — K. Babickas; Balys Brazdžionis; DRAUGAS; J. Karveis; MARGUTIAI; H. Naujoks; B. Pakštas; I. Sakalas, A. Semenas; B. Stangenbergas; P. Švelnys; TERRA.

Cicero, Ill. — , E. Stangenbergas.

Cleveland, Ohio — Dirva, V. Kociūnas.

Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.

Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Kudzitas.

E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.

Grand Rapids, Mich. — J. Bellnis.

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.

Newark, N. J. — K. Trečiokas.

Omaha, Nebr. — kun. L. Musteikis.

Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas, V. Karalius.

Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.

Rochester, N. Y. — A. Sabalis.

Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.

Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.

Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:

Madrid — Kun. K. Patalavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:

Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:

Rev. A. Perkumas.

ANGLIJOJE:

London — D. Daunoraitė.

KANADOJE:

Toronto Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.

Hamilton, Ont. — S. Bakšys; J. Pleinys.

St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.

Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library.

Winnipeg, Man. — Br Bujokienė.

W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.

Canberra — V. Balsys.

N. Geelong — L. Bertašius.

St. Kida — N. Butkūnas.

Sydney — Kun. P. Butkus.

Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.

Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėžis.

Williamstown — Kun. L. Vaseris.

Cabramatta — J. Skirka.

Brisbane — K. Stankūnas.

SKAITYKITE "LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS IŠLEISTAS KNYGAS

Pakeitę adresą, tuojau praneškite, kad nesusitrukdytų žurnalo siuntimas.

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

M. K. ČIURLIONIS — AUKA / THE OFFERING